

Udtalelse om Jesper Bering Asmussens (års kortnr. 790440) speciale:

Slavedemografi. St. Croix' Landdistrikter 1803-1848

Specialet bygger næsten udelukkende på utrykt arkivmateriale, som i dag findes på Rigsarkivet i København. Af dette materiale kan nævnes en statistik over slavebefolkningen fra 1804, som blev indsamlet i forbindelse med diskussionen om en udskydelse af negerindførselsforbuddet. Endvidere kan nævnes de vestindiske folketællinger fra 1835, 1841 og 1846. Og hertil kommer endelig kirkebøger og præsteindberetninger. Kap. II indeholder udover en oversigt over de utrykte kilder også en gennemgang af den udenlandske baggrundslitteratur. Her er der især grund til at nævne Barry Higmans og Michael Cratons arbejder over engelsk-vestindisk slavedemografi.

Specialets centrale del er kap. III-IV om slavepopulationens struktur, slavepopulationens reproduktionsmulighed og slavepopulationens 'husstand's struktur. Kap. III indeholder en gennemgang af slavebefolknings fordeling efter køn og alder og efter, om slaverne var født i Afrika, eller om de var kreoler. Kap. IV's hovedtema er, at slavernes 'naturlige' tilvækst, (forskellen mellem den summariske dødscoefficent og den summariske fertilitetscoefficent) var negativ. Konklusionen er her, at "den mest afgørende faktor for tilvækstens størrelse var, dødeligheden, og ikke som hidtil antaget fertiliteten" (s. 72). Denne konklusion kan sige at ligge i forlængelse af Hans Chr. Johansens konklusion på en undersøgelse over slavedemografi i dansk Vestindien: "... the conclusion to be drawn from this study must therefore be that - contrary to what was thought at the time - it was mortality, not fertility, that diverged most strongly from European pattern" (The Scandinavian Economic History Review vol. XXIX nr. 1, 1981, s. 20). Kap V har forfatteren kaldt slavepopulationens 'husstand's struktur. Særlig interessant er det her, at han konkluderer, "at knap en trediedel af slavepopulationen levede under familiciemæssige former, hvilket ikke er meget lavere end tilsvarende danske tal". (s. 82).

Forfatteren er sikker i sin metode både, når det gælder kildeanalyse og statistisk metode, herunder korrelationsanalyse. Hvad kildeanalysen angår gør han bl.a. opmærksom på, at det ikke er rigtigt, når Hans Chr.

Johansen hævder, at 1804-statistikken ikke kan efterkontrolleres med eksterne data. Hvad angår den demografiske analyse har forfatteren med stort held overført en række af Barry Higmans modeller til dansk materiale. Opgaven er klart disponeret, ligesom sproget er klart. Måske er stilen visse steder vel frisk (se f.eks. s. 4). De indvendinger, der kan rettes mod specialet hører dog alle hjemme i småningsafdelingen. Det bør dog nævnes, at det ikke er rigtigt at hævde, at slaver var "fuldkommen retsløse" (s. 4). Enhver negerlovgivning, også den danske, indebar nemlig en indskrænkning i slaveejernes fuldstændige ejerråde.

Sammenfattende skal bedømmerne derfor udtales, at specialet karaktermæssigt hører hjemme på 1. trin.

Dato: 29.3.83

Preben V. Askgaard
Preben V. Askgaard

Lektor, cand.mag.
censor

Dato: 28.3.83

Sv. E. Green-Pedersen
Sv.E.Green-Pedersen

Lektor, mag.art.
specialevejleder

Speciale v/
Århus Universitet
Historisk Institut
Forår 1983

SLAVEDEMOGRAFI

St. Croix' Landdistrikter

1803 - 1848

Ved: Jesper Bering Asmussen (790440)
Vejleder: Lektor Svend Erik Green-Pedersen

INDHOLDSFORTEGNELSE.

I.	Indledning	
1.1.	Den manglende reproduktion	4
1.1.1.	Redskaber, eller en slavedemografi	5
1.2.	Historisk demografi eller demografisk historie	6
1.3.	Definitioner, begrænsninger og forudsætninger	6
1.3.1.	Modeldifinitioner og beregningsmetoder	7
1.3.2.	Begrænsninger	8
1.3.3.	Forudsætninger	9
1.4.	Struktur, metode og disposition	9
II.	Litteratur og kilder	
2.1.	Litteraturoversigt	11
2.1.1.	Samlede fremstillinger til øernes historie	11
2.1.2.	Speciallitteratur vedrørende slavedemografien	12
2.1.3.	Øvrig litteratur med specialelemner	18
2.1.4.	Udenlandsk litteratur med tilknytning til slavedemografien	18
2.2.	Kilderne	21
2.2.1.	1804-statistikken	22
2.2.2.	Matriklerne	25
2.2.3.	Folketællingerne	29
2.2.4.	Kirkebøger og præsteindberetninger	32
III.	Slavepopulationens struktur og demografiske determinanter	
3.1.	Plantager og udviklingslinier	35
3.1.1.	Vækstraten	35
3.1.2.	Kvarterer og plantager	37
3.2.	Slavepopulationens struktur	40
3.2.1.	Kønsmæssig sammensætning	40
3.2.2.	Aldersfordeling	43
3.2.3.	Afrikanere og creoler	47
3.3.	Sammenfatning	50
IV.	Slavepopulationens reproduktionsmulighed	
4.1.	Den naturlige tilvækst	52
4.1.1.	Regionale forskelle	53
4.1.2.	Udvikling over tiden	55
4.2.	Dødeligheden	56
4.2.1.	Regionale og tidsmæssige forskelle	56
4.2.2.	Køns-, oprindelses- og arbejdsspecifik dødelighed	59
4.2.3.	Alderspåvirket dødelighed	60
4.2.4.	Overlevelseschancer	63
4.3.	Fertilitet	65
4.3.1.	Den summariske fertilitet. Regionale og tidsmæssige forskelle	66
4.3.2.	Estimering af fertiliteten	67
4.3.3.	Overlevende børn	69
4.4.	Sammenfatning	71
V.	Slavepopulationens "husstands"s struktur	
5.1.	De trykte kilder om dagliglivet	74
5.2.	Familiestruktur	75
5.3.	Slaveagre og slavehuse	78
5.3.1.	Lodderne	79

5.3.2. Boligen	80
5.4. Sammenfatning	82
 VI. Konklusion	84
Appendix I. Uddrag af 1804-statistikken	90
Appendix II. Matriklen for St. Croix 1804, 1805 1815, 1825, 1835, 1841, 1846 og 1847	91
Appendix III. Folketællingen 1846 med oplysninger for de enkelte kvarterer.	93
Appendix IV. Præsteindberetninger. Døde. 1/10 - 1845 til 1/10 - 1846	103
 Bilag I. De Dansk Vestindiske Øer og deres indbyrdes beliggenhed	105
Bilag II. Kort over plantagen 'Hemmersfryd' (senere Judith' Fancy)	106
Bilag III. Uddrag af folketællingen 1835	107
Bilag IV. Uddrag af folketællingen 1841	110
Bilag V. Uddrag af folketællingen 1846	117
Bilag VI. Korrelationskoefficientens forde- ling	118
 Litteraturfortegnelse	119
Utrykt kildemateriale	121

KAPITEL I. INDLEDNING

Slaveri: "Det retsforhold som tillader mennesker at udøve ejendomsret over andre menneskers person idet disse er fuldkommen retsløse." (Gyldendals Leksikon)

I disse år, hvor racediskrimination og raceuroigheder stadig præger adskillige samfund, er der vel somme steds en dansker, der - i et øjebliks forglemmelse af egne demokratiske dyder - kommer til at tænke tilbage på dengang Danmark indtog sin plads blandt Europas kolonimagter. I det små ganske vist; men alligevel. Man mindes måske med lidt vemod 'Himmelegnene' - de Dansk Vestindiske Øer, der idag blot er et blandt mange af Caraibiens ferieparadiser, og spekulerer over, hvad der dog formåede at få os til at sælge denne guldgrube i 1917. Nogle kan måske endda huske så vidt, at de mindes noget om slavehandel og slaveri; - nå, Danmark var da heldigvis det første land til at forbyde slavehandlen, og vi var da kun 15 år efter englænderne i ophævelsen af selve slaveriet. Nej, så er det da ulig morsommere, at høre om danskere der tog derover, levede i sus og dus på store plantager med masser af tjenende ander, og vendte hjem med en stor sækfuld penge for at bygge sig en og anden herregård i det Nordsjællandske.

Vel, slaverne har også fået deres, omend til tider noget overfladiske, behandling. Nogen egentlig slavehistorie er der naturligvis ikke tale om; men snarere brikker til en mosaik. Målet med herværende analyse er at give endnu et lille bidrag til en videre forståelse af slaveriet og slaverne i Dansk Vestindien, ridse nogle markante karakteristika op omkring slavepopulationen, samt pege på enkelte grundliggende faktorer, der uomtvisteligt har været medvirkende til en umuliggørelse af slaveriet i Vestindien.

1.1. Den manglende reproduktion.

Der er næppe grund til at vente længere med at afsløre, hvad der vel nok var den vestindiske slavepopulations vigtigste sørkende, og hvad der som følge heraf bliver centrum i analysen.

Slaverne i St. Croix' landdistrikter - såvelsom i det øvrige Vestindien - manglede totalt evnen til reproduktion, og det overordnede spørgsmål bliver med andre ord

- hvilke demografiske komponenter og determinanter dannede baggrunden for slavepopulationens idelige negative naturlige befolkningstilvækst.

I første omgang falder svaret naturligvis nemt. Ud fra definitionen på den naturlige tilvækst, som antal levendefødte minus an-

tal døde per 1000 indbyggere, giver det sig selv, at den negative status enten kan skyldes

- et underskud af fødte overfor døde

eller

- et overskud af døde overfor fødte.

Det virker måske i første omgang en smule retorisk at formulere to tilsyneladende identiske spørgsmål; men ser vi nærmere på formuleringernes konsekvenser, bliver det dog klart, at de dækker over hver sin afgørende side af det vestindiske slavesamfund. Saⁿgen er, at der implicit i den første formulering ligger en påstand om for lav fertilitet, mens den anden påstår for høj dødelighed.

Vi kan uddybe ovenstående med et tillægsspørgsmål, hvor det skal vurderes, om slavepopulationens negative naturlige tilvækst

- primært skyldes for lav fertilitet

eller

- primært skyldes for høj dødelighed.

Det må understreges, at udtrykkene 'lav' hhv. 'høj' udelukkende er definerede ud fra tilvækstfaktoren, og derfor ikke står som et kvantitativt mål for den egentlige fertilitet hhv. dødelighed. Fastlæggelsen af disse størrelser vil naturligvis også blive taget op; men dette først efter en fastlæggelse af den naturlige tilvækst.

1.1.1. Redskaber, eller en slavedemografi.

Nu kunne man naturligvis godt betragte ovenstående som ikke blot det vigtigste; men samtidig det eneste spørgsmål af interesse vedrørende slavepopulationen. Intet kunne dog være mere forkert. Uanset om faktorer som alders-, civilstands-, arbejds-, køns- og oprindelsesfordeling betragtes ene og alene som redskaber til fastlæggelsen af fertilitets- og dødelighedsniveauer, og dermed den naturlige tilvækst, eller som bidrag til en gentlig slavedemografi, er de dog ikke mindre vigtige for en forståelse af det slavesamfund, der blev opbygget i Dansk Vestindien ved en masse overförsler af afrikanske befolkningsgrupper.

Det er mit ønske, at specialet betragtes som et hele, hvor hvert enkelt behandlet element optræder som ligeværdigt, og ikke som underlagt, og ledende frem til mere 'interessante' analyser, i og med at en række af resultaterne p.t. savner panner byggede på dansk materiale iøvrigt. Man kunne hævde, at hovedmålet har været skabelsen af en nogenlunde omfattende demografi over en til dato særdeles overset dansk befolkningsgruppe, og hvor hovedvægten er blevet lagt på et enkelt udvalgt overordnet problem. Dette er altså ikke ensbetydende med, at der ikke kunne have været andre angrebsvinkler under samme overskrift.

1.2. Historisk demografi eller demografisk historie.

Begrebet 'demografi' lader sig vel nærmest definere som befolkningsbeskrivelse; men det er dog oplagt, at vi ud over den rene beskrivelse også må beskæftige os med årsager og konsekvenser. Hermed er demografien forvandlet til en multidisciplin, hvor inddragelse af økonomiske, fysiske, biologiske, medicinske, klimatologiske og geologiske faktorer, ofte vil være nødvendigt. En sådan integration er desværre ikke altid mulig, ganske enkelt fordi det ofte vil kræve en indsats af flere fagspecialister.

Når man beskæftiger sig med historiske befolkningsstudier, er det derfor til tider nødvendigt at koncentrere analyserne om udvalgte aspekter, og så overlade til andre at behandle de mere tværfaglige sider. Problemet er ikke det store sålænge der arbejdes indenfor de samfundsфaglige discipliner - straks værre bliver det ved inddragelse af medicinske og biologiske forklaringer. Et område jeg klogeligt har holdt mig fra. En slavedemografi som her, vil derfor på en række områder opfordre til videre behandling.

Den historiske demografi kan opfattes som den teoretiske viden skab bag de demografiske analyser, hvor udarbejdelsen af modeller til indsamling og bearbejdelse af kildemateriale er formålet. Kan man således opfatte den historiske demografi som grundlaget for den demografiske historie, bliver det dog lige så klart, at sidstnævnte kræver sin ret, når resultaterne bygger på empiriske data. Her må der anlægges en omfattende kildekritisk synsvinkel, hvis grundlag ofte vil være den historiske undersøgelse.

Man kan derfor se henværende speciale som bindeleddet mellem de to fagområder. De empiriske data og den dertil hørende grundliggende behandling af kildegrupperne danner materialet til brug ved udnyttelsen af den historiske demografi's modeller. Her i ligger også, at man på ingen måder skal forvente at finde historisk-demografisk nytænkning, opbyggelse af selvstændige demografiske modeller eller ændringer i allerede bestående.

De modeller og de redskaber der er benyttet, vil alle kunne genfindes i enhver grundbog i demografi eller statistik, og i litteraturfortegnelsen vil man kunne finde nogle af de mest brugbare (1).

1.3. Definitioner, begrænsninger og forudsætninger.

Hvis slavetilværelsen i St. Croix' landdistrikter skal beskrive-

- (1) Det bør måske fremhæves, at jeg, for at gøre stilen lidt mindre tung, har gjort en række af begreberne sprogligt fleksible. Fx. vil 'aldersspecifik' betyde det samme som 'aldersbetinget'. Ofte vil begreberne således også være forkortede; fx. opträder den 'summariske fertilitetskoefficient' gerne som 'fertiliteten'.

ves med tre nøgle ord, må disse blive: Hvide, plantager og sukker. At være hvid var ensbetydende med at være fri (1), og slaverne var i realiteten ubetinget underlagt disse myndighed (2). At være slave i Dansk Vestindien indebar samtidig, at man for langt, langt hovedpartens vedkommende boede, arbejdede og døde på en plantage. Oprindelig havde alle plantager på St. Croix tilsvyneladende samme størrelse, og selvom der i tidens løb skete en differentiering, fik man dog aldrig en struktur som på fx. Jamaica, hvor plantagene inddeltes i fire størrelseskategorier (3). Vi kan betragte plantagen som en variabel produktionsenhed, generelt opbygget efter samme struktur og med samme formål. Dette skyldtes ikke mindst, at de slavedrevne plantager i princippet udviklede det samme produkt - råsukker. På trods af forsøg med indførelse af mere varierede produktionsformer og produkter var og blev sukkeret det alt dominerende grundlag for den St. Croix'eske økonomi.

Generelt var sukkeret den eneste afgrøde en slave nogensinde kom til at producere, hvilket, som vi skal se, havde en ganske afgørende indflydelse på slavepopulationen.

1.3.1. Modeldefinitioner og beregningsmetoder.

Det ville ikke være rimeligt (og formodentlig heller ikke nødvendigt) at foretage en lang opremsning og forklaring af de benyttede demografiske og statistiske metoder. De udgør alle uden undtagelse elementære og dagligdags modeller, og selvom den megen trug af korrelationskoefficienter (4) måske virker en smule fremmed og sofistikeret for mange historikere, er der dog på ingen måde tale om 'historisk alkymi'. Korrelationskoefficienten giver os ganske enkelt en talstørrelse for graden af sammenhæng mellem to udvalgte faktorer. Værdien kan svinge mellem 1 (fuldstændig positiv sammenhæng) over 0 (ingen sammenhæng overhovedet) til ± 1 (den fuldkomne negative sammenhæng). Ønsker vi et udtryk for r's udskraft (signifikans), kan man vælge et vilkårligt konfidensinterval, dog oftest .95 eller .99, til hvilket der svarer en mindste r-værdi (5). Som tommelfingerregel kan r betragtes her, som statistisk signifikant ved nummeriske værdier på (minimum) .58.

For alle øvrige benyttede metoder og begreber henviser jeg for videre forklaring til de i litteraturfortegnelsen anførte værker.

(1) Det modsatte var ikke nødvendigvis tilfældet, som følge af den voksende frineger befolkning. (2) Se iøvrigt indledningscitatet. (3) Estates, Plantations, Pens og Settlements. (4) Henført til som 'r'. (5) I bilag VI findes en tabel over r's fordeling, hvor 'n' angiver antallet af indgåede stikprøve resultater. Da jeg har valgt at teste alle indgåede resultater på grundlag af værdierne fra St. Croix' ni kvarterer (her kunne også have været valgt plantageniveaet, hvilket blot havde medført meget omfattende beregninger), bliver 'n' konstant lig 9.

Specielt vil jeg dog anbefale Therkelsen's "Medicinsk Statistik" (1), der i langt højere grad end de forskellige statistiske grundbøger skrevet for historikere forklarer modellerne på en letforståelig og jordnær måde.

1.3.2. Begrænsninger.

For at kunne udføre en tilstrækkelig tilbunds gæende analyse har jeg fundet det nødvendigt at indføre en række indskrænkninger i tid og rum (2). Disse tids- og rummæssige begrænsninger skulle allerede fremgå eksplisit af titlen.

At jeg har valgt perioden fra 1803 til 1848, skyldes ikke blot at disse to årstal repræsenterer de for slaverne vel nok mest genemgribende forandringer - slavehandelsforbuddet og den generelle emancipation; men er også styret af rent kildetekniske problemer. Efter min opfattelse er vi ganske enkelt ikke i besiddelse af tilstrækligt statistisk kildemateriale fra tiden før 1800 til at kunne skabe basis for en blot nogenlunde grundig gennemgang af slavepopulationens demografi. Hertil kommer den fordel, at det som følge af slavehandelsforbuddet i principippet bliver muligt at betragte populationen som lukket, hvorved der kan ses bort fra eventuelle vandringers indvirken (import og eksport af slaver) på de demografiske komponenter (3). At slutte med året 1848 skulle definitivt give sig selv.

At koncentrere behandlingen udelukkende omkring St. Croix skabte heller ikke de store problemer. Denne ø repræsenterede totrediedele af de Dansk Vestindiske Øers samlede areal, henved 80 pct. af slavepotentialet, hvilket gælder både in- og eksklusiv byer, over 60 pct. af alle plantager (75 pct. hvis vi kun betragter sukkerplantagerne) og totrediedele af det samlede antal agre. Selvom det måske ikke vil være muligt totalt at udstrække alle de fundne resultater på St. Croix til også at gælde St. Thomas og St. Jan, vil det dog være muligt at fastslå en række sammenhænge og værdier på mere end blot stikprøveniveau, - et niveau hvor en undersøgelse af de to øvrige øer ville have befundet sig. Af kildetekniske årsager lå det klart fra begyndelsen, at en behandling af alle tre øer samlet under ét ikke ville være en rimelig løsning - materialet ville ganske enkelt blive så overvældende, at en del nødvendigvis havde måttet udelades. Jeg mener dog, at det overord-

(1) A.J. Therkelsen: Medicinsk Statistik, Kbh. 1979 (1974). (2) I afsnit 1.2. er allerede påpeget en række områder, hvor jeg har set mig nødsaget til, p.g.a. manglende faglige kvalifikationer, at forbrigå en række spændende, og vel desværre også vigtige, emner. Dette gælder ikke mindst lægevidenskabelige discipliner; men også på det driftsøkonomiske område savnes en analyse af specielt slavedyrtiens og plantageøkonomiens rentabilitet. (3) Man kan naturligvis betragte frigivelserne som en bortvandring.

net må være muligt at betragte St. Croix som eksponent for det Dansk Vestindiske slavesamfund.

En udeladelse af byslaverne skyldes ikke så meget deres kvantitative ubetydelighed (1); men mere de kvalitative forskelle der kan betragtes ud fra et demografisk grundlag. Byslaverne og landslaverne udgjorde to vidt forskellige populationer m.h.t. næsten samtlige demografiske komponenter og determinanter, og intet kunne være mere forkert end at lade landslavernes talmæssige overlegenhed påføre byslaverne deres demografiske struktur. Det eneste rimelige vil være to enslydende; men skarpt adskilte undersøgelser.

Her har jeg altså igen valgt at lade den største gruppe komme til orde for at begrænse kildematerialet; men understreger, at en generalisering her ikke vil være forsvarlig. Byslaverne fortjener deres egen demografiske analyse.

1.3.3. Forudsætninger.

I hovedsagen er den eneste nødvendige grundviden til læsningen af herværende analyse et overfladisk kendskab til de Vestindiske Øers historie. Kun på de mest fundamentale punkter er resultaterne sat ind i en større historisk sammenhæng.

Som tidligere nævnt gør det ikke noget med et vist kendskab til demografisk metode og statistisk talbehandling; men samtlige resultater og beregninger er ikke af større sværhedsgrad, end at de kan udføres på en hvilken som helst lommeregner.

Om øens administration og administrative opbygning er kun at anføre, at de kvarterer der henvises til findes indtegnet på kortene i figur 3.2. og 4.1., samt at der i bilag I findes et kort over St. Croix med de øvrige øers beliggenhed, samt placeringen i det Caraibiske Hav.

1.4. Struktur, metode og disposition.

Metodisk er det vel ikke overraskende - i henhold til ovenstående - at specialet er bygget op over en række tabeller og figurer. I principippet vil disse altid være at finde på samme side som kommentarerne, og kun hvor der er tale om senere diskussioner af samme emner, eller inddragelse af samme resultater, vil der blive givet krydshenvisninger. I forbindelse med tabeller og figurer vil der altid være kildehenvisning, og dette oftest til et appendix-nummer (2). Normalt vil der også forefindes anmærkninger (3) med uddybninger, begrænsninger og kommentarer til kildematerialet. De

(1) I 1846 udgjorde de blot godt 8 pct. af den samlede slavepopulation på St. Croix. (2) Markeret som app. efterfulgt af et romertal. (3) Markeret som Ann. efterfulgt af et bogstav.

indsamlede basisdata repræsenterende hver sin kildegruppe findes gengivet i app. I til IV; men herudover er materialet naturligvis behandlet i en række råtabeller, som af pladshensyn er udeladt.

Specielt for korrelationskoefficienterne gælder, at da det ikke var muligt på forhånd at udpege de rimelige sammenhænge i materialet, er samtlige fundne data indenfor hver kildegruppe blevet indbyrdes korrelerede, og de i kommentarerne anførte er derfor kun et udvalg af de mere sigende og nødvendige.

Tabel- og figuropbygningen følger generelt samme struktur, hvor de fundne resultater differentieres ud på øens ni kvarterer og landdistrikterne totalt (beregnet ud fra de samlede størrelser). I visse tilfælde er der dog foretaget et udvalg af en række repræsentative kvarterer for overskulighedens skyld. Jeg vil gøre opmærksom på, at aldersintervallerne er af 'fra-og-med, til-og-med' typen, altså lukkede intervaller, hvis ikke andet opgives. Hvor der optræder 'huller' i talrækkerne skyldes dette manglende kildedata.

Specielt gælder det for figurerne, at linierne mellem de enkelte punkter er fiktioner, mens selve punktet udgør værdien for selve intervallet (for nemheds skyld er disse i figurerne opgivet som 'runde' talværdier). Som det fremgår af tabellernes ensartede opbygning, vil en række anmærkninger kun optræde første gang de er påkrævede; men er også gældende i senere sammenhænge (exempelvis i forbindelse med kommentarer til interval bredden).

For at lette forståelsen og styrke sammenhængen optræder - den iøvrigt korte (p.g.a. det begrænsede litteraturudvalg) - forskningsoversigt i forbindelse med litteraturgennemgangen i kapitel II. Da analyserne næsten udelukkende bygger på kildestudier, og da kildegrupperne sjældent er umiddelbart anvendelige, er kritikken af disse gjort relativt omfattende. Man vil finde denne gennemgang i fortsættelse af litteraturdiskussionen; men iøvrigt også løbende i forbindelse med de enkelte emner.

Herefter falder specialet i tre hovedafsnit behandelende hvert sit aspekt af slavepopulationens demografi, dog således at afsnitene gerne skulle lede op til, og virke integrerede med, de følgende. Sidst vil jeg henlede opmærksomheden på de sammenfatninger, der findes efter hvert kapitel.

KAPITEL II. LITTERATUR OG KILDER

Det er næppe muligt entydigt at dele de kilder og den litteratur, der har været benyttet i specialet, i to adskilte grupper. Specielt for litteratur fra før 1800 gælder, at den ligeberettiget kan optræde som fremstilling og kilde til slaveriets historie. Metodisk har jeg derfor valgt udelukkende at betragte de utrykte kilder fra Rigsarkivet som egentligt kildemateriale, dog således at jeg i en senere sammenhæng (se kapitel V.1.) vil anføre nogle betragtninger over det trykte materiales muligheder som kilder.

Nedenstående er naturligvis ikke en komplet gennemgang af litteraturen og kilderne til slavedemografien, men repræsenterer den del der har haft størst indflydelse på gennemgangen.

2.1. Litteraturoversigt.

De Dansk Vestindiske Øer har, specielt mens de stod var på danske hænder, været ofte berørt i litteraturen, og dette i særdeleshed som polemikker i form af artikler og småskrifter. Økonomien, og dermed slaverne og slavehandlen, på øerne er blevet gjort til genstand for en lang række behandlinger af mere eller mindre saglig karakter. Det er dog yderst sjældent at selve slavedemografien er kommet i focus. I nedenstående vil jeg nærmere kommenterer nogle af de bidrag, der findes til slavedemografien, samt pege på enkelte standartværker til mere specielle emner. Sidst vil jeg komme ind på tre udenlandske bøger, hvoraf specielt den ene giver et godt eksempel på hvorledes en slavedemografi bør skrives.

2.1.1. Samlede fremstillinger til øernes historie.

Ove Hornby skriver i litteraturvejledningen til sit bind af Politikens kolonihistorie (1), at "Hovedværket om de Dansk Vestindiske Øers historie er Vore Gamle Tropekolonier", en påstand det er umuligt at være uenig med ham i, især hvis det er slavernes vilkår der står i centrum. Denne klædelige beskedenhed fra forfatterens side sættes i relief, hvis man ser nærmere på hans behandling af slaverne. Primært skæmmes Hornbys fremstilling af hans totalt ukritiske brug af de skriftlige kilder fra det 18. århundrede, hvor dels tager alle udsagn for pålydende, dels ikke ønsker/formår at bringe oplysninger fra det 19. århundrede. Det lykkes dog for Hornby på ét punkt at pege på en af de vigtigste sammenhænge og karakteristika for slavepopulationen, idet han skriver, at "Handlen med slaver var imidlertid en absolut nødvendighed for, at St. Croix kun-

(1) O. Hornby: Kolonierne i Vestindien, i Danmarks historie udenfor Danmark 1-5, Politikens forlag 1980.

ne opretholde sin sorte arbejdsstyrke ..." (1), hvilket, som vi senere skal se, er i fuld overensstemmelse med de demografiske data.

På trods heraf kommer Hornby dog af bagvejen ind på de anakronistiske forestillinger om slavernes manglende familiedannelse, og den formodede lave fertilitet som følge heraf. Han anfører, at "Ufriheden prægede slavernes familieliv." (2) og der opstod et særligt problem når slaver fra forskellige plantager indledte et parforhold, idet "følgen var en udbredt promiskuitet." (3). Om promiskuiteten var udbredt eller ej, kan vi ikke vide; men vi ved dog, at antallet af adskilte par i 1804 kun udgjorde en femtedel af det samlede antal par (4), og antallet formodentlig var faldende. Videre hævder Hornby, at "Erfaringsmæssigt påvirker sådanne forhold fødselshyppigheden i negativ retning ..." (5). Nu har adskillige studier indenfor den sidste halve snes år (blandt andet en række af nedenstående) påvist, at fertiliteten ikke var nær så lav i Vestindien som hidtil antaget, og samtidig ville det være interessant at få at vide, hvilke "erfaringer" Hornby bygger på.

Udover det anførte bringer bogen ikke mange oplysninger om slavernes demografiske vilkår, og jeg har ikke anvendt den nærmere.

Anderledes stiller det sig med det af Hornby fremhævede værk: Vore Gamle Tropiskolonier (6). Værket er fyldt med omfattende henvisninger til trykte såvelsom utrykte kilder, og bringer i forbindelse med afsnittene i bind 2 om "Plantagerne" (7) og "Slavekår" (8) en glimrende introduktion til emnet. Bogen lader dog under visse af de samme begrænsninger som Hornby's, idet den i behandlingen af slavekårene og slavedemografien koncentrerer sig om perioden op til slavehandelsforbuddet.

Herudover kunne man savne en diskussion af dødeligheds- og fertilitetsmålene, og heraf en forklaring på det faldende slavetal. Både som baggrundslæsning og "igangsætter" er værket enestående til studiet af både Dansk Vestindiens historie og slavekårene specielt.

2.1.2. Speciallitteratur vedrørende slavedemografien.

Behandlingen af slavedemografien falder i to hovedkategorier. Første del består af en række artikler og småskrifter alle fra første halvdel af det 19. århundrede, hvor diskussionen for og imod slaveriet - og slaveriets struktur - har været nok så aktuel. Anden del lader vente på sig i omkring 150 år (dog med én væsentlig undtagelse som jeg skal komme ind på senere), hvor H.C. Johansen i-

(1) Hornby op.cit. p. 165. (2) sst. p. 168. (3) sst. (4) Se appendix I. (5) Hornby op.cit. p. 168. (6) Vore Gamle Tropiskolonier, (red.) J. Brøndsted, bd. 1-6, Kbh. 1966-67, hvor jeg specielt har benyttet bd. 2, J. Vibæk: Dansk Vestindien 1755-1848. (7) Vibæk op. cit. pp. 90-134. (8) sst. pp. 135-162.

sær; men også Green Pedersen tager emnet op påny. I den mellemliggende periode karakteriseres behandlingen af slaveriet i det væsentlige af analyser af selve slavehandlen.

Jeg vil ikke komme ind på en nærmere diskussion af materialet fra før 1900; men blot nævne A.F. Bergsøe's Danske Statistik (1) der bringer det væsentligste af, hvad man dengang kendte til slave-demografien og må betragtes som periodes væsentligste samlede bidrag. Herudover findes en række indlæg af L. Rothe (2), S.C. Sarauw (3) og efterskrift til samme af C.R. David, der peger på nogle meget fundamentale fejl i Sarauw's, bl.a. m.h.t. matrikernes manglende oplysninger om de 0 til 1-årige (4), G.W. Alexander⁺ og Fugl⁺, der alle stort set samler sig om det synspunkt, at årsagen til det faldende slavetal må søges i for lav fertilitet (og dette igen forårsaget af manglen på stabile familiedannelser), og ikke i for høj dødelighed. Som beregningsgrundlag benytter skifterne sig fortrinsvis af matriklerne - og dette på et relativt ukritisk grundlag - og til en vis grad de folketællingerne der måtte have været afholdt.

Fælles gælder det om de hidtil nævnte forfattere, at deres arbejde ikke i særlig høj grad kan bidrage til løsning af herværende analyses hovedproblemstilling; men at de som kilder til samtidens opfattelse af negerslaveriet har stor værdi.

Bevæger vi os litteraturmæssigt op igennem det 20. århundrede, er der kun grund til at gøre et enkelt ophold undervejs. I 1942 kom P.P. Sveistrup's grundlæggende analyse af de Dansk Vestindiske Øers økonomiske udvikling (5), der, uden at have det som hovedemne, bringer en kort; men klar oversigt over specielt slavepopulationens struktur. Spørgsmålet om dødelighed vs. fødselshyppighed behandles dog meget summarisk, og Sveistrup nøjes med at fastslå, at "... der for praktisk taget hele tidsrummet har været større dødelighed end fødselshyppighed, stærkest dog i den ældste tid." (6). Bogens største værdi er dog også behandlingen af arealets udnyttelse og plantageforholdene, der i forbindelse med de tilsvarende afsnit i Vore Gamle Tropekolonier (7), udgør de eneste nyere ana-

(1) A.F. Bergsøe: Den Danske Stats Statistik bd. 1-4, Kbh. 1853, specielt bd. 4, pp. 599-624. (2) L. Rothe: Om Populationsforholdene i de Danske Vestindiske Colonier og fornemlig på St. Croix, Kbh. 1847 (utrykt håndskrift i RA). (3) S.C. Sarauw: Om Fødsels og Dødsforholdene i Slavepopulationen på de Dansk-Vestindiske Øer, i "Nyt Statsoeconomisk Archiv", vol. 1, Kbh. 1841-43. (4) sst. (5) P.P. Sveistrup: Bidrag til de Tidligere Dansk-Vestindiske Øers Økonomiske historie, særtryk af "Nationaløkonomisk Tidsskrift", Kbh. 1942 (6) Sveistrup op.cit. p. 17f, note 2. (7) Vibæk op.cit. pp. 90ff
+) Se litteraturlisten for nærmere bibliografiske data.

lyser af plantagedriften i Dansk Vestindien.

Som nævnt skal vi helt op til i dag for at finde fundamental ny-tænkning vedrørende slavedemografien, og for at finde inddragelse af nyt kildemateriale i bearbejdelsene. Det drejer sig om tre artikler fra 1981 og 82, hvoraf de to primært behandler perioden op til 1804.

Hans Christian Johansen's artikel om slavedemografi i Dansk Vestindien (1) betegner foreløbig det overhovedet væsentligste bidrag til besvarelsen af spørgsmålene vedrørende dødelighed og fertilitet. Som basis for sin undersøgelse drager Johansen helt nyt kildemateriale ind i diskussionen, hvilket i første omgang vil sige 1804-statistikken (2), og dernæst kirkebogsmateriale (3) samt visse af folketællingernes utrykte oplysninger (4).

Artiklen starter med på grundlag af matriklerne at slå fast, at "... after the ban on slaveimports the stock of slaves diminished, probably as a result mainly of an excess of deaths over births" (5). Dernæst går Johansen over til en yderst kortfattet gennemgang af slavepopulationens struktur, som den kan findes via 1804-statistikken og folketællingerne, og påpeger nogle af de følger slavehandelsforbuddet fik. Efter at have klarlagt populationens sammensætning, vies resten af artiklen til det første egentlige danske forsøg på en nærmere bestemmelse af dødeligheds- og fertilitetsforholdene i Dansk Vestindien.

Udgangspunktet tager Johansen i 1804-statistikkens oplysninger om den aldersfordelte dødelighed. Ud fra beregninger over den aldersspecifikke dødelighed konkluderer han, at "Infant mortality appeared to be about the same as in Europe." (6), men dette kunne skyldes en underregistrering af døde pigebørn (7). En af årsagerne til denne forklaring kan være, at Johansen tilsyneladende har benyttet en forkert fremgangsmåde til beregning af den aldersspecifikke dødelighed for de 1 til 5-årige. P.g.a. oplysningernes karakter i 1804-statistikken er det nødvendigt at reducere gruppen af 0 til 5-årige med antallet af fødsler for at kunne beregne data for gruppen 1 til 5 år. Johansen har istedet for denne fremgangsmåde fratrukket de dødfødte, hvilket ikke synes korrekt. En ændret beregning vil betyde at hans tal øges med ca. 20 % for aldersgruppen (8). Undersøgelsen viser dog klart, at der kan forventes en stigende summarisk dødelighed op igennem århundredet (9).

- (1) H.C. Johansen: Slave Demography of the Danish WestIndian Islands, i "Scandinavian Economic History Review", vol. XXIX:1, 1981.
- (2) se 2.2.1. (3) se 2.2.4. (4) se 2.2.3. (5) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 3. (6) sst. p. 10. (7) sst. p. 4. (8) se 4.2.3.
- (9) I afsnit 4.2.3. vil det blive vist, hvorledes Johansen næppe har fuldstændig ret i denne konklusion, i det mindste hvis der inddrages yderligere kildemateriale i diskussionen.

Ved at inddrage folketællingen 1841 og 46 samt materiale fra den moravianske brødremission "Emmanus" på St. Jan, lykkes det for Johansen nogenlunde sikkert at kunne slå fast, at "... it seems probable that given the agedistribution existing on the islands in the 1840's there was an overall death rate of 50 per 1000 slaves ..." (1), hvilket er højere end i 1804. Det bør dog anføres, at tællingsmaterialet består af et relativt begrænset antal personer, hvad angår St. Jan, hvilket naturligvis øger usikkerheden omkring de fundne resultater.

Efter at have analyseret dødelighedens udvikling går artiklen over til det sidste angrebspunkt - en bestemmelse af fertiliteten. Her gør Johansen korrekt opmærksom på, at var der få oplysninger til brug ved estimat af dødeligheden, er der endnu færre til fertiliteten (2). Han benytter tre metoder, der alle karakteriseres ved deres inddirekte vidnesbyrd. Først går han ud fra den fundne spædbørnsdødelighed og når frem til, at "... the figures of child mortality estimated ... at 20 per 1000 slaves and 50 per cent of the numbers of births suggest a birthrate of 40 per 1000 slaves." (3), hvilket ikke virker ganske klart, bl.a. fordi han ikke opgiver perioden denne beregning kan tilskrives. Dernæst går Johansen over til at benytte oplysningerne i folketællingerne om overlevende børn per kvindelig slave, med udgangspunkt på St. Jan. At benytte udelukkende denne ø's opgivelser bliver ekstra uheldigt, idet det tilsyneladende medfører en overestimering i forhold til den langt folkerigere ø St. Croix (4). Ved sammenligning med Europa finder han, at værdierne fra Vestindien må ligge over tilsvarende fra Europa, og dermed også fertiliteten. Til sidst inddrages materialet fra brødremissionen, ud fra hvilket den aldersbetingede (men ikke den summariske) fertilitet kan beregnes. På grundlag af disse tre indirekte vidnesbyrd mener Johansen, at "A birthrate of about 40 per 1000 slaves seems probable ..." (5). Man kunne ønske, at han havde styrket disse beregninger med folketællingernes aldersopgivelser, hvilket kunne have givet et mere direkte fertilitetsmål (6).

Konklusionen der kan drages efter Johansen's opfattelse bliver, at "... it was mortality, not fertility, that diverged most strongly from European pattern." (7), uden at han kommer ind på, hvilken af de to faktorer der spillede den mest afgørende rolle for den naturlige tilvækst.

Heller ikke i sin anden artikel om slavedemografien i Dansk Vest-

(1) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 16. (2) sst. p. 18. (3)

sst. (4) se 4.4.3. (5) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 20.

(6) se 4.3.2. (7) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 20.

indien (1) kommer Johansen nærmere ind på disse spørgsmål. Hovedangrebsvinklen her var en undersøgelse af baggrunden for de demografiske argumenter i 1792 til en ophævelse af den danske slavehandel. Dette vil sige, at han primært focuserer på påstandene om slavernes lave fertilitet, og denne som årsagen til slavepopulationens manglende evne til reproduktion.

Det kildemæssige udgangspunkt er igen 1804-statistikken, og ud fra multible korrelationsanalyser, med inddragelse af de faktorer 1791-rapporten pegede på, når Johansen frem til, at "Correlations between each of these variables and the birthrate are weak and often produce a sign opposite to the one expected." (2). Lignende resultat når han frem til m.h.t. dødeligheden, om hvilken det hedder, at "... the independent factors that could be influenced by the planters seem to have had an insignificant impact on the mortality level." (3). Hovedkonklusionen på analysen bliver herefter, at "It is most likely that the planters were not able ... to increase fertility or to reduce mortality to a level which secured sufficient labor force for the plantations." (4).

Johansen prøver ikke i denne artikel at bevæge sig væk fra de af 1791-rapporten afstukne rammer, hvilket måske begrænser de fundne resultater en kende. Et vigtigt resultat er dog, at hans forsøg med multible korrelationer viser, at det ikke er muligt at finde én stor sammenhæng mellem på den ene side fødsler og dødsfald, og så de faktorer der måtte have haft indflydelse herpå.

Denne artikel er ikke på samme måde som forgående epokegørende for studiet af slavedemografi i Vestindien, men afviser en gang for alle de forestillinger man havde om fertilitet og dødelighed blandt slaverne så sent som i 1979/80 da Hornby skrev sin kolonihistorie.

Den sidste artikel jeg vil kommentere, er Svend Erik Green-Pedersen's (5), der tager omrent samme udgangspunkt som Johansen's nævnt ovenfor. Green-Pedersen giver indledningsvis en kort oversigt over baggrunden for slavehandelsforbuddet, hvorefter han med udgangspunkt i matriklerne (med diskussion af disse fejl og mangler) viser slavetallets udvikling fra midten af 17-tallet til omkring 1800, med hensynstagen til markslaver, byslaver og frinegre. Green-Pedersen oplyser ikke, hvorledes han har beregnet tallet for frinegre, men hvis dette er sket på grundlag af matriklerne, bliver de

(1) H.C. Johansen: The Reality behind the Demographic Arguments to Abolish the Danish Slave Trade, i "The Abolition of the Atlantic Slave Trade", (red.) D. Eltis & J. Walvin, Madison University of Wisconsin Press 1981 (udkom 1982). (2) Johansen: The Reality op.cit. p. 228. (3) sst. (4) sst. p. 229. (5) Sv. E. Green-Pedersen: Slave Demography in the Danish West Indies and the Abolition of the Danish Slave Trade, sst. som Johansen: The Reality op.cit.

særdeles unøjagtige (1).

Konklusionen bliver efter Green-Pedersen, at tallene "... indicates the plantation base of the Saint Croix economy ..." (2), og videre mener han "... it is clear ... that the plantation slaves were worked much harder, especially in the sugarcane fields, than were the town slaves." (3). Herefter vender Green-Pedersen sig til hovedproblemet, der - citeret efter Curtin - er det Syd Atlan-tiske Systems "... failure to produce a self-sustaining slave population in tropical America." (4). Tropiske storme og epidimier skul-le ifølge Green-Pedersen være af stor indflydelse på dødelighedsra-tten, og dermed ofte bringe denne over det "normale" niveau (5), mens fertiliteten ikke udviser de store svingninger.

Taget i betragtning at kildematerialet til disse konklusioner gennemgående er matriklerne, virker argumenterne ikke alt for soli-de. Uanset heraf, er der ingen tvivl om, at han har ret i at hævde, at "... the marked excess of mortality over fertility in the slave population suggest that the slave population was not on its way to becomming selfssustaining." på St. Croix, i de sidste 20 år inden forbuddet (6). Dels følgende - dels mod - sin egen ergumentation finder han, at mulighederne for slavepopulationen i Dansk Vestindi-en til at blive opretholdt ved naturlig reproduktion "... seems to have been relatively good towards the end of the eighteenth cen-tury ..." (7). I lyset heraf går Green-Pedersen over til en diskus-sion af grundlaget for slavehandelsforbuddet, og slutter af med et kort udblik til tiden efter 1803. Han konkluderer her, at "... the reproductive ability of the slave population changed only insignifi-cantly from the last twenty years of the eighteenth century to the three decades following the Napolic wars." (8), og anfører sam-me sted at i 1830'erne og 40'erne var der stadig et overskud af dødsfald overfor fødsler i Dansk Vestindien.

Artiklen må primært angribes på grund af kildematerialet, idet matriklerne ofte benyttes meget hårdt til at fastslå absolute stør-relser. Der kunne med fordel have været inddraget en del af det ma-teriale, der er blevet diskuteret i forbindelse med Johansen's ar-tikler. De hovedkonklusioner Green-Pedersen drager, kan der deri-mod ikke indvendes noget imod, specielt hvad gælder tiden efter sla-handelsforbuddet. Et absolut fortrin er det meget omfattende note-apparat, der i vid udstrækning gør det muligt at anvende artiklen

(1) se Johansen: Slave Demography op.cit. p. 11, note 13. (2) Green-Pedersen: Slave Demography op. cit. p. 234. (3) sst. (4) sst. p. 238 (5) sst. (6) sst. p. 239 (7) sst. p. 242 (8) sst. p. 245

som bibliografi til slavedemografien i Vestindien, et område hvor Johansen's artikel lader meget tilbage at ønske (ikke mindst fordi hans henvisninger ofte er ufuldstændige (1)).

2.1.3. Øvrig litteratur med specialelemner.

I følgende vil jeg kort anføre et par af de specialafhandlinger om Vestindien, der på hvert sit område er grundliggende for en forståelse af slavetilværelsen. De vil ikke blive kommenteret nærmere.

Med hensyn til slavehandlens historie vil jeg generelt henvise til den række af artikler Green-Pedersen har udsendt, og her specielt "The Scope and Structure of the Danish Negro Slave Trade" (2) og "The History of the Danish Negro Slave Trade" (3). Om missionsarbejdet på øerne er specielt H. Lawaetz' "Brødreminighedens mission i Dansk Vestindien" (4) ikke til at komme uden om, mens dagliglivet på plantagerne beskrives med mange facetter af Chr. Degn i "Die Schimmelmanns im Atlantische Dreieckshandel. Gewinn und Ge-wissen" (5). I denne forbindelse må også Thorkild Hansen's trebindsværk om slaverne nævnes (6), i hvilken forfatteren formår at sætte "kød og blod" på de mere videnskabelige fremstillinger.

Til sidst vil jeg gøre opmærksom på, at P. Hoxcer Jensen's (utrykte) afhandlinger om specielt tiden efter emancipationen ikke har været benyttet ved udarbejdelsen.

2.1.4. Udenlandsk litteratur med tilknytning til slavedemografien.

Omfangen af udenlandske undersøgelser over det sydatlantiske slavesystem er i løbet af den sidste halve snes år vokset kolossal. Specialartikler, fremstillinger, regionale undersøgelsor etc. etc. dækker efterhånden - primært takket være anglo-saksiske forfattere - de fleste aspekter af negerslaveriets historie. I det følgende vil jeg kort kommentere, hvad jeg betragter som det mest fuldændte værk indenfor slavedemografien, samt knytte et par bemærkninger til yderligere to værker med særskilte kvaliteter.

Berry Higman's analyse af slavepopulationen og økonomien på Jamaica (7) bygger primært på to kildegrupper: The Account Produce og The Returns of Registrations of Slaves, hvoraf den sidste kilde demografisk set er meget omfattende. Herudover benytter han omfattende studier af plantagejouraler samt en lang række af registre

(1) Fx. anfører han, at matriklerne skulle befinde sig i Vestindiske Lokalarkiv, og ikke som Vestindiske Reviderede Regnskaber. Se Johansen: Slave Demography op.cit. p. 3. (2) i "Scandinavian Economic Review", XIX, 1971. (3) i "La Trait des Noirs", Paris 1976. (4) Kbh. 1902. (5) Neumünster 1974. (6) Specielt Slaverne Øer, Kbh. 1970. (7) B.W. Higman: Slave Population and Economy in Jamaica 1807-34. Cambridge 1979 (1976).

og arkiver.

Ved en grundig statistisk bearbejdelse lykkes det for forfatteren at opstille i det mindste tre meget vigtige hovedkonklusioner: 1) Den individuelle slaves produktivitet steg gennem hele perioden op til emancipationen, 2) Den typiske slavefamilie var 'ensidig', med begge forældre levende sammen med børnene og ikke - som det ofte er blevet hævdet - 'mangesidet' og præget af promiskuitet, 3) Den væsentligste årsag til slavepopulationens manglende evne til reproduktion var for høj dødelighed, og ikke for lav fertilitet. Udo over disse tre vigtige konklusioner finder Higman, at dødeligheden var højest på sukkerplantagerne og lavest på plantager der producerede et bredere udsnit af produkter, samt at klimaet og omgivelserne ikke havde signifikant indflydelse på dødelighedsraten (1). Hertil kommer, at på Jamaica kunne det se ud til, at den naturlige tilvækst primært afhæng af slavernes økonomiske aktivitet. //

Generelt virker Higman's argumentation og kildebehandling overbevisende; men på et par punkter af betydning må hans resultater dog moderes en smule. Det drejer sig primært om estimeringen af specielt spædbørnsdødeligheden - og heraf også fertiliteten - i det "The Returns" indeholder en klar underregistrering af antallet af dødsfald i de første levemåneder, og dermed også af fødsernes antal. Higman er dog udemærket klar herover, og når frem til, at "... it seems that both births and deaths should be inflated by roughly one-third." (2). Han udfører dog ikke selv denne opnummering af tallene, hvorved det vanskeliggøres umiddelbart at sammenligne Higman's værdier for Jamaica med fx. H.C. Johansen's for Dansk Vestindien.

Set som helhed er der ingen tvivl om, at Higman's bog udgør grundværket - idag - om slaveriets tilstand i Vestindien; samtidig med at den yderst pædagoiske opbygning med indstruktive og oftest let overskuelige tabeller og figurer, gør bogen både spændende og let læselig. Ved udarbejdelsen af specialet har bogen tilstødighed været en uudtømmelig kilde til inspiration, og jeg har da også på flere punkter tilladt mig at følge Higman's disposition og opbygning; naturligvis med skyldig hensynstagen til de muligheder og begrænsninger det 'danske' kildemateriale måtte indeholde.

Specielt gælder det, at Higman's analyse af den økonomiske side af slaveriet i bogens tredje del (3), stadig savner en pendant for de danske Vestindiske kolonier.

(1) cf. Green-Pedersen: Slave Demographi op.cit. p. 238. (2) Higman op.cit. p. 49 og 47ff. (3) sst. pp. 187-232.

Til sidst må det dog anføres, at afsnittet om sammenhænge mellem fertilitet, familie og farvede, ikke altid virker lige overbevisende, primært p.g.a. det oftest noget begrænsede tællingsmateriale fra enkeltplantager (1). Higman nøjes da også forsigtigvis med kun at antyde mulige sammenhænge, hvoraf den vigtigste er, at "... the planter's belief that fertility might be increased by the formation and maintenance of stable monogamous unions was not unrealistic." (2). Som vi senere skal se, er det muligt at påvise noget tilsvarende for St. Croix' landdistrikter (3).

Til slut vil jeg kort komme ind på to bøger, der på hver sin måde har bidraget væsentligt til forskningen omkring negerslaveriet. Det drejer sig om R.W. Fogel & S.L. Engerman's undersøgelse af slaveriet i U.S.A.'s sydstater (4) og M. Craton's regionalundersøgelse, der tager sit udgangspunkt i plantagen "Worthy Park" på Jamaica (5).

Time on the Cross er af mange blevet betragtet som et noget kontroversielt værk, ikke mindst fordi bogen - ukritisk læst - til tider synes at tage slaveriet i forsvar; ikke mindst som økonomisk system. Bogen perger dog i denne forbindelse udelukkende på de samme faktorer som også Higman gjorde gældende: Slaverne var betydelig mere produktive og effektive end hidtil antaget. Hertil kommer at forfatterne antyder, at slaverne ikke var utsat for den vilkårlighed og tiltider hårdhændede behandling, som det normalt er god tone at antage (6).

I direkte forlængelse af titlen på værkets bind I (*The Economics of American Negro Slavery*) ligger det klart, at langt hovedparten af analyserne omhandler økonomiske forhold, og kun inddrager de demografiske faktorer der har haft umiddelbar (til tider for umiddelbar) indflydelse herpå. Resultatet bliver, at udover den meget vigtige fastlæggelse af den årlige tilvækst på et positivt niveau, bidrager bogen ikke væsentligt til en egentlig fastlæggelse af de demografiske vilkår for slaverne i de amerikanske sydstater. Hertil kommer opdelingen i to bind, med alle beregninger og kildeangivelser anbragt i bind II, samtidig med et ofte mangelfuld henvisningsapparat i bind I, der ikke gør det nemmere at tage stilling til bogens resultater.

Searching for the Invisible Man er den mest omfattende mikro-

(1) Higman op.cit. pp. 139-75. (2) sst. p. 175. (3) se 5.2. (4) Fogel & Engerman: *Time on the Cross*, I-II, London 1974. (5) M. Craton: *Searching for the Invisible Man. Slaves and Plantation Lives in Jamaica*, Harvard University Press, 1978. (6) bogens udsagn kan naturligvis kun tages for pålydende for de amerikanske sydstater.

undersøgelse over en slavepopulation, baseret primært på de meget detaljerede plantagejournaler fra plantagen "Worthy Park". Følgen heraf bliver problemerne vedrørende slutninger fra mikro til makro-undersøgelser. Ikke desto mindre når Craton omtrent de samme konklusioner som fx. Higman m.h.t. dødelighed og fertilitet, når der tages hensyn til den formodede underregistrering af spædbørnsdødeligheden. Resultaterne antyder dog en noget lav fertilitet kombineret med ikke usædvanlig lav overlevelseschance (1). Her må man dog tage hensyn til det begrænsede felt der er blevet analyseret.

Craton prøver på samme måde som Higman at analysere dødsårsager og morbiditet, men med skyldig hensynstagen til sundhedsvæsenets tilstand og diagnosernes karakter, kan man, efter min opfattelse, ikke bygge alverden herpå.

Den eneste væsentlige indvending mod bogen er, som det også har været anført i forbindelse med en række af de øvrige analyser, et noget begrænset kildegrundlag som baggrund for en række af konklusionerne. Der er dog ingen tvivl om, at "Worthy Park" gennem hele perioden konstant havde et overskud af dødsfald overfor fødsler, og dermed følgen den linie der allerede er ridset op for det øvrige Vestindien.

2.2. Kilderne.

For Dansk Vestindien, såvel som i Danmark, betyder det 19. århundrede, at det statistisk/demografiske kildemateriale begynder at flyde i en tættere og mere ensartet strøm, end kendt tidligere.

Til 1804 kender vi for Dansk Vestindien i hovedsagen kun til to typer kilder indeholdende nogenlunde troværdige demografiske oplysninger. Det vil for det første sige 'matrikler' - skattelister - og for det andet kirkebøgerne, der efterhånden som en større og større del af slavepopulationen bliver døbt, kommer til at indeholde væsentlige oplysninger om især dødsfald.

Året 1804 kommer til at betyde et skel i indsamlingen af statistisk materiale om befolkningen i Dansk Vestindien. For første gang i øernes historie er det erklærede mål (?) at tilvejebringe oplysninger af demografisk karakter vedrørende slavepopulationen. Der er ikke som tidligere tale om 'biproprodukter'; men om et helt bevidst forsøg på at indsamle data, og som det senere skal vise sig med et helt bestemt formål. Resultatet af denne indsamling kaldes oftest for 1804-statistikken.

Fra 1816 kender vi til en rapport udarbejdet af den daværende

(1) Craton op.cit. pp. 85ff og specielt pp. 94-96

generalguvernør P.L. Oxholm, der formodentlig har tænkt sig at lave en art status over øerne efter den engelske besættelse. Hvor han har sit materiale fra vides ikke (noget stammer dog tilsyneladende fra 1804-statistikken), og i det hele taget er rapporten ikke særlig omfattende, ud fra et demografisk synspunkt. Den vil ikke blive nærmere behandlet i denne kildediskussion. (4).

I tiden fra 1816 til 1835 står vi på bar bund m.h.t. officielle statistikker, men i 1835 sket et afgørende gennembrud - demografisk set - i registreringen af Dansk Vestindiens befolkning. 1. oktober afholdes den første 'rigtige' folketælling på øerne, og denne repræsenterer med alle sine mangler, det første forsøg på at lave en ensartet vurdering i stil med de der fra 1769, med varierende mellemrum, var blevet lavet i Danmark. Igen i 1841 og fem år senere i 1846 afholdes folketællinger.

Efter 1846 og op til øernes salg i 1917 er folketællingerne en stadig tilbagevendende begivenhed, der dog p.g.a. den generelle emancipation i 1848 ikke får indflydelse på henværende analyse.

I det følgende vil jeg se nærmere på de enkelte kilder/kildegrupper, hvad de indeholder (og hvad de ikke indeholder), deres troværdighed, i hvilken ånd og med hvilket formål de er blevet til etc.etc.

Jeg vil dog primært koncentrere diskussionen omkring de der har bidraget væsentligst, hvilket i hovedsagen vil sige matriklerne, 1804-statistikken og folketællingerne.

2.2.1. 1804-statistikken. (1)

I 1803 udløb den 10-årige overgangsperiode, hvori planterne havde mulighed for at oparbejde et tilstrækkeligt stort og vel sammensat slavehold inden det danske slavehandelsforbud. Mange plantere var dog af den opfattelse, at antallet af slaver stadig var for lavt som basis for en selvforsyning, og på direkte ønske fra disse vedtog slavehandelskommissionen i 1804 at sende en række spørgeskemaer til øerne, så man på grundlag af disse kunne afgøre om planterne havde ret i deres antagelser (2). I følge instruktionerne til generalguvernøren blev det understreget, at skemaerne skulle udfyldes af civile embedsmænd, og ikke som det var tilfældet med matriklerne, afplantageejerne selv. (3). Man kan her fornemme en klar mistillid til dels de opgivelser, der måtte findes i matriklerne; men også - hvad der måske er vigtigere - en opfat-

(1) RA, Generaltoldkammeret, Dokumenter vedrørende slavehandelskommissionen 1783-1806. Se også app. I. (2) Johansen: The Reality op.cit. p. 225. (3) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 4. (4) P.L. Oxholm: A Report from Govenor General P.L. Oxholm to the Royal Westindian Chamber in Copenhagen, (red.) E. Lawaetz, Christi-ansted 1977 (1816).

telse af at oplysningerne i matriklerne langt fra var tilstrækkelige til at lave en til bunds gående analyse af slavepopulationens sammensætning og levevilkår.

Skemaerne, der blev indsamlet i løbet af 1805 og 1806, befinder sig i Rigs Arkivet og inkluderer for St. Croix' vedkommende samtlige plantagers individuelle opgivelser samlet kvartervis, og på et general summa (hvis sammentællinger dog i adskillige tilfælde ikke stemmer overens med materialet for kvartererne). Oplysninger for byerne findes ikke blandt papirerne, og det er spørgsmålet om disse overhovedet er blevet registreret (1).

Af de data statistikken indeholder, repræsenterer nedenstående liste, de der måtte have interesse i en strengt demografisk sammenhæng (2).

1. total antal af negre
2. af hankøn
3. af hunkøn
4. indfødte
5. afrikanere
6. sand eller tilsyneladende alder - af hankøn
- af hunkøn
7. ægteforbindelser - viede - antal par og avlede børn
- ikke viede - antal par og avlede børn
8. total summa af fødte
9. hvormange af de i ægteskabelige forbindelser levende negre der hører til andre plantager
10. døde - af hankøn
- af hunkøn
11. total summa af døde
12. hvormange negerhuse
13. plantagen holdende agre - under sukkerdyrkning
- udlagt til negerhuse
14. negerhusenes beliggenhed - lav grund
- høj grund
15. marknegre
16. negre i sygehuset

H.C. Johansen gør i sine to artikler opmærksom på, at det ikke er muligt at efterkontrollere statistikkens data, og "... it's reliability must therefore be evaluated from its internal consistency".

(1) Green-Pedersen: Slave demography op.cit. p. 252. (2) det kan måske undre, at jeg, i modsætning til adskillige studier, ikke har fundet det interessant at skelne mellem fødsler af hankøn og hunkøn, hverken her eller i andre forbindelser. I modsætning til fx. Sarauw op.cit. er det min helt klare opfattelse, at disse forhold er biologisk bestemt, og ikke skyldes "... en moralsk slet tilstand ..." (Sarauw op.cit. p. 259); - og derfor ikke har nogen betydning ud fra de hovedangrebsvinkler denne analyse bygger på.

cy." (1). Dette er dog kun en halv sandhed, idet vi også for 1804 er i besiddelse af matriklerne. Kritikken af disse skal jeg straks vende tilbage til; men lad os i første omgang se lidt på de enkelte punkter nævnt ovenfor.

ad 1. Sammenholdes 1804-statistikkens oplysninger med matriklerne for samme år viser det sig, at det for samtlige kvarterer - med undtagelse af Nordside kvarter lit. B - gælder, at det totale antal af slaver i statistikken ligger ca. 10 % under opgivelserne i matriklen (2). Forskellen skyldes eventuelt forskellige opgørelses-tidspunkter, hvorved en del slaver solgt fra en plantage til anden ikke er blevet optalt nogen af stederne.

ad 4. og 5. Opdelingen i slaver født i Afrika og indfødte rummer den implikation, at slaver betegnet som indfødte udemærket kan være født i USA, i det øvrige Vestindien eller måske i Sydamerika. At dette rent faktisk kan være tilfældet viser folketællingerne, hvor fødestedet opgives helt eksakt. Af de der ikke er født i Dansk Vestindien eller Afrika (efter folketællingerne) kommer langt hovedparten fra de øvrige vestindiske kolonier, mens kun en forsvindende del kommer fra områder udenfor.

ad 6. Det skulle næppe være nødvendigt i forbindelse med disse oplysninger at understrege andet, end hvad der allerede er gjort opmærksom på i tabeloverskriften: "Sand eller tilsyneladende alder". En del af de slaver der opføres som over 60 år må utvivlsomt være født i Afrika, samtidig med at der kan være tale om adskillige ejerskifte i tidens løb. Aldersangivelsen beror derfor udelukkende på slavens egne oplysninger.

ad 7. Ved at sammenholde opgivelserne for børn født af ikke-viede par, levende i ægteforbindelse, med den totale sum af fødte, bliver det klart, at alle børn født udenfor ægteskab er optaget i denne kolonne. Der findes derfor ikke opgivelser for børn født af "enlige" mødre.

ad 8. Det er vigtigt for de senere dødeligheds- og fertilitets betragtninger at få fast, at dødfødsler ikke er inkluderet i antallet af fødsler (3). Der er altså med andre ord tale om levendefødte, dog muligvis med en underregistrering af døde under 1 år (4)

ad 10. Registreringen af døde slaver viser, at det som gennemgående træk må formodes, at dødfødte piger i visse tilfælde ikke er noteret i tabellen. Denne formodning bygger primært på forholdet mellem dødfødte af hankøn og hunkøn, idet det ikke er unormalt, at

(1) Johansen: The Reality op.cit. p. 225f. (2) cf. app. I og II.

(3) dette kan man nemt overbevise sig om ved at se på den række af tilfælde, hvor planterne fx. kun opgiver to dødfødte; men ingen levendefødte ! (4) for en nærmere diskussion af dette se 4.3.2.

der findes op til tre gange så mange dødfødte drengebørn end pigebørn (1).

ad 12. Med hensyn til antallet af negerhuse gælder det, at dette tal i mange tilfælde må være stærkt overdrevet. Et typisk eksempel er ca. et hus per to slaver, inklusiv nyfødte, børn og gamle, og på visse plantager opgives der helt op til et hus per slave. Der er næppe tvivl om, at man i opgørelsen af negerhuse har medtaget samtlige beboelige bebyggelser (eksklusiv hovedbygningen), uden hensynstagen til deres øjeblikkelige stand og anvendelse.

ad 14. Det kan med rimelighed ansłås, at opdelingen i huse beliggende på lav hhv. høj grund og derudover en stor restgruppe, beror på vanskelighederne i mange tilfælde ved at afgøre, hvorvidt huset er beliggende højt eller lavt; med andre ord - hverken det ene eller det andet. Restgruppen må derfor snarere end 'uoplyst' karakteriseres som 'midt imellem' (2).

Som en generel konklusion på ovenstående, er det min opfattelse, at 1804-statistikken vel nok udgør vores p.t. mest sigende og samtidig valide kilde til studiet af slavepopulationens demografi, blot man er opmærksom på ovenfor anførte betragtninger.

2.2.2. Matriklerne (3).

Som alle andre skatteligningssystemer har ændret sig løbende gennem tiderne - ofte endda sørdeles hurtigt - har også matriklerne for de Dansk Vestindiske Øer været underkastet et skiftende lovmaessigt grundlag. Den udvikling matrikernes indhold gennemgår kan følges relativt tæt i Fogtman's Kongelige Rescripter (4) og Schou's Forordninger (5), i det mindste fra 1764. I nedenstående vil jeg primært give en kort gennemgang og præsentation af de forordninger, der fik umiddelbar indflydelse på beskatningen af slaverne, og dermed på de demografisk/statistiske oplysninger vi kan finde i matriklerne.

I forordningen af 11. november 1776 indføres den ensartede kop-skat på alle slaver til forskel fra den tidligere opdeling i tjenstdygtige/utjenstdygtige, halvvoksne og børn. Denne forordning har dog skabt så megen røre (idet den i realiteten indebar øget beskatning), at man allerede i 1778 indfører to undtagelser, hvorfaf den

(1) se app. I. (2) for nærmere diskussion se 5.3.1. (3) RA, Vestindiske Reviderede Regnskaber, Matriklen for St. Croix. Følgende år er benyttet: 1804, 05, 15, 25, 35, 41, 46 og 1847. (4) L. Fogtman: Kongelige Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve for Danmark og Norge, Kbh. 1786-1918, diverse årgange. (5) J.H. Schou & J.L.A. Kolderup-Rosenvinge: Chronologisk Register over de Kongelige Forordninger og åbne Breve, samt andre trykte Anordninger som fra År 1670 ere udkomne, Kbh. 1795-1849, diverse årgange.

ene - om bosalernes (slaver der havde været under et år på øerne) fritagelse for skat - dog blot var en gentagelse af en allerede gældende. Betydelig mere afgørende for den senere anvendelse af matriklerne var dog også beslutningen om, at fremover skulle de negre der fødes og dør i låbet af året være skatfrie (1). Hvad dette indebar, skal jeg straks vende tilbage til.

Danmarks ophævelse af slavehandlen bragte indirekte nye forandringer i matriklernes udformning. Det fastslås nemlig, at kvindlige markslaver nu også skulle være skatfrie (2), og samtidig bliver slavepopulationen i Dansk Vestindien i principippet en lukket population, idet al ind- og udførsel af slaver forbydes fra og med 1803 (3).

Vi er nu nået op til perioden fra 1803 til 1848, og samtidig har matriklerne fået en mere endelig form. Den sidste væsentlige ændring jeg vil fremhæve her, kommer så sent at den ikke når at få nogen praktisk betydning i demografisk sammenhæng, nemlig den totale ophævelse af kopskatten. Denne opgivelse af kopskatten skal nok ses i lyset af den stedse dårligere plantageøkonomi, dog har jeg ikke kunnet finde forordningens ordlyd og datering. Det står dog fast, at kopskatten stadig opkræves i 1841 og er forsvundet i 1846, uden dette får nævneværdig betydning for matriklernes indhold.

Matriklerne, der er vores eneste kilde til ensartede årlige oplysninger, er gennem tiderne blevet gjort til genstand for megen kritik som kilde; og er alligevel blevet anvendt i adskillige - for det meste ældre - undersøgelser. Kritikken er mest rettet mod to punkter. For det første angriber man 'selvangivelsessystems' pålidelighed, idet det var plantageejerne selv, der skulle opgøre slavernes antal, og de deraf følgende muligheder for skatetrædragelse (4). Matriklerne er næppe mere eller mindre pålidelige end vore dages selvangivelser, men der dog visse forhold, der taler til fordel for matriklernes nøjagtighed. Dels skal man være opmærksom på, at deres oplysninger dannede grundlag for ansættelsen af plantagens værdi, og hermed også for beregningen af de lån der kunne optages i plantagen. Der kunne derfor være meget, der talte for en relativ nøjagtig ansættelse af antallet af slaver, måske i nogle tilfælde ovenikøbet en 'oppustning' af værdien. Hertil kommer, at det kun var ca. halvdelen af slaverne, der var skatbare (jvf. ovenstående).

(1) Schou op.cit., 16. juli 1778, paragraf 2. (2) sst., 16. marts 1792, paragraf 5. (3) sst., paragraf 1 og 6. Denne forordning forbryder ikke gensidig handel indenfor øerne, idet det udtrykkelig hedder, at slavehandlen forbrydes "hvor den kunne finde sted uden for vores besiddelser i Vestindien." (sst.).(min understregning).

(4) se fx. Johansen: Slave Demography op.cit. p. 3.

Af større betydning end ovenfor anførte kritik er da også indvendingerne mod brugen af matriklerne til beregning af dødelighed og fertilitet. Forordningen af 1778 angiver som nævnt, at de slaver der fødes og dør i løbet af året ikke skal beskattes, og dette medfører at planterne ikke er pligtige til at opføre disse i matrikelregnskabet. (1). For fødslerne er det derfor sandsynligt, at disse kun omfatter børn født i løbet af året, og som stadig er i live ved årets slutning. Som vi senere skal se, må dette betyde en væsentlig formindskelse af den fertilitet, der kan beregnes på grundlag af matriklerne. Med hensyn til døde, der ifølge forordningen må betyde de, der tidligere har været optaget og som er døde i løbet af året, betyder dette, at der også her vil ske en betydelig underregistrering (jvf. ovenstående). Ud fra disse betragninger vil det da komme til at betyde, at den naturlige tilvækst beregnet ud fra matriklerne vil give et relativt brugbart billede for de store udviklingstræk.

Et sidste problem jeg vil berøre i denne forbindelse, er den totale mangel på registreringer af frikøbelser/givelser (hvilket gælder samtlige kilder). Det er nok rimeligt for den første halvdel af det 19. århundrede at sætte disse antal meget lavt; men efterhånden som vi nærmer os 1848, er der næppe tvivl om, at antallet stiger kraftigt. Derfor er det heller ikke muligt, at give et nøjagtigt tal på slavepopulationens årlige reduktion ud fra matriklerne på grundlag af registrerede dødsfald og det totale slaveatal (2).

Nedenstående liste rummer de oplysninger matriklerne giver, med anmærkninger om de væsentligste ændringer der sker i perioden 1803 til 1848.

1. matrikelnummer, ændres i 1825 til nye løbenumre
2. hvide personer (i 1803 inklusiv 'tyende'), fra 1841 ændres betegnelsen 'hvide' til 'frie'
3. plantagens størrelse og opdyrkning fordelt på 'sukker' og 'andet'. Fra 1841 findes en ny rubrik betegnet 'land uden nytte og brug'
4. skatbare slaver, fordelt på capable mænd og halvvoksne drenge. I 1846 ændres dette til 'marknegre' og 'husnegre'
5. skatfrie slaver, fordelt på kvinder og piger. Endres i 1846 jvf. 4. Fra 1841 indføres betegnelsen 'ufrie' i stedet for 'slaver'
6. fødte, fordelt på hankøn og hunkøn
7. døde, fordelt på hankøn og hunkøn

(1) hvilket naturligvis ikke er ensbetydende med, at pågældende slaver nødvendigvis i alle tilfælde vil være holdt udenfor - de var jo netop skatfrie ! (2) se endvidere indledningen til kapitel III, vedrørende antallet af frie nègre.

8. bosaler, findes kun i 1803-matriklen

9. kopskat, forsvinder fra 1846

De udviklingslinier der kan findes i ovenstående, peger tilsyneladende i to retninger. For det første kan der spores en stadig tilbagegang i plantagedriften, dels med indførelsen af nye løbenumre (1), dels den nye klassifikation af jorden i 1841, hvor gruppen af 'land uden nytte og brug' stiger jævnt op til 1848.

Den anden hovedudviklingslinie er umiddelbart vanskeligere at få hold på. Det drejer sig om en ændring i slavernes 'status'. Dels får vi betegnelsen 'ufri' i stedet for 'slave' (og fra hvide til 'frie', der var jo også tale om en voksende fri sort befolkning), dels ændres slaverne 'stilling' - i og med kopskatten forsvinder - fra 'skatbare' og 'skatfrie' slaver, til 'marknegre' og 'husnegre'. Måske kun ændringer af umiddelbar ligegyldig karakter for slaverne; men dog alligevel et fingerpeg i retning af den generelle emancipation.

Ud over det ovenfor fremhævede er det værd at gøre nogle bemærkninger til et par af punkterne.

ad 1. Da op til flere plantager på St. Croix kan have samme navn, er det nødvendigt, hvis den enkelte plantage skal identificeres (hvilket kan være aktuelt ved brugen af præsteindberetningerne), at benytte sig af kvarter navn (2) og, hvor dette ikke opgives, af matrikkelnumrene. Det er derfor uheldigt, at de gamle matrikkelnumre i 1825 ændres til nye løbenumre. Hvis en sikker identifikation af alle plantager skal udføres, er det derfor nødvendigt at benytte 1825-matriklen, hvor både de gamle og nye numre opgives sideløbende.

ad 4. Betegnelsen 'capable' dækker normalt aldersgruppen fra og med 17 år og opefter. Tidligere fandtes ligeledes en rubrik for manquerons, d.v.s. ikke fuldt arbejdsdygtige slaver; men denne bortfalder som følge af forordningerne 1776 og 1778 (3). Halvvoksne drenge er en noget fejlagtig betegnelse, idet denne gruppe omfatter alle af hankøn i alderen 1 til 16 år (4).

ad 5. Her skal kun anføres, at opdelingen i kvinder og piger følger samme retningslinier som de anført under ad 4.

Generelt om matriklernes værdi som kilde til slavepopulations demografiske forhold gælder, at de på mikroniveau er behæftet

(1) i de årlige matrikler kan man se, hvorledes der op til 1825 optræder flere og flere 'huller' mellem plantagerne, og et kvarter med en nummerering op til 35, og måske kun 20 plantager, var ikke noget særtilfælde. (2) ejerens navn opgives kun i ganske få tilfælde i præsteindberetningerne. (3) Vibæk op.cit. p. 101ff. (4) I byerne findes en opdeling af denne gruppe i dels 12 til 16-årige og dels 1 til 12-årige.

med en række mangler af en sådan karakter, at det næppe ville være klogt på grundlag af matriklerne, at forsøge en vurdering af fertilitets- og dødelighedsforholdene på den enkelte plantage. St. Croix betragtet som helhed - samt opdelingen i kvarterer - gør det dog muligt, at trække de væsentligste udviklingslinier frem, idet de ovenfor nævnte fejl og mangler dels vil ophæve hinanden, dels er ensartede for hele perioden. Hvor det er muligt, bør matriklerne dog erstattes/sammenlignes med tilsvarende populationstællinger; men det vil stadig gælde, at matriklerne er vores eneste mulighed for udarbejdelsen af analyser over kortere årrækker - på samme grundlag. Problemet er, at enkeltstående tællinger som fx. 1804-statistikken, kun belyser det år den er udarbejdet, og derfor ikke rummer mulighed for at tage højde for epidimier, misvækst, særlige politiske og lovgivningsmæssige forhold etc.. Her må matriklerne træde til som støtte og underbyggelse af de fundne resultater.

2.2.3. Folketællingerne (1).

Umiddelbart ville det være nærliggende at anse folketællingerne i 1835, 41 og 46 for det mest brugbare kildemateriale til studiet af slavepopulationens demografi. Desværre er disse folketællinger decidederede 'tællinger'. Målet har primært været at skabe en nøjagtig oversigt over slavernes (og de hvides) antal, civilstand og arbejdsfunktion, og ikke, som det var tilfældet med 1804-statistikken, at skabe et materiale til brug ved nærmere analyser af populationens udvikling. Som det vil fremgå af nedenstående, mangler det fuldstændig en redegørelse for fødsler og dødsfald, og uden disse er folketællingerne brugbarhed indskrænket væsentligt.

I de trykte udgaver af folketællingerne findes de væsentligste sammenstællinger, med skyldig hensynstagen til de tre øer, samt delt på by og land (2). Det oprindelige materiale for St. Croix findes i Rigsarkivet for 1841 og 1846 (3), mens 1835-materialet er forsvundet! Som en naturlig følge heraf har jeg valgt at koncentrere mig om folketællingen 1846.

Officielt hed det sig, at folketællingerne blev afholdt den 1. oktober; men det er ikke uanmindeligt, at finde dateringer der strækker sig til midten af måneden (4). En sådan spredning har dog

(1) folketællingen 1835 findes trykt i Statistiske Tabellværk: I, 6 - 1841 i samme I, 10 - 1846 i Statistiske Meddelelser: 1, 1, 12. 1846-originalen findes i RA, Vestindiske folketællinger, Landet, 1846. (2) det er karakteristisk at tællingen fra 1846 nærmest er blevet trykt ved et tilfælde; se forordet til afsnittet om 'kolonierne' i Statistiske Meddelelser 1852. (3) 1841 er ikke tilgængelig p.g.a. ompakning. (4) i et enkelt tilfælde skulle den allerede være foretaget september, hvilket dog må bero på en dateringsfejl.

næppe nogen afgørende betydning for nøjagtigheden; men det er vigtigt at være opmærksom på, at matriklerne gælder for årets udgang - altså en tidsmæssig forskydning på et kvartal, hvilket får betydning for senere sammenligninger.

Inden en nærmere redegørelse for folketællingens indhold vil jeg gøre opmærksom på, at de trykte resultater på intet tidspunkt har dannet grundlag for mine analyser, og at disse udelukkende er baserede på originalmaterialet i RA (1). Eventuelle forskelle kan derfor skyldes sammentællingsfejl (2). Et problem af mindre omfang er, at der som følge af sagens natur, intet materiale findes fra plantager uden slaver. Ud over den manglende opdeling i kvarterer i den trykte del af folketællingen, findes der på et par punkter oplysninger i originalen, som man åbenbart ikke har fundet det værd at trykke. Nedenstående er en oversigt over det væsentligste af indholdet i det oprindelige materiale, forsynet med en anmærkning hvis punktet ikke optræder i den trykte udgave (i.t.).

1. Kvarterets navn (i.t.)
2. Plantagens navn og matrikelnummer (i.t.)
3. Ejerens navn (i.t.)
4. Jordens anvendelse
  - sukker (i.t.)
  - andet (i.t.)
  - ikke dyrket (i.t.)
5. Navn på slaven (i.t.)
6. Køn
7. Fødested (i.t.)
8. Alder
9. Antal familier
10. Mor til hvormange børn i live (i.t.)
11. Civilstand

Skemaerne er bygget op således, at der til hver slave svarer oplysningerne 5. til 10., hvilket er ensbetydende med, at materialet til den enkelte plantage kan være endog særdeles omfattende. Interessant er det, at der i intet tilfælde har været foretaget rettelser i oplysningerne, hvilket enten kan betyde, at de bygger på et allerede eksisterende materiale på plantagen (plantagejournaler ?), eller at vedkommende, der har foretaget optegnelserne, har været relativt indifferent overfor opgaven. Den sidste mulighed medfører sandsynlighed for stor unsjagtighed i opgivelserne. Det må forventes, at slaverne selv kun er blevet spurgt i yderst få tilfælde. Karakteristisk for skemaerne er da også, at de oftest

(1) se dog 4.2.3. (2) materialet i RA består udelukkende af skemaer for den enkelte plantage, og der findes ingen sammentællinger for kvarterer og hele øen.

starter med alle af hankøn i den arbejdsduelige alder, efterfulgt af gamle og børn, hvorefter processen gentages med kvinderne. Enkelte plantager er gået alfabetisk frem; men stadig fastholdende kønsopdelingen (1), og kun i få tilfælde er der sket en sammenblanding af køn og alder.

Om de enkelte punkter skal bemærkes følgende.

ad 2. Matrikelnumrene er i hovedparten af tilfældende de nye løbenumre; men der bruges dog stadig også de gamle, specielt i kvarterer med få slaver på plantagerne.

ad 4. Det er bemærkelsesværdigt, i hvor få tilfælde folketællingens oplysninger stemmer overens med matriklen, specielt m.h.t. sukkeropdyrkning. Ud fra 'selvangivelsessynspunktet' skulle man nu forvente, at arealet under sukkerdyrkning blev opgivet højere i folketællingen - og rubrikken 'ikke dyrket' lavere; men det omvendte er oftest tilfældet. Måske et indicium til at stole mere på matriklerne.

ad 5. Det er ikke unormalt, at flere slaver på samme plantage kan have samme navn. Sjældnere forekommer det, at de også har samme alder og civilstand. I ganske få tilfælde har jeg fundet det rimeligt at sortere en sådan 'dobbeltgænger' fra, nemlig når der har været tale om en gift kvinde, der opgives med samme alder, religion, civilstand og antal overlevende børn. Her må der være tale om en fejlagtig opgivelse af den samme person to gange.

ad 7. Se kommentar til 1804-statistikken ad 4. og 5.

ad 8. Aldersopgivelserne gælder det løbende år inklussiv, d.v.s. det år personen har taget hul på (2).

ad 9. I tilfælde hvor der ikke findes familier på plantagen opgives dette normalt som 'none', og ikke ved rubrikken ikke udfyldes. For nogle plantager gælder at de ikke har givet oplysninger om familiernes antal, også selvom der har været gifte slaver på plantagen (3). Indholdet af begrebet 'familie' opgives ikke eksakt. Om det betyder mand med hustru og børn - evt. uden børn, mor med børn, ældre slægtninge levende sammen med voksne børn etc., er ikke til at afgøre. Formodentlig dækker betegnelsen over en 'husstand', alt-så alle de der måtte leve i samme hus og med fælles husholdning, og som på en eller anden måde står i ægteskabelig relation til hinanden.

(1) man kan ligefrem se på navngivningen, hvorledes nogle plantager følger alfabetet, således at de ældste slaver har navne startende med 'A' og så fremdeles ned igennem aldersgrupperne. (2) Til støtte for denne fortolkning se den trykte udgave af folketællingen 1846 op.cit., se også 4.3.2. (3) Det drejer sig om fem plantager, hvoraf de fire kun har ganske få slaver.

ad. 11. Markeringen af, om en slave er gift eller ej, foregår yderst tilfældigt og forskelligartet. Oftest finder dog markeringen 'married' og 'unmarried'; men markeringer som 'yes' og 'no', et kryds eller en streg er brugt. Størst er risikoen for en fejlfortolkning dog når gentagelsestegn (") benyttes i flæng som negativmarkering og som 'ægte' gentagelse. Her er det nødvendigt at tage hensyn til, at kun relativt få var gift (1).

Samlet om 1846-folketællingens brugbar kan man sige, at den nu nok nemmere overvurderes - end undervurderes - som kilde. At der er tale om en officiel statistik, behøver ikke garantere for oplyningernes rigtighed, samtidig med, at indholdet af folketællingen set ud fra en demografisk synsvinkel, er beskedent.

På enkelte felter er der dog tale om en meget værdifuld kilde. Den giver os mulighed for at bedømme creolere vs. afrikanere ud fra et demografisk grundlag, og samtidig kan kilden bidrage væsentligt til en analyse af fertilitetsniveauet. Som vi senere skal se, kan folketællingerne også bruges i forbindelse med betragtninger over dødeligheden. Sat i relation til det iøvrigt meget beskedne materiale fra slaveriets slutfase, er kilden uerstattelig; men en 1804-statistik er der ikke tale om.

2.2.4. Kirkebøger og præsteindberetninger (2).

Den sidste kildegruppe, jeg vil medtage her, er kirkebøgerne - eller rettere præsteindberetningerne. På Rigsarkivet er opbevaret kopier af kirkebøgerne for St. Croix dækende perioden fra 1740 til 1822, med bl.a. oplysninger om fødte, døde og viede. Efter 1822 forsvinder oplysningerne om døde, hvilket indskrænker anvendelsesmulighederne for kirkebøgerne, der iøvrigt var stærkt begrænset i forvejen p.g.a. den yderst dårlige bevaringstilstand.

I stedet for disse kirkebøger har vi præsteindberetningerne (3) bevaret for en række år og udvalgte emner. Flest er oplysningerne om døde, mens fødte og viede optræder mere tilfældigt, hvilket muligvis hænger sammen med bevarelsen af kirkebøgerne (4).

Principielt indeholder pakkerne med præsteindberetninger oplysninger for de enkelte år for samtlige trossamfund. Det enkelte trossamfund kan dog være ordnet forskelligt, således at oplysninger om døde skal søges blandt fødte etc. Dette er uheldigt, idet

(1) se app. III. (2) originalerne til kirkebøgerne findes i Landsarkivet for Sjælland, med mikrofilmkopier i RA. De benyttede præsteindberetninger findes i RA, Præsteindberetninger for St. Croix, Indberetninger over døde 1826, 1841-47, hvoraf jeg har benyttet årene 1845 og 46.. (3) der findes en oversigt i RA's Seddelregistratur over bevarede præsteindberetninger og disse indhold. (4) Ifølge P. Hoxcer Jensen' skulle hullerne i den danske kirkebogssamling kunne dækkes ind af materiale der befinder sig i Vestindien.

den henvisning man får, kan være til materiale der i dag befinder sig i Vestindien (jvf. foregående side note 4). For årerne 1845 og 1846, som jeg har undersøgt, gælder det, at indberetningerne fra den Romersk Katolske Kirke angående døde skal søges blandt fødte, hvilket ikke findes i RA. Iøvrigt er der oplysninger fra den Lutherske, Katolske og Engelske kirke, samt fra Friedensberg, Friedensfelt og Friedensthal (1).

Indberetningerne for 1845 og 46 indeholder følgende oplysninger.

1. Menighedens navn, samt under hvilkenjurisdiktion den optræder
2. Dato for død
3. Hvor begravet
4. Navn på afdøde
5. Hvor og hvornår døbt
6. Gift og med hvem
7. Navn på ejer eller plantage
8. Alder på afdøde
9. Årsag til død
10. Eventuelle bemærkninger

En hovedindvending mod brugen af indberetningerne kan være, at de naturligvis kun omfatter de, der måtte høre til en bestemt menighed - altså er døbt. Man kan dog hurtigt overbevise sig om, ved hjælp af folketællingerne, at i 1846 fandtes der ingen udøbte slaver på St. Croix overhovedet. Det er derfor at forvente, at langt hovedparten af de døde slaver er blevet begravet under medvirken af en præst. Jeg vil i følgende vende tilbage til nogle af de her nævnte problemer.

ad 2. Begravelsen vil normalt finde sted 12 til 24 timer efter dødens indtrædelse (2), og datoen for død vil derfor normalt være lig begravelsestidspunktet. Selvom alle slaver som anført var døbt, vil der dog forekomme visse mangler i opgørelsen af døde. For det første inkluderer indberetningerne ikke dødfødte; men værre er det, at man må forvente en vis underregistrering af dødeligheden blandt nyfødte. For den Engelske kirke gælder, at den laveste dødangivelse er 10 dage, mens det for de øvrige menigheder gælder, at der, med undtagelse af eet tilfælde, ikke findes aldersangivelser under 6 dage. Uden at have kildebælæg, ville jeg dog forvente en vis dødelighed i spædbarnets første levedage. At de ikke er medtaget

(1) disse tre samfund udgør den moravianske brødrevenighed, som omring 1846 talte henimod halvdelen af slaverne. H. Lawaetz op.cit. p. 174, note 3. (2) Bergsøe op.cit. p. 607. (1 fort.) I folketællingen 1846 op.cit. findes en meget ufuldstændig opgørelse over de forskellige trosretninger på St. Croix (den skelner i realiteten kun mellem brødrevenigheden og 'katolikker').

skyldes ganske givet, at man ikke har fundet det nødvendigt at tilkalde en præst ved dødsfald, når det drejede sig om en nyfødt der ikke var blevet døbt (1).

ad 3. Begravelsesstedet er normalt identisk med den plantage slaven tilhørte. (Se også ad 7.)

ad 4. Da der ikke findes kønsangivelser må denne opdeling ske udelukkende på grundlag af navnet. Dette volder ofte problemer, idet ikke alle slaver har 'typiske' og kønsspecifikke fornavne, som vi kender dem. Navne som "Joy", "Beauty" og "Fancy" lader sig umiddelbart let henføre som pigeavne, mens usikkerheden bliver væsentlig større, når det drejer sig om "Pale", "Jo", "Trusty", "Solide" etc. Disse navne kan krydses med folketællingen; men en vis usikkerhed bliver der dog tilbage.

ad 7. Plantagens navn er den eneste mulighed for en sikker kvarter henføring; men her opstår problemet med en række gengangere. Fx. findes der tre "Negro Bay". Desværre oplyses der ikke om matrikel- eller løbenumre, og ejerens navn opgives kun, hvor plantagens ikke opgives. Herudover fandtes seks plantager i indberetningerne der ikke kunne genfindes i folketællingen eller matriklen, muligvis p.g.a. stærkt afvigende stavemåde. Også her må vi påregne en vis usikkerhed.

ad 8. Aldersangivelserne er oftest yderst nøjagtige; men for ældre slaver kan betegnelsen 'old' eller 'very old' optræde.

ad 9. Dødsårsagsopgivelsen er mildest talt ubrugelig. Opgivelser som fx. "swelling", "cutting teeth", "having teeth", "aged" eller "old age" er blot et lille udsnit af den mangfoldighed af dødsårsager der optræder. Manglende medicinsk diagnostisering siger måske noget om sundhedsvæsenets tilstand i Dansk Vestindien (2).

Præsteindberetningernes værdi er, at de i kombination med folketællingen gør det muligt at foretage et skøn over den aldersbetingede dødelighed. Her udeover kan man, ved at gå ud fra disse indberetninger og fradrage alle døde under et år, ved sammenligning med matriklerne, danne sig et indtryk af begges udsagnskraft. Der kan dog ikke forventes nogen større nøjagtighed. Sidst giver indberetningerne uvurderlige oplysninger om dødeligheden for de 0 til 1-årige, oplysninger som vi ellers kun - og dette blot tål en vis grad - har i 1804-statistikken. (3).

(1) I Danmark døde omkring 6 % af samtlige døde under et år indenfor de første 6 levedage. Se H.C. Johansen: Befolkningsudvikling og familiestruktur i det 18. århundrede, Odense 1975, p. 118. (2) Om dette se også 2.1.4. (3) Hvis vi kun indbefatter de slaver, der med bestemthed kan henføres til en plantage (og dermed udelukker muligheden for fejlagtigt at inkluderer byslaver), og herfra fradrager alle døde født i året, ligge indberetningerne ca. entrediedel under matriklen. Cf. app. II og IV.

KAPITEL III. SLAVEPOPULATIONENS STRUKTUR OG DEMOGRAFISKE DETERMINANTER.

At Dansk Vestindien - og dermed St. Croix - under hele det danske herredømme udgjorde en befolkningsmæssig ekstremitet i kongeriget, kommer næppe bag på nogen. Med en befolkning bestående af 88 % slaver i 1755, over 79 % i 1815 til 56 % i 1846 (1) var der tale om en sammensætning, man hverken før eller siden havde oplevet inden for rigets grænser. At øerne samtidig havde rigets næststørste by - Charlotte Amalie - med over 10.000 indbyggere i 1846 (2) peger måske i retning af den høje befolkningstæthed, specielt St. Croix udmarkede sig ved, og at denne befolkningstæthed i det væsentlige skyldes antallet af slaver.

3.1. Plantager og udviklingslinier.

Inden jeg kommer nærmere ind på plantagestrukturen, vil det være på sin plads at give nogle oplysninger om slavepopulationens talmæssige udvikling op igennem det 19. århundrede.

3.1.1. Vækstraten.

Kilderne til slavepopulationens talmæssige udvikling er, som nævnt under kildediskussionen, få og spredte. Det er muligt ud fra de tre hovedkilder (3) at foretage en opdeling på kvarterer, hvilket senere vil sætte os i stand til at foretage en vurdering af bl.a. den vigtigste afgrødes - sukkeret - arbejdskraftbehov.

Som nævnt i indledningen er det mest iøjnefaldende demografiske karakteristika ved slavepopulationen dens manglende evne til reproduktion, hvilket klart kommer til udtryk i perioden efter slahandelsforbuddets ikrafttræden 1803. Indtil da havde slavetallet været stadig stigende, og når et formodenligt højdepunkt omkring 1803 (4). Herefter præges slavepopulationen af stadig tilbagegang, hvilket viser, at intentionerne med 1792-lovens vækstfremmende paragraffer ikke blev indfriede. Man kan hævde, at den generelle emancipation i 1848 blot kom udviklingen i forkøbet.

Som det fremgår af tabel 3.1., var slavepopulationen i 1846 reduceret til ca. 70 % af 1804-niveauet; men denne reduktion er opstået ud fra vidt forskellig tilbagegang i de enkelte kvarterer. Groft kan der tales om tre grupper: 1) Dronningens-, Prinsens- og

(1) Sveistrup op.cit. p. 14f. Hertil kommer de frie farvede, der udgjorde en stadig stigende del af befolkningen op mod emancipationen. Oxholm op.cit. p. 5 nævner 2480 frie farvede i 1815, Fugl op.cit. p. 38 angiver 8650 for hele Dansk Vestindien i 1835, mens Sveistrup op.cit. p. 15 anfører ca. 4000 i 1845. (2) Århus havde knap 9000 indbyggere i 1855. (3) se 2.2.1. til 2.2.3. (4) Se Green-Pedersen: Slave Demography op.cit. figur 13.1. Figuren inkluderer byslaverne.

Tabel 3.1. Slavepopulationen fordelt på kvarterer. 1804-46.

Kvarter	1804 ¹	1815 ²	1825 ²	1835 ²	1841 ²	1846 ³	index 1804 1846
Compagniet	2049	1864	1471	1474	1496	1232	60
Dronningen	4153	4027	3696	3458	3229	3043	73
Kongen	2476	2223	1956	1828	1779	1672	68
Nordside B	1217	1119	927	774	786	746	61
Prinsen	3988	3944	3752	3489	3377	3366	84
West Ende	3456	3122	2854	2527	2399	2195	64
Nordside A	2373	2282	2190	2098	1935	1913	81
Øst Ende A	1692	1461	1263	1152	854	797	47
Øst Ende B	672	646	393	368	333	346	51
Total	22076	20688	18502	17168 ^a	16188 ^b	15310	69

Kilder: 1) app. I, 2) app. II og 3) app. III

Anm.: a) I følge folketællingen 1835 (op.cit.) fandtes der 17396 slaver i landdistrikterne (se bilag III).

b) I følge folketællingen 1841 (op.cit.) fandtes der 16632 slaver i landdistrikterne (se bilag IV).

Nordside lit. A kvarter, 2) Compagniets-, Kongens-, Nordside lit. B- og West Ende kvarter og 3) Øst Ende lit. A og B kvarter, hvor de enkelte kvarterer indenfor grupperne er præget af en nogenlunde ensartet tilbagegang. At tilbagegangen generelt holder sig på de 30 %, skyldes ikke mindst at gruppe 1) med den mindste tilbagegang rummer nogle af øens 'sværvægtene', mens gruppe 3) med den største reduktion samtidig består af to af de mere ubetydelige kvarterer.

Ser vi på den årlige procentuelle ændring i populationen, bliver som skitseret i figur 3.1. nedenfor. Den laveste årlige reduktionsrate forekommer i årene umiddelbart efter slavehandelsforbudet, hvilket kan skyldes aldersmæssige preferencer i plantageejernes opkøb af slaver op til 1803, hvor slaver i den fertile aldersgruppe utvivlsomt har været mest efterspurgt. Som det senere vil vise sig, kendetegnes denne gruppe samtidig ved en relativ lav dødelighed (1), og kan derfor være medvirkende til at reducere populationens årlige tilbagegang. For resten af perioden synes en årlig reduktion på omkring 1 % at være det normale, med en stigning hen imod periodens slutning. I 1846 tyder således intet på, at der var lysere tider forude med hensyn til stabilisering i slaveholdet på St. Croix.

Nu er det naturligvis uheldigt, at der er benyttet tre forskellige kildegrupper til beregningerne; men selvom vi ser bort fra årene 1815, 25 og 35 og koncentrerer os om folketællingerne (inklus-

(1) se 4.2.3.

Figur 3.1. Procentuelle ændring i slavepopulationen p.a. 1804-46.

Kilde: Tabel 3.1.

Anm.: a) 1804-niveauet er beregnet på grundlag af 22404 slaver i 1802 (se Oxholm op.cit. p. 1).

siv 1804-statistikken) er det klart, at der er tale om en stigende årlig reduktion i slavetallet. Denne stigende reduktion kan primært skyldes to årsager: større underskud i den naturlige tilvækst og/eller et stigende antal frigivelser/frikøbelser. Uden her at ville komme nærmere ind på problemerne i forbindelse med beregningen af den naturlige tilvækst (1), kan denne vises ud fra matriklerne kun at have en yderst svagt faldende tendens (2). Frigivelsernes/frikøbelsernes antal kander vi som nævnt ikke; men i reskripterne 1834 (3), 1840 (4) og 1843 (5) fastslås dels slavernes ret til at købe deres frihed, dels at lørdagen skulle være fridag. Det kan derfor ikke afgøres, at frigivelsernes/frikøbelsernes antal har været stigende efter 1835, hvilket i så fald forklarer noget af slavepopulationens øgede tilbagegang i disse år.

Inden vi ser nærmere på nogle af de faktorer, der har ligget bag den generelle tilbagegang, vil jeg kort vende mig til kvarterernes og plantagernes udnyttelse af slavearbejdskraften.

3.1.2. Kvarterer og plantager.

Som det fremgår af tabel 3.1., varierer antallet af slaver i de enkelte kvarterer kraftigt, og hvis vi koncentrerer os om de opdyrkede arealer (uanset afgrøde), ligger det klart, at denne variation i slavetallet væsentligst skyldes befolkningstætheden. Korrelationskoefficienterne (r) i tabel 3.2. viser en stærkt stigende befolkningstæthed (slaver/ager) ved stigende slavepopulation. Der

(1) se 4.1. (2) $Y = +.76 + .0002 X$ ($r=.05$), hvor Y = naturlig tilvækst og X = årene 1804-46 (kilde: app. II og Rothe op.cit. p. 6).

(3) M. Green-Pedersen: Negerlovgivningen i Dansk Vestindien 1755-1848, Århus 1973 (utrykt speciale ÅU), p. 71ff. (4) Schou op.cit. 1. maj. (5) Fogtman op.cit., 18. februar.

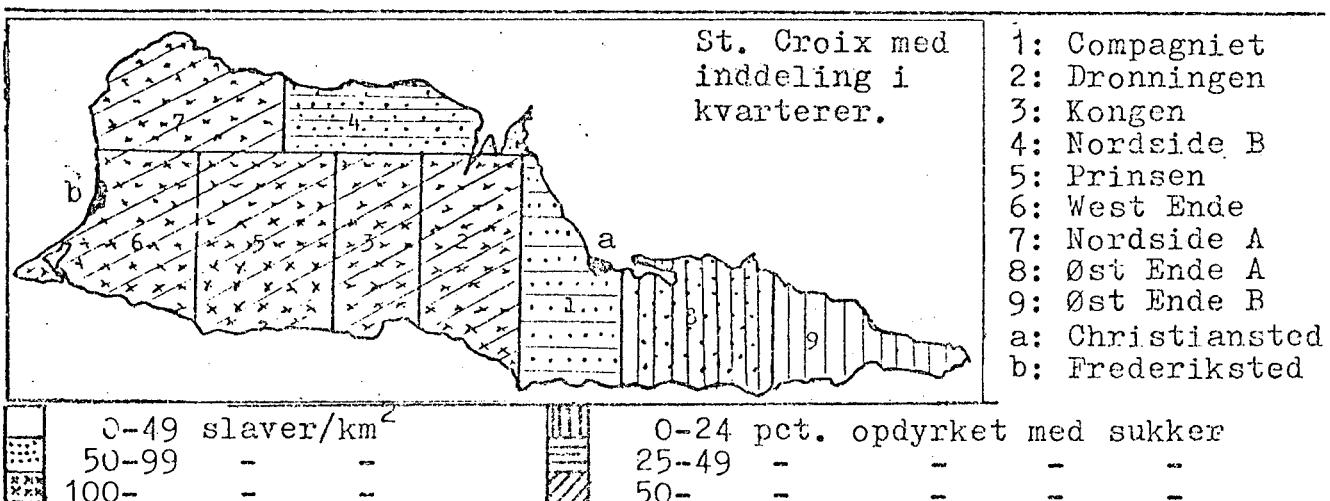
Tabel 3.2. Korrelationskoefficienter population, slaver/ager^a.
Kvarterniveau. 1804 - 1847.

	1804	1805	1815	1825	1835	1841	1846	1847
r	.91	.92	.91	.91	.94	.92	.92	.91

Kilde: App. II

Anm.: a) Een ager = een acre = ca. 0.7 tdr. land = ca. 4000 m²
 er altså ikke tale om, at væsentlige uopdyrkede arealer har kunnet
 tages i anvendelse. Ser vi videre på jordens anvendelse, bliver
 det igen klart, at der er en uomtvistelig sammenhæng mellem på den
 ene side befolkningstætheden, og så de afgrøder der dyrkes. Med
 korrelationskoefficienter på generelt mellem .70 og 1.00 ser vi en
 klar sammenhæng mellem intensiteten i anvendelsen af slaver, og
 så hvor store arealer der anvendes til sukkerrør. Sukkerproduktionen
 var altså strækt afhængig af slavearbejdskraften, hvilket frem-
 går med al ønskelig tydelighed af figur 3.2. Denne koncentration
 af slaver i de intensivt sukkerproducerende kvarterer betyder sam-

Figur 3.2. Befolkningstætheden og sukkeropdyrkningen på St. Croix 1825.

Kilde: kort og inddeling i kvarterer: Sveistrup op.cit. p. 22
 befolkningstæthed og sukkeropdyrkning: app. II

tidig en væsentlig forøgelse i slaveholdenes størrelse på den enkelte plantage, mens områderne på øens østende i udstrakt grad efterhånden kommer til at bestå af næsten slaveløse plantager.

Den udvikling det stadig faldende slavetal førte til i de enkelte kvarterer, fremgår af nedenstående tabel 3.3., hvor plantagerne i to udprægede sukkerproducerende kvarterer (Dronningen og Prinsen), og i to minimalt sukkerproducerende kvarterer (Øst Ende A og B), er inddelt i seks klasser efter slaveholdenes størrelse.

Det fremgår, hvorledes de ikke-sukkerproducerende plantager efterhånden helt opgiver at anvende slaver, uden dette dog betyder

Tabel 3.3. Plantager fordelt efter antal slaver. Fire udvalgte kvarterer. 1804 og 1847.

Slaver per plantage	antal plantager i gruppen				
	Dronningen	Prinsen	Øst Ende A	Øst Ende B	
<u>1804</u>					
0	0	0	7	5	
1-49	0	1	11	10	
50-99	3	11	10	1	
100-49	10	8	5	2	
150-99	11	6	1	2	
200-	4	4	0	0	
plantager ialt	28	30	34	20	
<u>1847</u>					
0	3	5	15	15	
1-49	0	1	15	1	
50-99	6	5	2	1	
100-49	11	15	3	1	
150-99	2	4	0	1	
200-	4	1	0	0	
plantager ialt	26	31	35	19	

Kilde: Matriklen for St. Croix op.cit., 1804 og 1847

en nedgang i antallet af plantager, mens der i 'sukkerkvartererne' sker en udtynding i de helt store plantager til fordel for mellem grupperne, og stadig uden væsentlig opgivelse af plantager. En nogenlunde tilsvarende udvikling kan følges på Jamaica, dog således at der her også forekommer et fald i de helt små enheder. Resultatet bliver en koncentration omkring 100 til 300 slaver per plantage, hvor St. Croix ligger med en koncentration omkring 50 til 150 (1).

Sukkerplantagerne har altså tilsyneladende ikke haft noget alternativ til anvendelsen af slaver som arbejdskraft, og generelt gælder det, at slaveholdene har varieret i størrelse efter afgrøden. Det kunne desuden se ud til, at de dødeligheds og fertilitets erfaringer man har haft på sukkerplantagerne, kun har haft mindre indflydelse på slaveholdets størrelse. Plantagejerne har tilsyneladende fastholdt en nogenlunde vændret stor "besætning" ved at replacere slaver efter vækstratens (negative) størrelse, muligvis ved køb fra de ikke-sukkerproducerende plantager.

For slaverne kom dette til at betyde en koncentration på de store og mellemstore sukkerplantager, hvor mulighederne for selvstændig økonomisk aktivitet tilsyneladende har været større? Korrelationen mellem antal agre udlagt til negerhuse i 1804 og så sukkerdyrkningsintensiteten viser en positiv sammenhæng ($r=.27$), der

(1) Higman op.cit. p. 68ff.

der dog ikke er signifikant på kvarterniveau (1).

Også i videre demografisk sammenhæng fik denne udvikling betydning for slavepopulationen, hvilket jeg vil komme ind på i følgende.

3.2. Slavepopulationens struktur.

Det er karakteristisk for slavepopulationens struktur - her forstået som kønsmæssig, aldersmæssig og oprindelsesmæssig sammensætning - at den er påvirket stærkt af planternes preferencer for bestemte grupper, i det mindste til 1803 (2). Dette er naturligvis igen afhængig af, hvorvidt disse ønsker har kunnet imødekommes ud- buds- og lovgivningsmæssigt. Fx. gjalt det, at 1792-loven forsøgte at påvirke planterne til fortrinsvis at anskaffe kvindelige slaver. Man kan roligt gå ud fra, at i slaveriets første epoke frem til 1792 var mandlige slaver i den arbejdsduelige alder mest eftertraktede, hvilket har virket forvridende på populationens struktur; men samtidig har været sund økonomisk investering ud fra et planter synspunkt. Med 1792-loven forsøger man fra øvrighedens side at skabe en mere jævnt sammensat population, og fra begyndelsen af tallettenhundredtallet begynder denne at antage en struktur, der i højere grad er påvirket af de aktuelle demografiske faktorer, end af ovennævnte menneskelig bestemte.

3.2.1. Kønsmæssig sammensætning.

De preferencer planterne måtte have med hensyn til indkøb af mandlige slaver, gav sig udslag i en til tider særdeles skæv kønsfordeling i kvartererne, og den kan på trods af 1792-forordningen stadig spores omkring attenhundrede.

Efter 1803 begynder der ganske langsomt at ske en udjævning, dels p.g.a. en skæv aldersbetinget dødelighed (3), dels fordi mændene led under en højere summarisk dødelighedskoefficient (4), hvilket giver sig udslag i en lavere gennemsnitsalder for mændene (5). I 1825 var der således nu kun 97 mænd per 100 kvinder, og på hele øen var der nu en overvægt på i alt 256 kvinder (6).

I nedenstående tabel 3.4. er vist, hvorledes denne udjævning efterhånden går i den modsatte grøft, og henimod periodens slutning giver et betydeligt overskud af kvinder.

Som det fremgår, dækker den totale nedadgående trend over bety-

(1) På Jamaica skulle denne udvikling derimod have medført en formindskelse i slavernes muligheder for selvstændig økonomisk aktivitet. Se Higman op.cit. p. 71. (2) Dette bygger dog udelukkende på formodninger, idet det ikke er muligt at finde eksplícitte planterudsagn om, hvilken sammensætning de måtte finde mest ønskværdig. Vi er nødsaget til at støtte os til, det udtryk sådanne preferencer har givet sig udslag i, i den aktuelle slavebestands sammensætning. (3) Specielt for nyfødte drenge og mænd over 30, se 4.2.3. (4) se 4.2.1. (5) se 3.2.2. (6) Eksklusiv byer; se app. II.

Tabel 3.4. Slavepopulationens kønsfordeling. Kvarterer. 1805-46.

Kvarter	mænd per 100 kvinder				
	1805	1815	1825	1835	1846
Compagniet	98	103	95	97	103
Dronningen	106	97	86	88	,91
Kongen	103	104	102	102	95
Nordside B	109	107	114	108	97
Prinsen	121	109	101	96	94
West Ende	115	102	100	97	91
Nordside A	106	100	99	92	88
Øst Ende A	117	100	100	102	100
Øst Ende B	97	92	97	106	112
Total	109	102	97	96	94

Kilde: app. II

delige regionale forskelle, hvor vi på lang sigt har en stigende tendens for Compagniets- og Øst Ende B kvarter. For de øvrige kvarterer gælder, at de alle i 1846 ligger under 1805-niveauet, dog således at Øst Ende A kvarter på intet tidspunkt får overvægt af kvinder.

Disse regionale forskelle opstår tilsyneladende i forbindelse med den varierende produktion. Hvor vi i første halvdel af perioden har en udtalt maskulin dominans på sukkerplantagerne - hvilket samtidig vil sige på de plantager med størst slavehold - skifter dette billede karakter, og mod slutningen af perioden er denne dominans blevet lige så tydelig feminin. Korrelationskoefficienterne i tabel 3.5. antyder at denne ændrede sammensætning af slaveholdene sker omkring 1825, hvor der ikke kan påvises udtalte preferencer med hensyn til køn..

Tabel 3.5. Korrelationskoefficienter sukkeropdyrkning, kønsfordeling. Kvarterniveau. 1805-46.

	1805	1815	1825	1835	1846
r ^a	.54	.61	÷.01	÷.70	÷.83

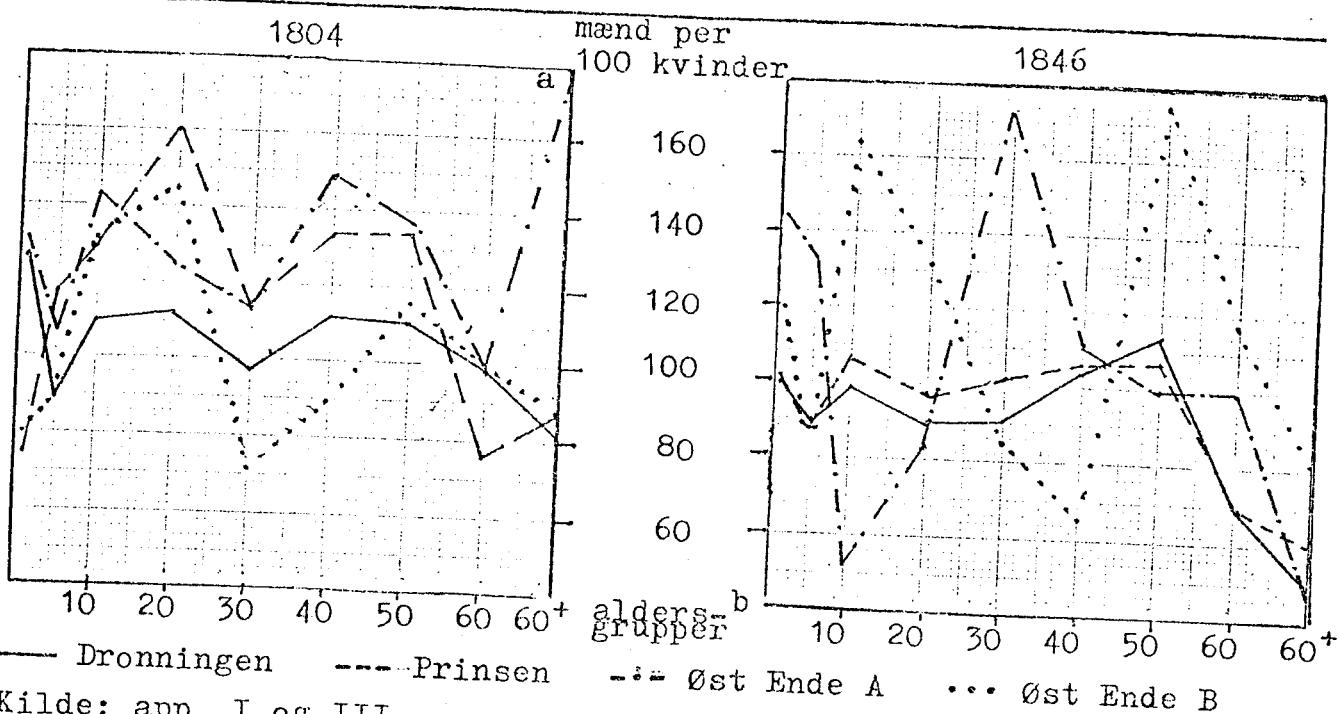
Kilde: app. II

Anm.: a) afhængig variabel = mænd per 100 kvinder

I forbindelse med disse variationer i kønsfordeling over tiden finder vi også en variation i tilknytning til alder. I figur 3.3. er gengivet den aldersspecifikke kønsfordeling for de samme kvarterer som i tabel 3.3.

Ser vi på 1804, er det tydeligt, hvorledes den maskuline overvægt skyldes aldersgrupperne 10 til 50 år, mens der efter de 50 år forekommer en feminin dominans. Ud fra 1792-forordningen er dette det stik modsatte af, hvad man ønskede. Målet var netop at skabe

Figur 3.3. Aldersspecifik kønsfordeling. Fire udvalgte kvarterer. 1804 og 1846.

Kilde: app. I og III

Anm.: a) de voldsomme udsving skyldes meget små talværdier.

b) aldersintervallerne = $n \div 10$ til n

60^+ = aldersintervallet fra 60 år og opefter

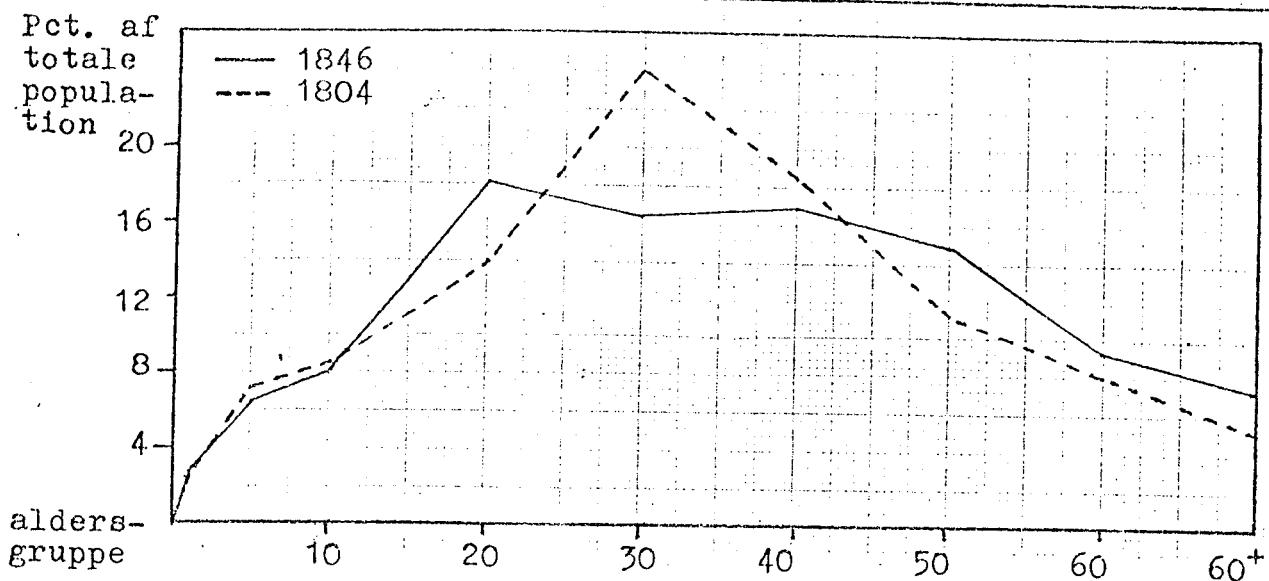
en overvægt - eller i det mindste en balance - i de fertile aldersklasser. Øst Ende lit. B kvarter udgør dog tilsyneladende en undtagelse herfra, blot skal man være opmærksom på det i anmærkning a) anførte. Hvis vi udelukkende ser på aldersgruppen 20 til 30 år, viser det sig dog, at der i alle fire kvarterer sker et dyk i den maskuline overvægt. Dette kunne tyde på et massivt indkøb af kvinder i alderen 10 til 30 år op til 1803.

Generelt følger den aldersspecifikke kønsfordeling samme trend for alle fire kvarterer i 1804.

I sammenligning med 1804 tegner billedeet i 1846 sig helt anderledes. Sukkerkvartererne har, som også vist tidligere, fået en overvægt af kvinder, og det er karakteristisk at denne overvægt er mindst fremtrædende for den fertile aldersklasse - de ca. 15 til 50-årige. Korrelationskoefficienterne mellem sukkeropdyrkning og den aldersspecifikke kønsfordeling, viser da også, at i takt med stigende sukkeropdyrkningsgrad falder kvinnernes andel af populationen i aldersklassen 15 til 49 år ($r=-.32$), og stiger for de 0 til 14-årige ($r=.20$) og fra 50 år og opefter ($r=.28$). Det kunne derfor se ud til, at sukkerkvarterernes overskud af kvinder primært er skabt ved et underskud af mænd uden for den fertile alder.

De to øvrige kvarterer udviser ikke nogen ensartet tendens;

Figur 3.4. Slavepopulationens aldersfordeling. 1804 og 1846.

Kilde: app. I og III

men Øst Ende lit. A kvarter følger dog generelt den modsatte tendens af sukkerkvartererne.

Den aldersspecifikke kønsfordeling vil jeg senere vende tilbage til i forbindelse med dødeligheden og fertiliteten.

3.2.2. Aldersfordeling.

Som de væsentligste kilder til slavepopualtionens alderstruktur har vi 1804-statistikken og folketællingerne. Herudover findes naturligvis matrikernes opdelinger i 'voksne' og 'halvvoksne'; men denne opdeling er dog for grov til en nærmere analyse af alderssammensætningen. I 1804-statistikken er aldersopgivelserne samlet i klasser, mens folketællingen fra 1846 opgiver hver enkel slaves alder individuelt. Ud fra disse kilder er det derfor muligt at konstruere nøjagtige alderspyramider for de to år, og samtidig kan der i 1846 skelnes mellem afrikanere og creoler (1).

Figur 3.4. viser aldersfordelingen totalt for samtlige kvarterer; men som det vil vise sig i figur 3.5., er der tale om væsentlige regionale forskelle, hvilket allerede turde være antydet i figur 3.3.. At denne varians hænger sammen med produktionsforskelle - og dermed slaveholdenes størrelse - er ligeledes allerede blevet belyst.

For øen som helhed er der sket en betydelig udjævning i aldersstrukturen i løbet af perioden - en udjævning der formodentlig er sket gradvist efterhånden som det preferencestyrede indkøb af sla-

(1) Ved konstruktionen af alderspyramiderne har jeg fulgt det angelsaksiske mønster, hvor de to køn beregnes på grundlag af den samlede population. Dette giver samme helhedsindtryk som ved beregning på grundlag af kønsdifferenciering; men samtidig mulighed for aflæsning af den aldersbetingede kønsfordeling. Cf. fx. Higman op. cit. figur 16 og P.C. Matthiessen: Befolkningsens vækst, Kbh. 1979 (1965), p. 114.

Tabel 3.6. Gennemsnitsalder mænd, kvinder og total. Seks udvalgte kvarterer samt hele landdistriktet. 1804 og 1846.

Kvarter	1804			1846		
	mænd	kvinder	total	mænd	kvinder	total
Dronningen	29.6	30.6	30.1	29.1	30.9	30.0
Prinsen	27.9	29.7	28.7	28.5	30.3	29.4
Compagniet	29.4	30.8	30.1	28.2	31.0	29.5
Nordside B	29.7	26.6	28.2	32.1	30.0	31.0
Øst Ende A	29.3	27.0	28.2	30.0	31.6	30.8
Øst Ende B	25.3	26.0	25.7	28.0	29.1	28.5
total	28.0	29.3	28.6	29.4	30.5	30.0

Kilde: app. I og III

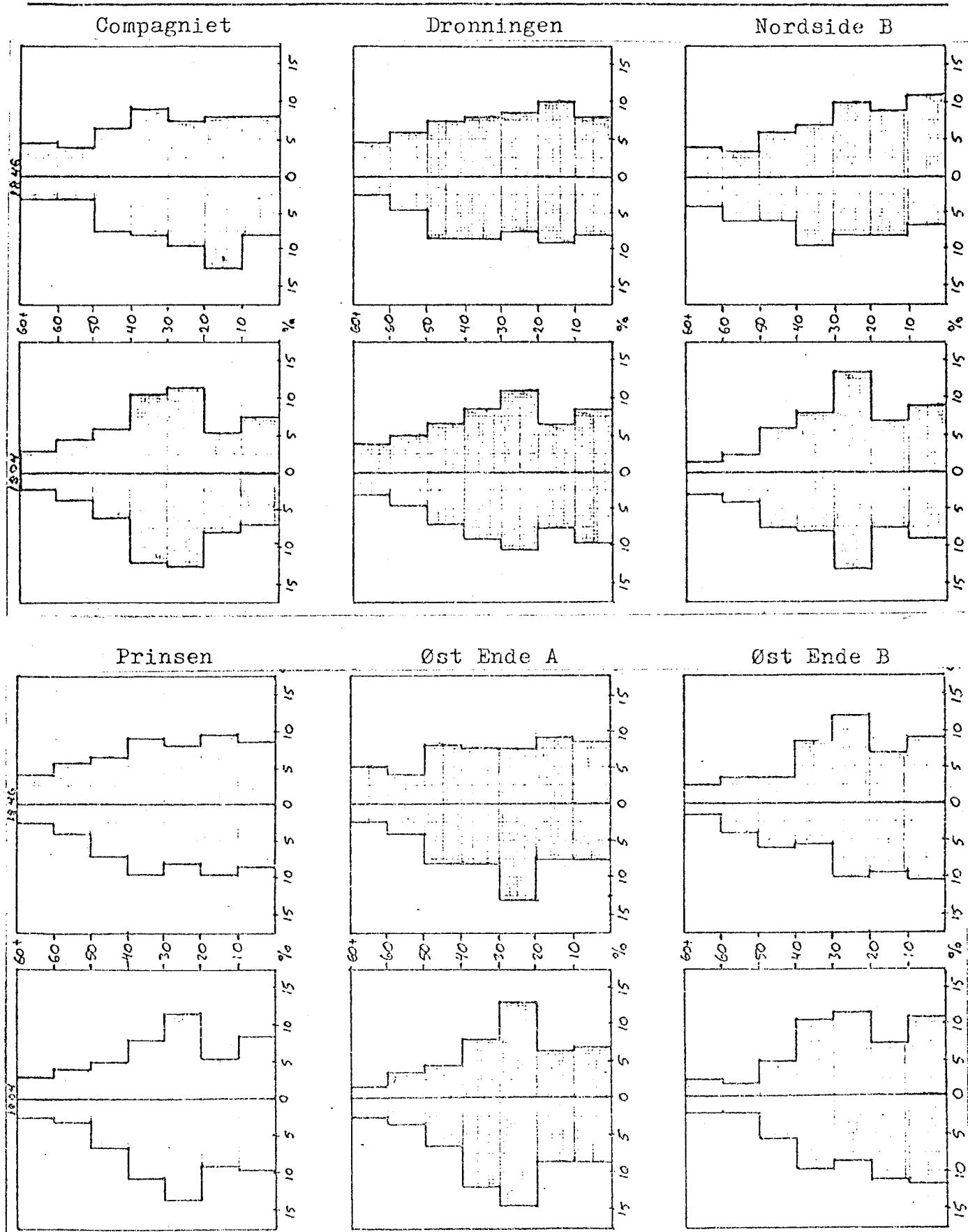
ver 1792 til 1803, er blevet mindsket ved naturlig afgang. Bemærkelsesværdigt er det, at andelen af ældre i 1846 er steget væsentligt i forhold til 1804-niveau, samtidig med et beskedent fald for de 1 til ca. 10-årige. At 'toppen' omkring 30 år er skåret væk, og ændret til et svagt fald, kan dels skyldes fornævnte indkøb af slaver, dels frigivelsernes/kobelsernes øgede antal. Som vi senere skal se, kan der ikke være tale om en stigning i den aldersbetegnede dødelighed for gruppen, og faldet i 1846 går stik mod dødeligheden for aldersklassen (1).

Der er derfor intet, der tyder på en pludselig og gennemgribende strukturændring fra 1804 til 1846; men derimod snarere en gradvis udvikling væk fra koncentrationen af 20 til 30-årige.

Den større andel i 1846 af 10 til ca. 20-årige og igen fra ca. 40 til over 60 år opvejer tilsyneladende nedgangen for den midterste aldersgruppe og forstærkes yderligere for de yngste, således at vi får en højere gennemsnitsalder (tabel 3.6). Denne stigning gælder for begge køn og er på over ét år. I tabellen er gennemsnitsalderen desuden specifiseret ud på seks kvarterer, samlet i tre grupper repræsenterende hver sin grad af sukkeropdyrkning. Som det kan ses, er der næppe nogen bestemt tendens i gennemsnitsalderne følgen graden af sukkeropdyrkning. Fx. ligger Dronningens kvarter på niveau med Øst Ende lit. A. Øst Ende lit. B kvarteret - der både i 1804 og 1846 ligger helt i bund m.h.t. sukkeropdyrkning - har dog en særdeles lav gennemsnitsalder i forhold til de øvrige kvarterer og tegner sig samtidig for den højeste stigning. Dette kan skyldes en aldrrende slavepopulation, der ikke er blevet fornyet gennem køb udefra, og måske samtidig har afleveret en række unge slaver til andre kvarterer. Figur 3.5, der tager hensyn til aldersstrukturen i de enkelte kvarterer, synes at understrege

(1) Afsnit 4.2.3. vil senere vise, hvorledes den aldersbetegnede dødelighed for de 20 til 30-årige er blandt de laveste for populationen.

Figur 3.5. Alderspyramider. Seks udvalgte kvarterer. 1804 og 1846.

Kilde: app. I og III

dette synspunkt. Korrelationskoefficienterne mellem sukkerop-dyrkningsgrad og gennemsnitsalder viser heller ikke nogen sammenhæng, idet de ligger på hhv. $\pm .01$, $.09$ og $.06$ for mænd, kvinder og total.

At der generelt ikke kan peges på bestemte tendenser kvarterne indbyrdes, er dog ikke ensbetydende med, at deres aldersstruktur er identisk. Figur 3.5. viser for hvert enkelt kvarter, dels den udvikling der allerede er skitseret i figur 3.4. fra 1804 til 1846, dels hvorledes aldersstrukturen må siges at være absolut uensartet i St. Croix' landdistrikter. Primært er det dog udjævningen af alderspyramiden, der falder i øjnene, således at der faktisk er tale om en tilsnigelse, når man taler om en 'pyramide' i 1846 (1). Et generelt karakteristika for udviklingen er, den vækst der er sket for aldersgruppen mellem 10 og 20 år, samtidig med et fald for de 20 til 30-årige. For de ældste aldersgrupper sker der en udvikling væk fra overvægt af mænd til overvægt af kvinder.

Ser vi på de indbyrdes forskelle mellem kvartererne, gælder det for 1804, at de i realiteten er meget beskedne. Kun Øst Ende lit. B skiller sig mærkbart ud, ved for mændenes vedkommende at mangle den karakteristiske stigning for de 20 til 30-årige. Forklaringen kan være, at dette kvarter ikke i så høj grad har deltageret i opkøbet af afrikanske slaver til 1803, hvilket igen kan have medført den forholdsvis store andel aldersklassen fra 0 til 20 år udgør.

Vender vi os i stedet til 1846, hvor slavepopulationens struktur ikke har været påvirket væsentligt af ind- og udførsel igennem fyrré år, begynder et helt anderledes billede at tegne sig. Der er nu sket en udpræget differentiering mellem kvartererne. Denne strukturændring kan være forårsaget af enten preferenceindkøb - altså overførsler af slaver fra ét kvarter til ét andet - eller forskelligartede vækstbetingelser. Det vil ikke være muligt på nuværende tidspunkt at afgøre, hvilken faktor der har haft den afgørende indflydelse.

For de store sukkerproducenter - Dronningens- og Prinsens kvarter - gælder det, at 'puklen' af de 20 til 30-årige er blevet flyttet 10 år ned, således at der nu er tale om en vækst for de 10 til 20-årige. Denne udvikling kan til dels genfindes hos de mellemsto-

(1) Rent faktisk har man i 1846 en aldersstruktur, der mest af alt minder om det moderne industrisamfund, når der ses bort fra de ældste aldersgrupper (her er der sket en summation for alle over 60 år, hvilket fortægner billedet i forhold til den aldersstruktur der gælder for Danmark idag). Cf. Matthiessen op.cit. p. 108, figur 11.

re producenter af sukker - Compagniets- og Nordside lit. B kvarterer, mens de to kvarterer i øens østlige ende i langt højere grad har beholdt strukturen fra 1804 med den største befolkningsandel liggende mellem 20 og 30 år.

For den næste aldersgruppe - 30 til 40 år - finder vi, specielt i de to største kvarterer, en tendens til større befolkningsandele, hvilket næppe er tilfældigt, idet vi jo her har den formodentlig mest arbejdsduelige gruppe. Det er dog næppe sandsynligt, at der er sket en dicideret overførsel fra de øvrige kvarterer, da disse i så fald skulle vise en tilsvarende formindskelse, hvilket ikke er særligt udpræget. Denne vækst i de 30 til 40-åriges andel i sukkervarterne modsvares dog således også af et fald for den næste aldersgruppe, hvor vi tilgengæld får en stigning i Øst Endekvartererne.

Generelt om figur 3.5. gælder det, at den viser os en population med en kolossal stor andel af befolkningen i den arbejdsduelige alder, mens både børn og ældre tilsyneladende har været en meget udsat gruppe. Jeg skal senere i forbindelse med fertilitets- og dødeligheds målene vende tilbage til denne skæve aldersfordeling, og specielt den meget lave andel børnene udgør af den samlede population.

3.2.3. Afrikanere og creoler.

Skellet mellem, om en slave var afrikaner eller creol, beroede tilsyneladende udelukkende på, om vedkommendes fødested var Afrika eller ej. Når vi i 1804-statistikken således finder en opdeling mellem afrikanere og 'indfødte', er der næppe tvivl om, at man med betegnelsen 'indfødt' også har ment slaver født i det øvrige Vestindien, Mellem- og Sydamerika etc., altså en faktisk udvidelse af creol-begrebet (1). I folketællingen 1846 nævnes fødestedet specifikt, og ud fra disse opgivelser er det muligt at beregne afrikanernes andel af populationen også for dette år (2).

Som nævnt sker der en massiv import af slaver til Dansk Vestindien i årene op til slavehandelsforbuddet, og - idet handlen var blevet givet fri i 1792 - ikke bare fra Guldkysten.

Af nedenstående tabel 3.7. fremgår, hvorledes slaveimporten svinger voldsomt fra år til år; men der sker dog en kraftig forøgelse op mod århundredeskiftet. Om denne forøgelse så er indtruffet kort efter 1792, kan tallene desværre ikke oplyse. Hvis vi går ud fra, at der omkring 1792 har været ca. 21.000 slaver på St. Croix

(1) Oprindelig de på øerne fødte slaver, se Vibæk op.cit. p. 138.

(2) For alle slaver opført i 1846 som født udenfor Afrika gælder, at de klassificeres som creoler.

Tabel 3.7. Slaveimport til St. Croix, 1790 - 1802.

	import	eksport	nettoimport	fra Afrika	iøvrigt ^a
1790 ^b	82	293	211	0	82
1799	3587	455	3132	2785	802
1800	2845	2052	793	2813	32
1802	2546	882	1664	2448	98

Kilde: Green-Pedersen: The Scope and Structure op.cit., tabel 1-4.

Anm.: a) Hvilket for disse år vil sige Vestindien

b) I gennemsnit blev der i perioden 1780 til 90 importeret omkring 450 slaver per år, og nettoimporten lå omkring 320 slaver på årsplan.

og ca. 27.000 i 1803 (1), giver det, med et årligt tab på lavt sat 1 pct. (2) p.g.a. fødselsunderskuddet, en nettoimport på ca. 800 - 900 slaver om året, altså et til tre gange så højt niveau som i perioden 1780 til 90. Som det fremgår af tabellen, må langt hovedparten af denne import have bestået af afrikanere.

Ser vi nu på disse afrikaneres andele af populationen, og her naturligvis inkluderer de der allerede befandt sig på øen i 1792, viser det sig, at de langt fra var fordelt jævnt i de forskellige kvarterer.

Tabel 3.8. Afrikanernes andel af den totale slavepopulation i kvartererne. 1804 og 1846.

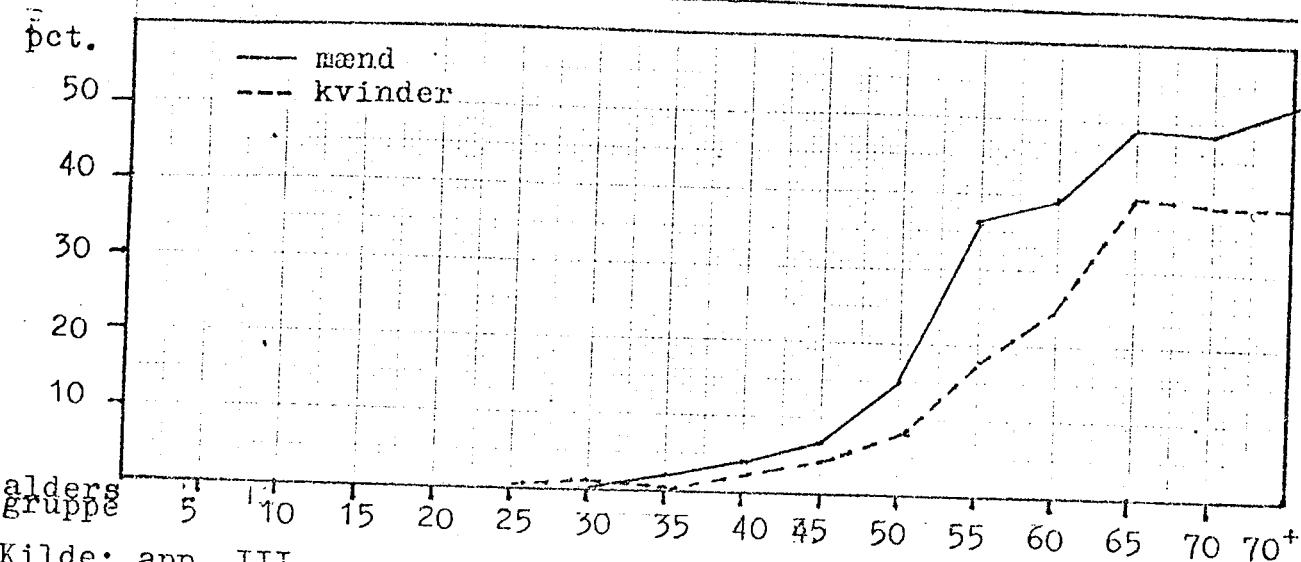
Kvarter	absolut		pct.		index 1804 1846
	1804	1846	1804	1846	
Compagniet	896	59	43.7	4.8	6.6
Dronningen	1730	136	41.7	4.5	7.9
Kongen	1225	140	49.5	8.4	11.4
Nordside B	653	80	53.6	10.7	12.3
Prinsen	2050	375	51.4	8.2	18.3
West Ende	1507	187	43.6	8.5	12.4
Nordside A	1231	159	51.9	8.3	12.9
Øst Ende A	971	51	57.4	6.4	5.3
Øst Ende B	278	37	41.4	10.7	13.3
Total	10546	1124	46.9	7.3	10.7

Kilde: app. I og III

Mens der i 1804 er en tendens til øget koncentration af afrikanere i takt med stigende sukkeropdyrkninggrad ($r=.24$), dog med Dronningens- og Øst Ende lit. A kvarter som undtagelser, er der i 1846 sket en udvikling i den modsatte retning. Noget princip er der nu ikke tale om ($r=-.16$); men hvis vi i stedet ser på størrelsen af kvartererne, er der tale om en udpræget tendens i retning

(1) Sveistrup op.cit. p. 15. Begge tal inkluderer byer. (2) Green-Pedersen: Slave Demography op.cit. p. 241.

Figur 3.6. Afrikanernes andel af slavepopulationen efter aldersgrupper. 1846.

Kilde: app. III

Anm.: I St. Croix' landdistrikter fandtes i 1846 i alt 85 mandlige og 45 kvindelige slaver født i Afrika efter 1803.

af mindre andel afrikanere i de større kvarterer ($r=+.40$).

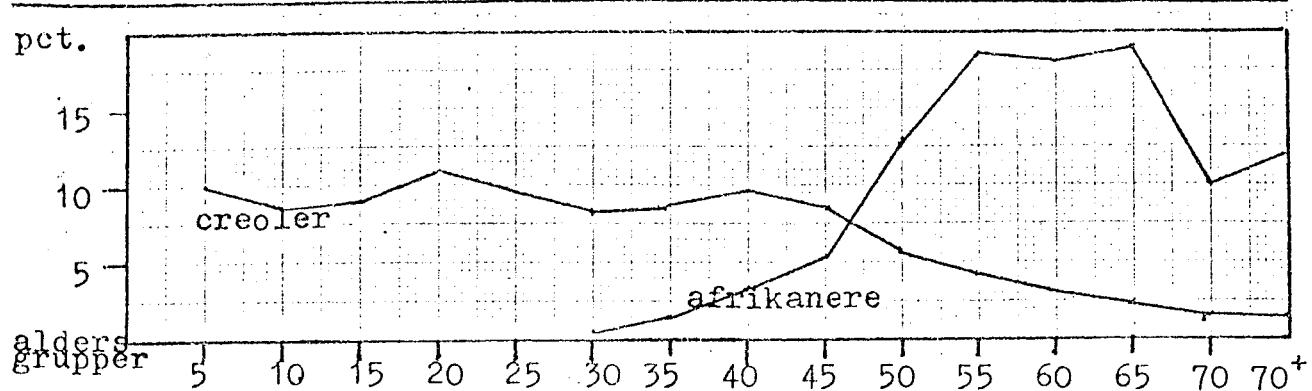
Faldet i afrikanernes andel er ganske naturlig, idet de udgør en efterhånden aldrende del af befolkningen, og derfor er underkastet den højere dødelighed der præger disse grupper. Tallene kan ikke tages som udtryk for en afrikansk overdødelighed, idet der ikke er nogen sammenhæng mellem disses andel af populationen og så dødeligheden på kvarterniveau ($r=.15$). Koncentrationen af afrikanske påvirker tilsyneladende heller ikke den natrige tilvækst synsdeligt ($r=.13$) (1).

Det er værd at bemærke, at på trods af den massive import af slaver op til 1803 udgør afrikanerne under halvdelen af samtlige slaver i fem af kvartererne og i landdistrikterne totalt. Op igen nem første halvdel af det 19. århundrede udgør creolerne altså en stadig stigende - og aldrig underlegen - del af slavepopulationen. Det præg og den påvirkning de afrikanske slaver måtte have haft, skal derfor ikke overvurderes.

Som nævnt kom afrikanerne ganske naturligt til at udgøre en aldrende del af populationen, og ser vi på figur 3.6., der viser afrikanernes andele af de forskellige fem-års aldersgrupper, ser vi hvorledes de for mændenes vedkommende i 1846 udgjorde op til 50 pct. af populationen over 60 år. Kvindernes andele ligger noget lavere; men er dog på konstant 40 pct. efter de 60 år. Ikke overraskende måske; men det understreger det synspunkt, at afrikanerne

(1) Begge korrelationskoefficienter er beregnet for 1804. Formodentlig er sammenhængene endnu svagere for resten af perioden, idet de nysimporterede slavers andel er stadig faldende.

Figur 3.7. Aldersprofil for creoler og afrikanere. 1846.

Kilde: app. III

ikke indtog en særstilling m.h.t. dødelighed og overlevelseschance.

Ser vi på aldersprofilen i figur 3.7., der viser de to populationers respektive størrelse målt i pct. for hver aldersgruppe, får man en tydelig fornemmelse af, dels hvor jævnt sammensat creolpopulationen er aldersmæssigt, dels hvorledes afrikanernes andel af den samlede population (figur 3.6.) svarer til en tilsvarende udvikling i aldersprofilen. Selvom afrikanerne udgjorde en stedse mindre gruppe totalt, havde de dog en udalt effekt på sammensætningen af de ældre aldersgrupper, hvilket også fremgår af den relativt høje korrelation mellem afrikanernes andel og så den del af populationen, der ligger over 49 år ($r=.42$).

Et sidste forhold jeg vil berøre, er den sammenhæng der tilsyneladende er mellem en høj kønsratio og så afrikanernes andel af populationen. Jo flere mænd der er i forhold til kvinder, desto færre afrikanere vil der være ($r=.51$), hvilket i så fald antyder, at planterne inden slavehandelsforbuddet vitterlig har satset på indkøb af kvindelige fremfor mandlige slaver. Hertil kommer, at ovennævnte sammenhæng underbygger opfattelsen af afrikanernes koncentration udenfor de store sukkerplantager, idet der som tidligere vist sker en koncentration af kvinder her. Generelt må det derfor antages, at afrikanerne hovedsageligt befandt sig i største procentandele på de mindre, ikke så intensivt sukkerdyrkende plantager.

3.3. Sammenfatning.

Hvis vi prøver at danne os et overblik, over det kilderne kan fortælle om slavepopulationens udviklingslinier og struktur i St. Croix' landdistrikter i første halvdel af det 19. århundrede, kommer det punktvis til at se ud som nedenstående.

I årene op til slavehandelsforbuddets ikrafttræden var populationen i stadig vækst. Dette skyldtes dog udelukkende en omfangs-

Døde
Bosættet
i
uge
grad
and
andert

rig nettoimport af primært afrikanske slaver, og efter 1803 karakteriseres slavebestanden da også ved en negativ vækstrate. Denne negative vækstrate er desuden stigende gennem perioden, hvilket muligvis kan skyldes et stadigt stigende antal frigelser/købels, idet det årlige fald som følge af reproduktionsunderskuddet må siges at være konstant.

2. De plantager - og dermed kvarterer - der ligger på et højt sukkerdyrkning niveau, er tilsyneladende fuldstændig afhængig af slavearbejdskraften, og der sker en stadig koncentration af slaver i disse områder. Her af følger også, at befolkningstætheden ligger relativt højt i sukkervarterne.

3. Omkring århundredeskiftet karakteriseres slavepopulationen ved en maskulin dominans, primært knyttet til den intensive sukkeropdyrkning. Midt i perioden er denne maskuline dominans afløst af en tilsvarende feminin, og også denne bliver nu knyttet til sukkeropdyrkningen, dog med aldersspecifikke afvigelser (1).

4. Aldersfordelingen er omkring 1804 repræsenteret ved et tydeligt udsving for de 20 til 30-årige, hvilket må skyldes preferencebestemt import. I 1846 finder vi en aldersstruktur, der påfaldende minder om det moderne industrisamfunds, dog med undtagelse af de ældste aldersgrupper. Det er karakteristisk for hele perioden, at børnene udgør en beskedent andel af den samlede population, og at alle aldersklasser mellem 10 og 50 år er omtrent lige store (2). Der er altså tale om en relativt stor arbejdsduelig gruppe slaver i forhold til den samlede population.

5. Som følge af slavehandelsforbuddet kom det afrikanske islæt til at spille en stedse mindre rolle op igennem århundredet. Fra at udgøre knap 50 pct. omkring attenhundrede, falder afrikanernes andel ved naturlig afgang til under 10 pct. ved midten af det 19. århundrede. De udgør dog stadig ca. halvdelen af populationen i de ældste aldersklasser, hvilket betyder et fald i creolernes aldersprofil fra omkring de 45 år. Disse afrikanere ser ud til præcis at være koncentrerede primært i de små ikke sukkerdyrkende plantager.

I det følgende vil jeg forsøge at dykke ned i de faktorer, der måtte have spillet en rolle ved udformningen af populationens udviklingslinier og struktur.

(1) Cf. Higman op.cit. figur 27, der viser den omtrent samme udvikling for Jamaica. Der var dog ikke i så høj grad tale om en feminin dominans på sukkerplantagerne, se sst. p. 248, tabel A3.1. (2) I modsætning hertil kan fx. Jamaica i langt højere grad karakteriseres som et 'ungt' samfund; men dog med tendens til den samme udvikling som på St. Croix. Se Higman op.cit. figur 17 og 18.

KAPITEL IV. SLAVEPOPULATIONENS REPRODUKTIONSMULIGHED.

Under debatten om ophævelsen af først slavehandlen og senere selve slaveriet, benyttede modstanderne - abolitionisterne - sig primært af argumenter byggende på moralske kriterier (1). Modsat hertil anførte tilhængerne nødvendigheden af slavearbejdskraft på plantagerne, for at disse kunne drives med en rimelig rentabilitet. Når abolitionisterne påpegede det stadigt faldende slavetal som et eksempel på det 'unaturlige' i at holde slaver, vendte tilhængerne argumentet om og påberåbte sig slavernes usædelige levevis som årsagen (2). På ét punkt var det dog ikke muligt for de to grupper at blive uenige, nemlig ovennævnte stadige reduktion i slavetallet.

Slavernes usædelige levevis er allerede blevet berørt (3) og vil blive taget op igen (4); men det kan allerede her slås fast, at langt hovedparten af slavepopulationen hverken var mere eller mindre usædelige i deres levevis, end europæerne på samme tidspunkt.

Om det atlantiske slaveri var unaturligt eller ej, kan der kun dømmes om ud fra moralske kriterier; -- slaveriet har eksisteret i årtusinder, og eksisterer under varierende former idag, og europæernes opkøb af slaver i Afrika var ikke nogen ny opfindelse, de bragte med sig til det 'mørke kontinent'.

Nej, den specifikke årsag til slavepopulationens negative reproduktionsrate må søges på åstedet, i denne forbindelse St. Croix landdistrikter, der tilsyneladende ikke afviger fra det øvrige Vestindien (5). For at prøve en forklaring på den negative naturlige tilvækst må vi se på de to indgående faktorer: fertilitet og dødelighed.

4.1. Den naturlige tilvækst.

Når vi her beskæftiger os med den naturlige tilvækst, skal den forstås som forskellen mellem den summariske dødskoefficient og den summariske fertilitetskoefficient. Ud fra kildematerialet giver det sig selv, at disse to størrelser er baseret på det registrerede antal levendefødsler og dødsfald. Først senere vil jeg forsøge et skøn over de 'virkelige' størrelser, hvilket kræver en mere omfattende informationsmasse end den, der er umiddelbart til-

(1) Se H.H. Knap: Danish Anti-Slavery Literature before 1792, (ms) Århus 1975, fx. p. 13. Også Sv. E. Green-Federsens: Negro Slavery and Christianity i "Transactions of the Historical Society of Ghana" bd. 15, Legon 1974, beskæftiger sig med slaveriets moralske kriterier. (2) Forløbet af en sådan diskussion kan findes hos Srauw og David op.cit., samt Alexander op.cit. (3) Se 2.1.1. (4) Se 5.2. (5) Cf. fx. Higman op.cit. figur 26. I de Nordamerikanske slavestater oplevede man derimod et stærkt voksende slavesamfund uden tilførsler udefra. Se fx. Fogel & Engerman op.cit. bd. 1, figur 7.

Tabel 4.1. Den naturlige tilvækst. o/oo. 1804 - 1847.

Kvarter	1804 ^a	1805	1815	1825	1835	1841	1846	1847	$\bar{x}$ ^b
Compagniet	÷ 14	÷ 13	÷ 18	÷ 18	÷ 15	÷ 24	÷ 8	÷ 10	÷ 14
Dronningen	÷ 14	+ 2	÷ 23	+ 3	÷ 9	÷ 8	÷ 9	÷ 17	÷ 9
Kongen	÷ 35	÷ 13	÷ 29	÷ 14	÷ 16	÷ 13	÷ 10	÷ 30	÷ 20
Nordside B	÷ 8	÷ 4	÷ 23	÷ 12	+ 5	+ 4	÷ 7	÷ 3	÷ 6
Prinsen	÷ 10	÷ 6	÷ 9	÷ 15	÷ 8	+ 2	÷ 5	÷ 25	÷ 10
West Ende	÷ 2	+ 2	÷ 17	÷ 4	÷ 13	÷ 7	÷ 6	÷ 14	÷ 8
Nordside A	+ 3	÷ 2	÷ 2	÷ 7	+ 4	÷ 6	÷ 3	÷ 13	÷ 4
Ost Ende A	÷ 5	÷ 3	÷ 18	÷ 16	÷ 18	÷ 19	+ 6	÷ 13	÷ 11
Ost Ende B	÷ 0	+ 11	÷ 15	÷ 8	÷ 13	+ 21	÷ 17	÷ 19	÷ 5
Total	÷ 10	÷ 3	÷ 17	÷ 10	÷ 8	÷ 6	÷ 7	÷ 16	÷ 10

Kilde: app. II

- Anm.: a) Tallene fra 1804-statistikken ser således ud: ÷ 18, ÷ 15, ÷ 27, ÷ 10, ÷ 13, ÷ 4, + 3, ÷ 14, ÷ 6 og total ÷ 13 (app. I)
- b) Gennemsnit for perioden 1804 - 1847, beregnet på grundlag af de i tabellen opgivne værdier.

gængelig i kilderne.

4.1.1. Regionale forskelle.

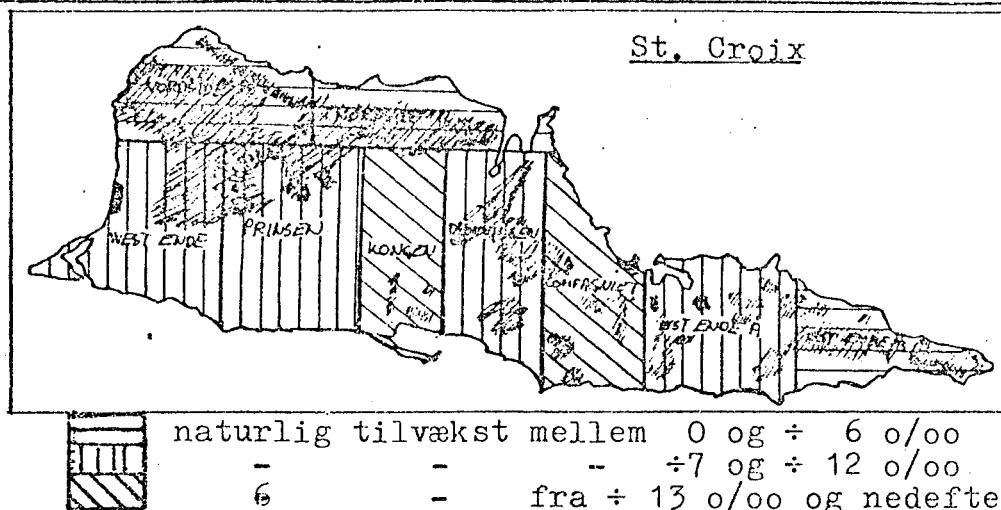
At den naturlige tilvækst er negativ skulle efterhånden være nævnt nogle gange, og det skulle give sig selv, at det skyldes et overskud af døde overfor fødte. Som anført i kildediskussionen findes der i matriklerne en underregistrering af både fødte og døde, og det kan måske forventes, at disse underregistreringer i det lange løb opvejer hinanden, således at raten for den naturlige tilvækst bliver mere eller mindre uafhængig af fejlene i de indgåede størrelser. Under alle omstændigheder har vi ikke noget bedre mål for slavepopulationens tilbagegang end den naturlige tilvækst. Den er uafhængig af frigivelser/købelser, eventuel illegal import og eksport af slaver og andre udefrakommende faktorer.

I tabel 4.1. er den naturlige tilvækst vist differentieret ud på de enkelte kvarterer, baseret på oplysningerne i matriklen. Det kan diskuteres hvor præcise de enkelte angivelser er; men for det første har vi ikke andre kilder, der gør det muligt at følge udviklingen over kortere årrækker, og for det andet er det primært de gennemgående tendenser, og ikke den naturlige tilvæksts aktuelle størrelse, der her er af interesse.

Mest iøjnefaldende ved tabellen er det faktum, at mellem 1804 og 1847 oversteg antallet af fødte aldrig døde i kvartererne som helhed (1). Den totale naturlige tilvækst varierer tilsyneladende voldsomt fra år til år, og som det tidligere er påpeget, er der ik-

(1) Rent faktisk var der tre år, hvor antallet af fødte oversteg antallet af døde, nemlig 1832, 33 og 1836, hver gang med relativt beskedne værdier. Jvf. Rothe op.cit. p. 7.

Figur 4.1. Gennemsnitlige naturlig tilvækst 1804 - 1847 fordelt på kvarterer.

Kilde: Kort med inddeling i kvarterer efter Sveistrup op.cit. p. 22
 Naturlig tilvækst efter tabel 4.1.

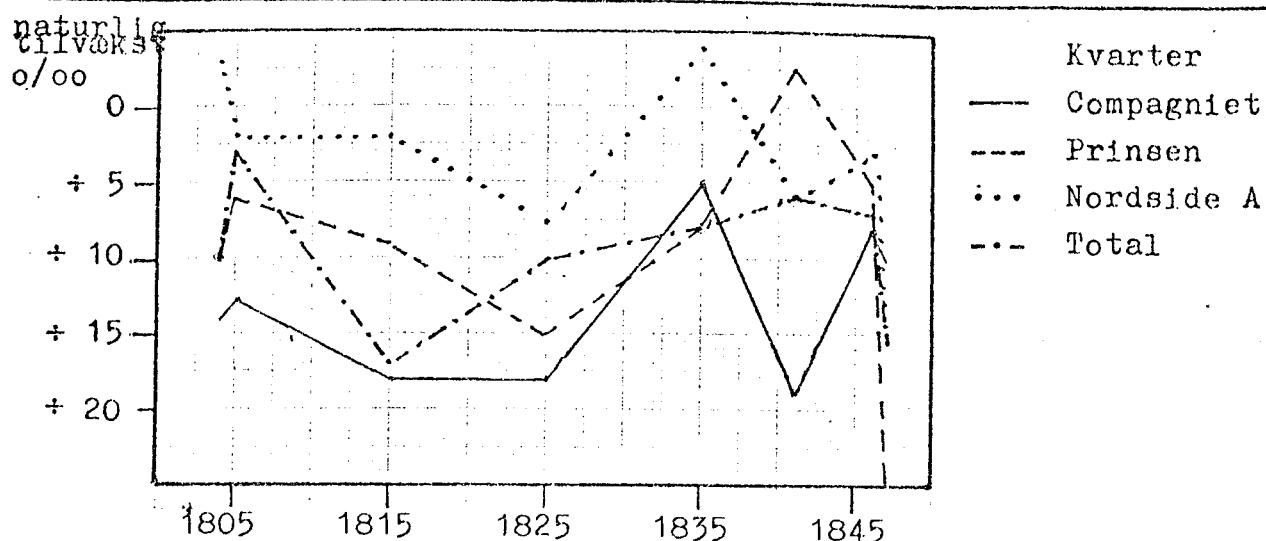
Anm.: Skraverede felter angiver øens højdedrag

ke nogen signifikant trend i udviklingen, det er dog værd at bemærke, at i året lige før emancipationen oplevede man ét af de største nedgangsår af samtlige, efter en periode hvor den natrulige tilvækst havde stabiliseret sig omkring $\div$ 7 o/oo.

Går vi til kvartererne, bliver det dog klart, at det ikke var alle der lå på konstant fødselsunderskud. Her markerer de to nordlige kvarterer sig stærkt med to plus år og ikke alt for negative minus år (undtaget er dog Nordside lit. B i 1815 og 25). Værst ser det ud for Compagniets- og Kongens kvarter, der ligger konstant på negativ natrulig tilvækst, i visse år endog på særdeles høje værdier.

I figur 4.1. er gennemsnittet for hele perioden for hvert enkelt kvarter blevet samlet i tre grupper. Det der måske fremgår mest tydeligt af kortet, er at den højeste natrulige tilvækst (eller rettere mindst negative) tilsyneladende er koncentreret i øens nordlige og østlige ende, og at dette samtidig repræsenterer St. Croix' mest kuperede terræn. Øens syd-vestlige del og det mellemliggende område er fortrinsvis fladt, med få, lave højdedrag. Her finder vi gruppe to og tre, hvor gruppe tre med den laveste natrulige tilvækst (eller rettere højeste fødselsunderskud) - bestående af Kongens- og Compagniets kvarter - udmærker sig ved næsten totalt fladt landskab. Jeg vil ikke komme nærmere ind på de geografiske og klimatologiske forhold der herskede på øen, og som muligvis kan have haft indflydelse på specielt dødeligheden; men i stedet henvise til en undersøgelse fra Jamaica, hvor det er vist, at der på denne ø ikke var nogen signifikant korrelation mellem lan-

Figur 4.2. Den naturlige tilvækst. Tre udvalgte kvarterer samt landdistrikterne total. 1804 - 1847.

Kilde: Tabel 4.1.

dets højde over havet og så dødeligheden og den naturlige tilvækst. Heller ikke med hensyn til nedbørsmængden skulle der i følge denne undersøgelse være korrelation til dødelighed og naturlig tilvækst (1). *Måske kan nængnudtan af regnemængde, adgang til vand, inklusive arbejdsbyrd og andres naturressourcer i udpræget formen.*

4.1.2. Udvikling over tiden.

Figur 4.2., der viser udviklingen i den naturlige tilvækst for Compagniets-, Prinsens- og Nordside lit. A kvarterer samt for landdistrikterne total, understreger manglen på gennemgående trend op igennem århundredet. Kvartererne følger til en vis grad samme udvikling; men dog ikke så udpræget at den burde kunne tilskrives én bestemt faktor. Hvert kvarter er for hvert år påvirket af sin egen specifikke dødelighed og fertilitet.

For udviklingen totalt ser det ud til, at den naturlige tilvækst er stigende gennem perioden fra omkring 1815 til 1840. Der er dog intet i vejen for store årlige udsving, der blot ikke er blevet registreret i figuren. Denne viser kun værdier for enkelt år, og linierne mellem de enkelte undersøgelser kan derfor ikke tages som udtryk for gennemsnitsværdier. Spørgsmålet er så, om den nedadgående tendens der er fremherskende efter 1840 er af længere varighed, og om den fortsætter efter 1848. Svaret på dette spørgsmål må jeg overlade til en anden.

I det følgende vil jeg gå over til en analyse af de størrelser, der kan have påvirket den naturlige tilvækstrate, og som det fremgår af nedenstående tabel 4.2., har den summariske dødelighed med en forklaringsgrad (r^2) på .64 åbenbart haft den største indflydelse. Den summariske fertilitet er med forklaringsgraden .19

(1) Se Higman op.cit. tabel A3.2.

Tabel 4.2. Korrelationskoefficienter for den naturlige tilvækst.
1804. Kvarterniveau.

naturlig tilvækst,	r	r^2
summarisk fertilitet.	.44	.19
gennemsnitsalder mænd	÷ .73	.53
gennemsnitsalder kvinder	÷ .55	.30
summarisk dødelighed mænd	÷ .85	.72
summarisk dødelighed kvinder	÷ .49	.24
summarisk dødelighed 1 til 5-årige	÷ .52	.27
summarisk dødelighed landdistrikter total	÷ .80	.64

Kilde: app. I

tilsyneladende slet ikke så afgørende, som man troede i datiden. De tilsvarende koefficienter beregnet på grundlag af matriklerne giver for samtlige undersøgte år signifikant sammenhæng mellem dødeligheden og den naturlige tilvækst (r ligger mellem ÷ .78 og ÷ .93), mens fertiliteten kun i 1805 (r=.79) og 1835 (r=.89) har signifikant indflydelse (r ligger for hele perioden mellem ÷ .02 og .89). Dødeligheden var og blev fundamental.

4.2. Dødeligheden.

Besyndeligt nok er vi i forbindelse med dødeligheden (og fertiliteten) ikke udstyret med et kildemateriale af nært samme omfang som i forbindelse med udviklings- og strukturanalyserne.

Grunden hertil er den simple, at folketællingerne hverken oplyser om antallet af døde eller fødte. Ønsker vi derfor oplysninger fra årene efter 1804, er det nødvendigt at gå til matriklerne og præsteindberetningerne, der som nævnt normalt lidet af en kraftig underregistrering (1).

4.2.1. Regionale og tidsmæssige forskelle.

I tabel 4.3. er vist den summariske dødeligheds udvikling, som den kan beregnes på grundlag af matriklerne, hvilket giver et udviklingsbillede baseret på ensartede registreringer.

Det billede der gjorde sig gældende for den naturlige tilvækst afspejles til en vis grad i den trend, den summariske dødelighed følger. Dette er dog ganske, naturligt korrelationskoefficienterne taget i betragtning.

Et fald i dødeligheden hen imod midten af perioden, og derefter en markant stigning i 1835 og specielt 1846. Ser vi på de enkelte kvarterer, er det mest iøjnefaldende igen de store regionale

(1) Sammenligner vi matriklen for 1804 med 1804-statistikken, viser der sig dog en nogenlunde pån overensstemmelse, idet matrikernes opgivelser blot ligger 54 eller 7 % under statistikken. Ovenikobet gælder det, at efter matriklen ligger både Kongens- og de to Øst Ende kvarterer over 1804-statistikken. Middelværdierne for de to registreringer giver hhv. 85 døde og 91 døde / kvarter, - og omregnes disse tal til summariske dødskoefficienter, får vi hhv. 33 o/oo og 38 o/oo. Se app. I og II.

Tabel 4.3. Summariske dødelighedskoefficenter. 1804 - 1846. o/oo.

Kvarter	1804 ^a	1815	1825	1835	1846	$\bar{x}$
Compagniet	35	37	41	32	33	36
Dronningen	37	37	23	34	38	34
Kongen	55	41	31	35	38	40
Nordside B	28	42	27	22	36	31
Prinsen	33	28	34	34	32	32
West Ende	32	26	27	34	31	30
Nordside A	24	22	30	30	34	28
Øst Ende A	27	34	34	37	26	32
Øst Ende B	22	20	21	32	51	29
Total	33	32	30	33	37	33

Kilde: app. II

Anm.: a) Fra 1804-statistikken har vi følgende værdier: 42, 40, 46
34, 38, 34, 28, 36, 19 og total for hele landdistriket
38 (app. I).

udsving, hvor dødeligheden i fx. 1804 varierer mellem 22 o/oo i Øst Ende lit. B kvarter og 55 o/oo i Kongens kvarter. Dette kvarter samt Compagniet udgør stadig én gruppe med en dødelighed over gennemsnittets, mens gruppen med den mindst negative naturlige tilvækst - målt ud fra dødeligheden - nu må siges at være indskrænket til to kvarterer: Nordside lit. A og Øst Ende lit. B. At der sker et totalt fald i dødeligheden omkring 1825, må primært tilskrives en markant nedgang i øens mest slaverige kvarter: Dronningens, efterfulgt af en knap så markant nedgang i West Ende kvarteret.

Den udvikling over tiden som fremgår af tabel 4.3., hvor dødeligheden stiger mod periodens slutning, bringer os videre i retning af en bestemmelse af det 'faktiske' dødelighedsniveau. Vi kender det for 1804, nemlig 38 o/oo; men spørgsmålet er, hvormeget stigningen er på indtil 1846. Til denne beregning er det nødvendigt at

Tabel 4.4. Spædbørn født og døde indenfor samme år. 1845 og 1846.

døde i	født efter 1/10-1845			født efter 1/1-1845		
	drenge	piger	ialt	drenge	piger	ialt
4. kv. 1845	4	2	6			
1. kv. 1846	4	6	10	4	4	8
2. kv. 1846	13	8	21	12	5	17
3. kv. 1846	23	15	38	18	15	33
4. kv. 1846				20	10	30
ialt	44	31	75	54	34	88

Kilde: Præsteindberetninger op.cit. 1845 og 1846

finde et udtryk for, hvormange børn der fødes og dør indenfor ét og samme år. D.v.s. kompensere for den underregistrering der findes i matriklerne af spedbørnsdødeligheden. I tabel 4.4. er disse værdier optalt med udgangspunkt i præsteindberetningerne.

Tabel 4.5. Kønsspecifik dødelighed. 1804. o/oo.

Kvarter	døde totalt, heraf		døde mænd, kvinder fordelt på	
	mænd	kvinder	mænd	kvinder
Compagniet	27.8	13.7	54.1	28.4
Dronningen	24.8	14.7	48.7	30.1
Kongen	27.1	19.0	52.3	39.0
Nordside B	16.4	17.3	32.3	36.4
Prinsen	22.8	15.5	42.5	34.5
West Ende	19.7	13.9	44.0	30.9
Nordside A	14.3	13.5	28.8	28.2
Øst Ende A	20.7	15.4	38.4	34.2
Øst Ende B	14.9	4.5	30.1	9.7
Total	22.9	14.9	42.6	31.3

Kilde: app. I

Anm.: Summen af tallene i kolonne et og to er i principippet lig gennemsnittet af summen af kolonne tre og fire

Efter matriklen var der i alt 515 døde slaver i 1846, hvilket i henhold til den tidlige diskussion ikke inkluderer de, der fødes og dør i løbet af året. Lægges nu til dette tal de børn der blev født efter 1/1-1846 og som døde inden udgangen af året, hvilket, som det fremgår af tabel 4.4., drejer sig om 88 spædbørn, fås et totalt antal døde på 603 personer, eller en koefficient på lidt over 40 o/oo. Dette tal må naturligvis betragtes som et absolut minimum, primært p.g.a. huller i kildematerialet (som nævnt fandtes der ingen oplysninger fra den Romersk Katolske kirke); men også som følge af den formodede manglende registrering af endnu u-døbte børn, døde indenfor den første leveuge. Hvis vi i stedet går ud fra aldersfordelingen af døde slaver (se senere), hvilket giver ca. 24 % af samtlige dødsfald i aldersklassen 0 til 1 år (inklusiv dødsfald blandt børn født i 1845), får vi, ved at sætte de 515 døde slaver efter matriklen lig 76 %, en koefficient på ca. 44 o/oo.

I forhold til 1804-statistikkens 38 o/oo er der altså ingen tvivl om, at der er sket en stigning. H.C. Johansen kalkulerer en koefficient for 1846 på omkring 50 o/oo, primært ud fra materiale over døbte og begravede fra missionsstationen 'Emmanus' på St. Jan sammenholdt med folketællingerne 1841 og 1846. Desværre for denne beregning findes en meget stor gruppe om hvem Johansen ikke kunne finde oplysninger, og de 50 o/oo må siges at være meget højt sat (1). Til sammenligning kan det nævnes, at Danmark i perioden 1850 til 60 havde en gennemsnitlig årlig dødelighed på ca. 21 o/oo (2). St. Croix' landdistrikter lå vitterlig på et meget højt dødelig-

(1) Johansen: Slave Demography op.cit. pp. 10-17, specielt tabel 10 og 11. (2) Statistisk Årbog 1977, tabel 18.

Tabel 4.6. Korrelationskoefficienter kønsspecifik dødelighed, 1804, Kvarterniveau.

Kønsspecifik dødelighed,	r		
	mænd	kvinder	total
naturlig tilvækst	.85	.49	.80
afrikanere i pct. af totale population	.36	.54	.15
sukkeropdyrkninggrad	.44	.84	.71
børnedødelighed 1 til 5-årige	.57	.65	.70

Kilde: app. I

heds niveau. B.W. Higman og M. Craton har lavet tilsvarende studier for Jamaica, og når frem til en dødelighed på mellem 28 og 35 o/oo mod slutningen af slaveriet (1). Higman anerkender dog sine opgivelser som værende for lave p.g.a. magelfuld registrering af spædbørnsdødeligheden, og øges dødeligheden med den af ham foreslåede en-trediedel nås en værdi der ligger tæt på St. Croix' (2). Craton derimod finder at "Infant mortality among slaves has tended to be particularly overstated in the past." (3), og anser sine 35 o/oo for at være i overkanten; konklusioner der til dels går imod hans egne oplysninger.

4.2.2. Køns-, oprindelses- og arbejdsspecifik dødelighed.

Dødelighedskoefficienterne i tabel 4.3. skjuler det faktum, at slavepopulationen var underkastet en vidt forskellig kønsspecifik dødelighed. I foranstående tabel 4.5. har jeg valgt at opgive to forskellige mål for disse værdier, dels ud fra registrerede døde totalt fordelt på hhv. mænd og kvinder (kolonne et og to), dels ud fra registrerede døde i den mandlige hhv. den kvindelige population (kolonne tre og fire).

Tabellen afslører, at den maskuline dødelighed - opgjort efter begge metoder - var signifikant højere end den feminine, også selvom vi antager, at underregistreringen af døde kvinder var højere end for mænd (4). Kolonne tre og fire viser, at selvom vi tager hensyn til det overskud af mænd, der var overfor kvinder i 1804, er der tale om en maskulin overrepræsentation. Ifølge matriklernes opgivelser holder denne tilstand sig gennem hele perioden (5).

Korrelationskoefficienterne i tabel 4.6., der er beregnet ud fra kolonne et og to i tabel 4.5., afslører noget af baggrunden for dels forskellene fra kvarter til kvarter, dels forskellene i den kønsspecifikke dødelighed.

I 1804, hvor afrikanerne som tidligere vist udgjorde knap halv-

(1) Higman op.cit. p. 106, tabel 16 og Craton op.cit. p. 95. (2) Higman op.cit. p. 48f. (3) Craton op.cit. p. 94. (4) Se bl.a. afsnit 2.2.1. ad 10. (5) Se bilag II.

delen af populationen, har det tilsyneladende spillet en afgørende rolle for dødeligheden, hvor stor en andel afrikanerne har udgjort i de enkelte kvarterer. Interessant er det, at afrikanernes indflydelse åbenbart har virket i modsat retning på mænd og kvinder. Hvor dødeligheden for mænd mindskes i takt med en stigende koncentration af afrikanere, er det modsatte tilfældet for kvinderne. Her stiger dødeligheden i takt med øget afrikansk islæt. Dette kan skyldes, at de umiddelbart importerede kvindelige slaver har haft en længere tilvendingsperiode end mændene (1). Skulle vi have forventet en bestemt påvirkning, måtte det være en nedsættelse af dødeligheden ved import, idet den importerede population udgjorde en formodentlig gunstig stillet gruppe, som de senere aldersspecifikke dødelighedsrater vil vise. Men dette slog tilsyneladende kun igennem for den mandlige del af befolkningen. For kvinderne må der altså ligge nogle andre tungtvejende faktorer bag mortalitetsratten end alders oprindelsessammensætningen og 'tilvendingsperioden'.

En mulig forklaring kan være arbejdets karakter. Sukkerdyrkningen har under alle omstændigheder været hårdere ved kvinderne end mændene. Selvom vi af matriklerne og folketællingerne beskæftigelses opgivelser kan se, at kvindelige slaver er blevet foretrukket som tjenestefolk, er disses antal dog så lavt, at de næppe har kunnet påvirke dødeligheden væsentligt. På samme måde er antallet af mandlige håndværksslaver væsentligt højere end kvindelige ditto; men igen er antallet så lavt, at vi må afvise en afsmitning på dødeligheden. (2).

Langt den overvejende del af slavepopulationen, mænd som kvinder, var beskæftiget ved markarbejde, hvilket igen i hovedsagen vil sige sukkerdyrkning. I 1804 drejede det sig om i gennemsnit ca. 50 % af samtlige slaver, altså inklusiv børn, syge og gamle (3). At dyrke sukker har altså været forbundet med en alvorlig helbredsrisiko for specielt kvinderne, mens mændene kun til en vis grad kan siges at have haft en overdødelighed i de massivt sukkerdyrkende kvarterer.

4.2.3. Alderspåvirket dødelighed.

Hvis vi går over til de dødelighedstal, der danner grundlaget for den summariske dødelighedscoefficient, opdager man hurtigt, at

(1) Som tidligere berørt (se 3.2.3.) tyder en del på, at største parten af importen af slaver op til slavehandelsforbuddet bestod af afrikanske kvinder. Dette kan have medført den positive sammenhæng mellem koncentration af afrikanere og dødeligheden. Desværre findes ingen direkte kilder til en vurdering af afrikansk vs. creolsk dødelighed. (2) Om slaver benyttet som tjenestefolk se matriklerne op.cit., diverse år. I originalerne til folketællingen 1846 findes beskæftigelsen for hver slave opgivet. (3) For 1846 er det tilsvarende tal 70 %.

Hva
Forwa

Tabel 4.7. Aldersfordeling af døde slaver. 1804 og 1846. Pct.

Alder ved død	1804		1846	
	mænd	kvinder	mænd	kvinder
dødfødte ^a	13	7		
til 1 år	15	12	28	20
1 - 4 år	8	11	15	19
5 - 9 år	3	3	5	4
10 - 19 år	6	7	3	4
20 - 29 år	12	14	4	8
over 29 år ^b	43	46		
30 - 39 år			9	5
40 - 49 år			11	9
50 - 59 år			12	10
over 59 år			12	21

Kilde: app. I og IV

Anm.: a) opgives ikke i præsteindberetningerne

b) sidste aldersangivelse i 1804-statistikken

slavepopulationen præges af vidt forskellige aldersbetingede dødeligheder. I tabel 4.7. er det i første omgang selve aldersfordelingen af døde slaver, der er vist, uden hensynstagen til aldersgruppernes størrelse. Som vores eneste samlede kilde opgiver 1804-statistikken alderen ved død; men ved hjælp af præsteindberetningerne er det muligt at konstruere en tilsvarende fordeling for 1846. Endvidere får vi herigennem oplysninger om summationsgruppens - de over 29-åriges - aldersfordeling, idet der tilsyneladende er god overensstemmelse mellem 1804' og 1846' oplysninger.

I indberetningerne opgives ikke tal for dødfødte; men meget kunne tyde på (hvis vi da ikke har fået en totalt ændret dødelighedsstruktur i 1846), at en del af de dødfødte i 1804 i princippet burde have været opført som 0 til 1-årige. Der kan måske være tale om nyfødte børn, døde imdenfor de første levedage (1).

Under alle omstændigheder peger tallene på en meget høj børnedødelighed; op til næsten 40 % af samtlige døde har været under 5 år. Ved hjælp af indberetningerne fra 1846 er det muligt at op løse tallene for de under 1-årige, og der er her ingen tvivl om, at det specielt var i den aller første levetid, at dødeligheden var høj (se nedenstående tabel 4.8.). 25 % af samtlige døde under 1 år døde i løbet af de første fjorten levedage; hvilket svarer til mellem 10 og 15 % af samtlige døde totalt.

Vender vi os til den aldersspecifikke dødelighed, tegner der

(1) Man skal være opmærksom på, at der i beregningen for 1804 kan opstå en deflaterende afsmitning på de øvrige opgivelser i forhold til 1846, idet tallene er beregnet på grundlag af det totale antal døde, altså inklusiv dødfødte.

Tabel 4.8. Aldersfordeling af døde slaver 0 - 1 år. 1846.

Alder ved død	til 1 uge	1 - 2 uger	2 - 3 uger	3 - 4 uger	0 - 1 måned	
% af døde fra 0 - 1 år	12	11	3	1	27	
til 2 måneder	2 - 4 måneder	4 - 6 måneder	6 - 8 måneder	8 - 10 måneder	10 - 12 måneder	0 - 1 år
28	30	17	3	9	12	99

Kilde: app. IV.

sig et om muligt endnu mere dystert billede af specielt spædbørns-dødeligheden. Som nævnt er det muligt ud fra 1804-statistikken at konstruerer den aldersbetingede dødelighed; men også for 1846 kan gøres noget tilsvarende. Ved at sammenholde præsteindberetningernes oplysninger om navn, alder og plantagetilhørsforhold for den afdøde slave med folketællingens data for aldersfordelingen af den samlede slavepopulation, er det muligt at danne sig et indtryk (omend ikke særlig nøjagtigt) af den aldersspecifikke dødelighed for 1846. Blot skal man være opmærksom på, at folketællingen afholdtes den 1. oktober 1846, og at de dertil svarende indberetninger over døde derfor skal samles for 4. kvartal 1845 til 3. kvartal 1846.

En anden mulighed er at gå ud fra folketællingen i 1841 og sammenholde denne med 1846 tællingen. Hvis vi antager at frigivelsernes/frikøbelernes antal har været af relativt beskedne dimensioner i årene mellem 1841 og 1846 (1) må forskellen mellem aldersgrupperne i hovedsagen udgøres af slaver døde mellem de to folketællinger. Det fundne resultat skal derfor deles med fem for at få pro anno værdier. Det vil sige, at de slaver der ikke er rykket op i næste aldersgruppe fra 1841-tællingen til 1846-tællingen udgør den aldersbetingede dødelighed for fem-års perioden. Specielt gælder det, at denne metode bliver meget unøjagtig for de under femårige, idet denne gruppe, som vi så, har en stærkt varierende dødelighed. Slås aldersklasserne under 5 år sammen, vil det have en stærkt deflaterende effekt for dødeligheden under 1 år (2). Dette problem kunne have været løst ved en umiddelbar sammenligning mellem originalerne; men af årsager der tidligere har været nævnt, er det nødvendigt at holde sig til det trykte materiale.

Ud fra det grundliggende materiale er det næppe muligt at pege på en bestemt udvikling i den aldersspecifikke dødelighed, der til er tallene for 1841 - 46 og 1846 for usikre, specielt fordi

(1) Se afsnit 3. note 1 og afsnit 3.1.1. (2) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 11f.

Tabel 4.9. Slavepopulationens aldersbetingede dødelighed. o/oo.
1804, 1841 - 1846 og 1/10-1845 til 1/10-1846.

alder ved død ^a	1804 ¹		1841 - 1846 ²		1/10/45-1/10/46 ³	
	mænd	kvinder	mænd	kvinder	mænd	kvinder
dødfødte	180 ^b	75 ^b				
til 1 år	207 ^c	126 ^c			217 ^c	158 ^c
1 - 4 år	46	46			66	79
0 - 4 år			65	67		
5 - 9 år	16	13	12	20	17	14
10 - 19 år	16	16	10	16	5	6
20 - 29 år	21	18	16	12	7	14
over 29 år	44	33				
30 - 39 år			31	29	15	8
40 - 49 år			44	38	21	16
50 - 59 år			64	60	39	29
over 59 år					61	64

Kilde: 1) 1804-statistikken, 2) Folketælling 1841 (trykt) op.cit.
og Folketælling 1846 (trykt) op.cit. og 3) app. III og IV

Anm.: a) for 1841 - 1846 alder i 1841.

b) dødfødte = dødfødte/(levendefødte+dødfødte).

c) om problemerne vedrørende beregningen af antal levende-fødte i 1804 og 1846 se afsnit 4.3.2.

d) 1 - 4 år = døde 1 - 5 år/antal børn 0 - 5 år ÷ fødte

der tilsyneladende ikke er helt fin overensstemmelse mellem de to metoder. Betragter vi 1841 - 1846 opgivelserne som et maksimum og 1845 - 1846 beregningerne som et minimum, ser det ud til - for de år der kan laves meningsfyldte sammenligninger - at spædbørnsdødeligheden er stigende (gældende til det fyldte femte år), mens dødeligheden for de 10 til 30-årige er faldende. Det er dog et usikert grundlag at bygge formodninger på.

Generelt kan det slås fast, at St. Croix' landdistrikter var præget af en høj børnedødelighed, specielt for drengenes vedkommende, og at dødeligheden falder til et minimum mellem 10 og 20 år for derefter at stige igen. Gennemgående ligger kvindernes dødelighed under mændenes, og resultaterne fra den kønsspecifikke summariske dødelighedskoefficient ser ud til at skyldes en lavere koefficient for de 0 til 1-årige og igen fra 30 år og opefter.

4.2.4. Overlevelseschancer.

Ud fra den aldersspecifikke dødelighed er det nu muligt at konstruere en overlevelsestavle og en overlevelseskurve for landdistrikternes slavepopulation. Man må her være opmærksom på, at værdierne er konstrueret på grundlag af aldersgrupper, og derfor i principippet kræver en ensartet dødelighed i hele gruppen. At dette ikke altid er tilfældet antyder tabel 4.8.. Det er naturligvis ikke muligt at finde værdier for summationsgrupperne, hvorfor over-

Tabel 4.10. Overlevelsestavle baseret på dødeligheden 1804 og 1845 - 1846.

		mænd	kvinder
nyfødte (levendefødte)		1000	1000
overlevende ved 1 års fødselsdagen		793	874
- - 5 -		657	707
- - 10 -		606	664
- - 15 -		559	613
- - 20 -		516	565
- - 30 -		421	471
- - 40 -		362	435
- - 50 -		289	367
- - 60 -		193	282

Kilde: Tabel 4.9.

Overlevelsestavlen- og kurven slutter ved 60 år. Ud fra tabel 4.7 og 4.9. er det rimeligt at formode en nogenlunde ensartet aldersbetinget dødelighed for 1804 og 1846, hvorfor det kan lade sig gøre at kombinere de to års værdier, således at aldersklasserne op til 30 år er konstrueret på grundlag af 1804 beregningen og de resterende ud fra 1846 ditto.

Overlevelsestavlen fungerer som en abstraktion, der viser hvorledes en fiktiv generation af 1000 levendefødte ville uddø, hvis den fulgte periodens aldersspecifikke dødelighed. Overlevelseskurven er en grafisk afbildning konstrueret på grundlag af overlevelsestavlen (1).

Af overlevelsestavlen fremgår, at ud af en generation på 1000 levendefødte drenge vil kun de firefemtede opleve deres et års fødselsdag, og under totrediede fem års fødselsdagen. For pigerne er situationen en smule gunstigere; men de nærmer sig dog også en reduktion til totrediede ved fem års fødselsdagen. Følger vi aldersklasserne op til den fertile alder, d.v.s. omkring de femten, er slavepopulationens levendefødte praktisk taget halveret i antal, og ved indgangen til alderdommen er der kun mellem 20 og 25 pct. af en generation tilbage.

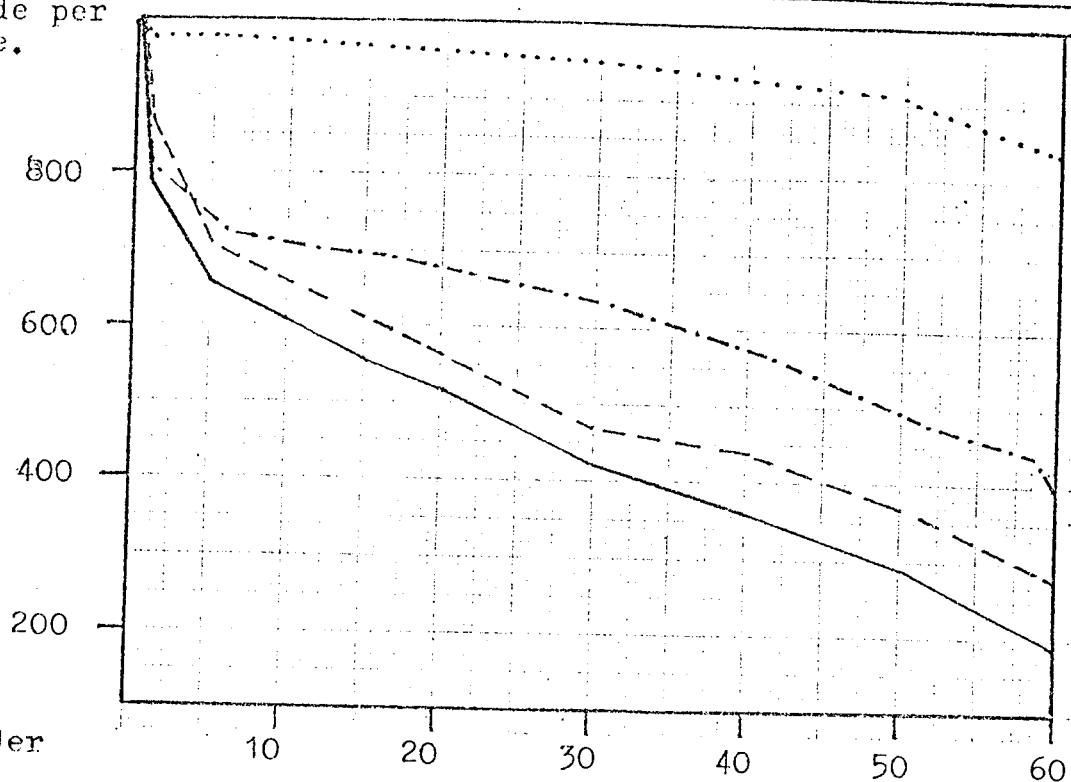
Ser vi på overlevelseskurven, bliver det klart, at den afgørende forskel mellem den mandlige og den kvindelige populations dødelighed opstår i det første leveår, samt i alderen fra 30 til 40 år. For de øvrige aldersklasser er kurverne omtrent paralleltløbende.

At der vitterlig er tale om en for tiden høj dødelighed, viser kurven for Danmark fra omkring attenhundrede. Spædbørnsdødeligheden ligger dog tilsyneladende på omtrent samme niveau (bemerk at der døde førre piger i 0 til 1-årsalderen på St. Croix end drenge

(1) Om overlevelsestavlen- og kurven se Matthiessen op.cit. p. 115.

Figur 4.3. Overlevelseskurve. St. Croix 1804 - 1846. Danmark 1780 - 1801 og 1971 - 1972.

overlevende per
1000 fødte.

Kilde: St. Croix - tabel 4.10
 Danmark 1780 - 1801 - Jchansen: Befolkningsudvikling op.cit.
 p. 123, figur 8.4.
 Danmark 1971 - 1972 - Matthiessen op.cit. p. 42.

i samme aldersklasse i Danmark); men allerede fra ét år ligger St. Croix' landdistrikter langt over de tilsvarende værdier for Danmark, og først fra omkring de tres begynder kurverne igen at nærme sig hinanden. Der er ingen tvivl om, at overlevelseschancen for den vestindiske slavepopulation - i det mindste for de danske besiddelser - lå et godt stykke under, hvad man oplevede i Europa på samme tidspunkt. (Tallene fra Du er der ikke vedrører ligesom i Europa og ikke i landet hvor der var sammenhæng mellem land og slaverne).

Det ville naturligvis være oplagt, at oplyse hvad den eksterne dødsårsag var. Desværre er kensgerningen den, at med de diagnoser vi får stillet til rådighed i kilderne, indbydes der ikke ligefrem til videre analyser. Materialelet trænger til en grundig gennemgang af medicinsk kyndige, før det kan bruges i en videre sammenhæng. (1)

4.3. Fertiliteten.

Taget i betragtning, at man i samtiden havde den opfattelse, at den negative befolkningstilvækst primært skyldtes for lavt fødselstal og ikke for høj dødelighed, er det bemærkelsesværdigt så

(1) Higman op.cit. p. 115 mener dog at kunne slutte, at kvinder hovedsagelig led af stivkrampe (!), mens mænd isæt var utsat for spedalskhed (!).

Tabel 4.11. Summariske fertilitetskoefficient. 1804 - 1846. o/oo.

Kvarter	1804 ^a	1815	1825	1835	1846 ^b	$\bar{x}$
Compagniet	21	19	23	27	25	23
Dronningen	23	14	26	25	29	23
Kongen	20	12	17	19	28	19
Nordside B	20	19	15	27	29	22
Prinsen	23	19	19	26	27	23
West Ende	30	9	23	21	25	22
Nordside A	27	23	20	34	31	27
Øst Ende A	22	16	18	19	32	21
Øst Ende B	22	5	13	19	34	19
Total	24	(15)	21	28	28	23

Kilde: app. II

manglende mad?

Anm.: a) Værdierne fra 1804-statistikken er hhv.: 24, 25, 19, 24, 26, 30, 31, 22, 13 og for landdistrikterne totalt 25 o/oo

b) Fra 1846-folketællingen kan vi i første omgang skønne fertiliteten til: 28, 32, 20, 28, 27, 25, 40, 28, 32 og totalt 29 o/oo (se 2.2.3. ad 8 og 4.3.2.)

få oplysninger, vi har om antallet af fødsler. 1804-statistikken udgør vores eneste officielle kilde af værdi; men som det snart skal vise sig, lader også den under en række begrænsninger. Kirkebøgernes og præsteindberetningernes oplysninger om antallet af døbte er, på samme måde som matriklerne, stærkt præget af den høje spædbørnsdødelighed (1). Det forekommer naturligt, at folketællingerne, der jo ikke rummede oplysninger om døde, heller ikke giver oplysninger og fødsler; men bemærkelsesværdigt er det dog, at man på trods af de indsamlede oplysninger om antallet af overlevende børn per moder, ikke fandt det besværet værd, at medtage disse tal i den trykte statistik.

4.3.1. Den summariske fertilitet. Regionale og tidsmæssige forskelle.

Som nævnt dækker matrikernes opgivelser af fødte kun de, der er født i løbet af året, og som stadig er i live ved årets udgang. For folketællingernes vedkommende er det oplagt, at det samme må gøre sig gældende her, idet beregningen af fertiliteten bygger på antallet af levende 1-årige, slavebørn den 1. oktober 1846. 1804-statistikkens oplysninger viser en god overensstemmelse med matriklen, således at de generelt ligger lidt over; men dog for to kvartaler under matriklen. Totalt er forskellen plus én pro mille. Der er derfor meget der tyder på, at også 1804-statistikken har udeladt de børn, der fødes og dør indenfor samme år. Det er derfor ikke muligt ud fra ovenstående tabel at give en eksakt værdi for fer-

(1) Om fødselstallet se specielt Johansen: The Reality op.cit., om 1791-rapporten især p. 222f.

Tabel 4.12. Korrelationskoefficienter fertilitet. 1804 - 1846.
Kvarterniveau.

Fertilitet,	r						
	1804 ¹	1804 ²	1815 ²	1825 ²	1835 ²	1846 ²	1846 ³
pct. afrikanere	.21						÷.03
pct. sukkeropdyrkning	.63	.17	.35	.52..	.36	÷.53	÷.10
mænd per 100 kvinder		.39	÷.45	÷.63	÷.47	.41	÷.44 ^a
slaver per ager		.44	.35	.67	.46	÷.52	

Kilde: 1) app. I, 2) app. II og 3) app. III

Anm.: a) Mænd per 100 kvinder i aldersgruppen 15 - 49 år.

fertilitet. Der er dog næppe tvivl om, at den er stigende, idet både matriklen og folketællingen i 1846 peger på et højere niveau end matriklen og statistikken i 1804. Som tabel 4.9. antyder, kan der ikke være tale om faldende spædbørnsdødelighed som årsag til denne fremgang.

Variationerne mellem kvartererne giver ikke noget entydigt billede, af de faktorer der kunne spille ind på fertiliteten. Korrelationerne er for det meste insignifikante og som oftest svage og til dels modstridende fra år til år. I tabel 4.12. er dog vist nogle af de mere sigende koefficienter. Ser vi på de enkelte år, følges kvartererne påt ad, således at i år med høj fertilitet totalt - som fx. 1846 - ligger alle kvarterer over periodens gennemsnit, mens 'katastrofe' året 1815 skyldes en nedgang i samtlige kvarterer. Det er derfor åbenbart primært udefrakommende faktorer, der i hovedsagen virker bestemmende for fertilitetens højde. Hvilke beretter kilder desværre ikke om.

4.3.2. Estimering af fertiliteten.

Hvis vi ønsker ud fra tabel 4.11. at forsøge et estimat på den egentlige fertilitet, er det nødvendigt i første omgang at inddrage de fødsler, der oplagt ikke er inkluderet i materialet.

Går vi ud fra at 1804-statistikkens oplysninger om fødte ikke inkluderer døde under 1 år (1), må antallet af fødte øges med antallet af døde under 1 år, for at få det nøjagtige antal levende-fødte. Dødsfødsler var som nævnt ikke inkluderet i antallet af fødte.

For folketællingens vedkommende er sagen mere ligetil. Her ved

(1) I statistikken oplyses det fx., at der på plantagen "Body Slob" i Kongens kvarter var død én pige på under 1 år; men ikke født noggen. Et sådan tilfælde kan dog skyldes, at hun var født året før. På plantagen "Diamond" i Prinsens kvarter oplyses der om 4 døde drenge på under 1 år; men kun om én født. Ialt findes der 11 plantager, hvor antallet af døde under 1 år overstiger antallet af fødte indenfor samme køn, mens opgivelserne økvivalerede på yderligere 9 plantager. Noget tyder altså på, at forudsætningen kan bære.

vi, at antallet af fødte økvivalerer antallet af børn under 1 år; men børn døde under den alder naturligvis ikke er optaget i tællingen.

For 1804's vedkommende betyder det, at de 553 fødte der optræder i statistikken skal øges med 113 døde under 1 år. I alt skulle der således have været 666 levendefødte i 1804, hvilket giver en summarisk fertilitet på ca. 30 o/oo. Tallet må dog betragtes som et absolut maksimum, idet de 113 døde spædbørn inkluderer et ukendt antal børn født i 1803 og døde i løbet af 1804.

Denne fejl er det muligt at kompensere for i 1846, idet vi for dette år kan benytte præsteindberetningernes oplysninger, som de er givet i tabel 4.4.

Beregner vi først den summariske fertilitet for perioden fra den 1. oktober 1845 til den 1. oktober 1846, kommer det til at se således ud. Efter folketællingernes aldersangivelser (det løbende år - gående på alder, og ikke kalenderår - inklussiv) er det muligt at sætte antallet af børn opført som 1-årige per 1. oktober 1846 lig med antallet af levendefødte efter 1. oktober 1845, som var i live da folketællingen blev afholdt. Hertil skal nu lægges antallet af døde født efter 1. oktober 1845 og døde i 4. kvartal 1845 eller 1. - 3. kvartal 1846, for at vi kan få det totale antal levendefødte for perioden. I folketællingen står der opført 451 børn som 1-årige, og lægges hertil de 75 spædbørn der ifølge præsteindberetningerne er født efter 1. oktober 1845 og døde inden 1. oktober 1846, fås et samlet antal levendefødte på 526, eller en fertilitetskoefficient på lidt over 34 o/oo.

Også for perioden fra 1. januar til 31. december 1846 kan vi lave et estimat på fertiliteten. Matriklerne mangler på samme måde som folketællingen oplysninger om børn der fødes og dør i løbet af året. Hvis vi går ud fra det antal fødte der oplyses i matriklen for 1846, og hertil lægger antallet af døde i perioden 1. januar til 31. december 1846, som var født efter 1. januar 1846, hvilket igen kan findes i præsteindberetningerne, skulle vi få et samlet mål for antallet af levendefødte i perioden. Denne beregning er altså tidsmæssigt forskudt med 3 måneder i forhold til ovenstående. I matriklen opgives der 420 fødte og lægges hertil de 88 spædbørn, der er født efter 1. januar og døde inden 31. december, fås et samlet antal levendefødte i 1846 på 508, eller en summarisk fertilitet på igen lidt over 34 o/oo (1). Tallene i begge beregninger må naturligvis betragtes som absolutte minimumsangivelser, ud fra de samme overvejelser der er gjort rede for i afsnit 4.2.1.

(1) Forskellen mellem de to beregninger er på 0.002 o/oo (§)

Tabel 4.13. Overlevende børn per moder. 1846.

moderens alder i 1846	antal mødre med overlevende børn						total mødre	gennemsnit- lige antal børn
	0	1	2	3	4	5+ ^b		
15 - 19 ^a	740	34	11				775	36
20 - 24	434	154	57	10	1		656	302
25 - 29	250	161	111	22	15	2	561	519
30 - 34	231	151	114	76	30	18	620	807
35 - 39	274	140	113	70	53	59	709	1083
40 - 44	218	101	98	76	66	70	629	1139
45 - 49	169	86	68	54	34	72	483	880
50 - 54	150	68	61	35	33	53	400	692
55 - 59	150	61	46	37	21	39	354	543
15 - 59							5186	6908
								1.33

Kilde: app. III

Anm.: a) én pige på 9 år med ét barn er udeladt. I øvrigt fandtes ingen mødre under 15 år (med overlevende børn).

b) 5+ = fra 5 overlevende børn og opfører (højeste antal var 13 !)

En fertilitet stigende fra måske lidt under 30 o/oo i 1804 til 34 o/oo i 1846 i St. Croix' landdistrikter, svarer nøjagtigt til de tilsvarende tal for Danmark. De officielle statistikker sætter her fertiliteten til mellem 30 og 32 per 1000 indbyggere omkring atenhundrede (1). Ud fra ovenstående beregninger var der altså ikke tale om nogen iøjnefaldende lav fertilitet blandt slavepopulationen, sammenlignet med danske erfaringer.

4.3.3. Overlevende børn.

Som anført tidligere indeholdt originalerne til 1846-folketællingen oplysninger om antallet af overlevende børn per moder. Det er nu muligt ud fra disse opgivelser, at foretage endnu en analyse af slavernes frugtbarhed. Oplysningerne i folketællingen er samlet i ovenstående tabel 4.13.

Selvom den aldersspecifikke fertilitet ikke kan aflæses i tabellen, er der dog meget der tyder på en kraftig stigning omkring de 25 til 30 år. For denne aldersgruppe gælder det, at der for første gang er flere kvinder med børn end uden, og samtidig sker der en markant vækst i antallet af flerbørns mødre. For samtlige aldersklasser gælder det dog, at gruppen uden overlevende børn er den største enkeltgruppe.

Hvis vi nu går ud fra antallet af overlevende børn i hver aldersklasse, og forøger disses antal med den gennemsnitlige dødelighed for børnenes alderstrin, som den kan beregnes ud fra tabel 4.10, vil vi få et (meget omtrentligt) mål, for det antal børn hver kvinde i aldersklassen sætter i verden.

(1) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 17, note 23. Værdierne gælder ikke 1800; men første halvdel af det 19. århundrede.

Tabel 4.14. Antal levendefødte børn totalt per kvinde. Estimeret for 1846.

moderens alder i 1846	barnets alder i 1846	overlevende per 1000 fødte børn	antal le- vendefødte børn estimeret ^{b)}	gennemsnitlige antal levende- fødte per moder
15 - 19	0 - 5	758 o/oo	47	0.06
20 - 24	0 - 10	717 o/oo	421	0.64
25 - 29	0 - 15	684 o/oo	759	1.35
30 - 34	0 - 20	655 o/oo	1232	1.99
35 - 39	0 - 25	628 o/oo	1725	2.43
40 - 44	0 - 30	602 o/oo	1892	3.01
45 - 49	0 - 35	580 o/oo	1517	3.14
50 - 54	0 - 40	560 o/oo	1236	3.09
55 - 59	0 - 45	532 o/oo	1021	2.88

Kilde: Tabel 4.10 og 4.13

Anm.: Gennemsnitlige dødelighed for aldersklassen, beregnet på grundlag af tabel 4.10.

b) Opnummering af antallet af overlevende børn fra tabel 4.13 ud fra den gennemsnitlige dødelighed for aldersklassen.

Tabellen viser, at det gennemsnitlige antal af levendefødte børn en slavinde får i løbet af sin fertile periode, kulminerer ved over tre, hvor kvinderne er omkring 45 år gamle, og børnenes/barnet mellem 0 og 30 - 35 år. Dette tal, på over tre børn per kvindelig slave, svarer omrent til tilsvarende størrelser for Danmark omkring 1800, hvor et ægteskab i gennemsnit fædte 3.4 børn (1).

Ud fra ovenstående metode er der altså heller ikke grund til at konkludere, at fertiliteten i Vestindien var lav, i det mindste ikke sammenlignet med danske hjemlige erfaringer. H.C. Johansen har udført lignende beregninger for St. Jan, og skønner her ud fra fertiliteten så høj som omkring 40 o/oo. Denne vurdering bygger dog på en børnedødelighed på 50 pct. af antallet af fødsler, og karakteristisk er det da også, at han beregner antallet af levendefødte per moder til så meget som fem eller seks (2). Til støtte for dette estimat bringer Johansen en analyse af den aldersspecifikke fertilitet ud fra materiale fra fem plantager på St. Jan, og resultaterne herfra sammenligner han med tilsvarende danske. Det viser sig, at "...slaves typically produced their children at

(1) Johansen: Befolkningsudvikling op.cit. p. 104ff. Andet steds gør han opmærksom på i forbindelse med disse tal, at "... since a number of women never married, the average per female is lower." (Johansen: Slave Demography op.cit. p. 19, note 24). Sammenligner vi antallet af levendefødte børn per moder udelukkende på grundlag af de gifte slaver, viser det sig, at St. Croix ligger væsentlig højere end Danmark, nemlig på mellem fire og fem levendefødte. Beregningsgrundlaget herfor er dog kun 44 creoler. (2) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 18f.

problem
at vi
sammen
siger
med
HELE
den DA.
Befolknin

an earlier age than did European women ..." (1). Johansen's aldersspecifikke fertilitet ligger dog betragteligt over fx. tilsvarende undersøgelser for Jamaica (2). Ser vi på den summariske fertilitet, viser Higman's og Craton's undersøgelser også noget lavere værdier, og selvom idet mindste Higman, som tidligere nævnt, er opmærksom på underregistreringer som følge af høj spædbørnsdødelighed, er hverken han - eller Craton - tilbøjelige til at anslå fertiliteten til over 25 - 30 o/oo. "However generous the assumptions made regarding underregistration, the slaves were not a fertile population." hedder det hos Higman (3), og Craton anfører, at "The population of Worthy Park, or any plantation, would not have increased naturally unless the crude live birthrate could have been raised above the crude death rate." (4); men understreger dog, at grunden til den faldende slavepopulation må ses som et sammenspil mellem fertiliteten og dødeligheden. Craton har i anden forbindelse forsøgt at tage hensyn til underregistreringer, og når her frem til størrelser, der ligger omkring 40 levendefødte per 1000 slaver (5), mens andre specialundersøgelser grupperer sig omkring en fertilitet på 30 o/oo (6).

Der er derfor en del, der antyder, at i modsætning til, hvad man har troet helt op til idag, var fertiliteten blandt slaverne - med et niveau på over 30 o/oo - ikke den afgørende faktor bag det faldende slavetal. 1791-rapporten m.fl. tog derfor afgørende fejl, når man mente absolut nødvendigt for slavebestandens opretholdelse, at hæve fertilitetsniveauet. Et andet forhold er det så, at vi måske kunne have forventet en endnu højere fertilitet i St. Croix' landdistrikter, taget i betragtning hvor stor en del af populationen der befandt sig i den fertile aldersklasse (7).

4.4. Sammenfatning.

Problemerne, vi har beskæftiget os med i dette kapitel, har primært taget sit udgangspunkt i en blotlæggelse af slavepopulationens negative tilvækstrate. Nedenstående skulle give en oversigt over undersøgelsens væsentligste resultater.

1. Gennem hele den behandlede periode overstiger antallet af fødte aldrig antallet af døde, med undtagelse af tre år midt i trediverne. Det er muligt, at udpege tre geografiske områder på St. Croix

(1) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 19f. (2) Cf. Higman op. cit. p. 117. (3) sst. p. 118. (4) Craton op.cit. p. 95. (5) Johansen: Slave Demography op.cit. p. 20. (6) sst. (7) I 1846 var 53 % af slavepopulationen mellem 15 og 49 år, mens vi i 1801 kun finder 49 % af befolkningen i samme aldersklasse i Sejero sogn (der på samme måde som St. Croix kan betragtes som et lukket samfund) (se A.V.K. Frederiksen: Familierekonstitution, Kbh. 1976, p. 150, bilag 23). Slavepopulationen havde altså en relativt stor fertil aldersgruppe.

skyld i slavepopulationens manglende evne til reproduktion.

Stanley L. Engerman har i en artikel (1) taget udgangspunkt i det mærkelige misforhold mellem den vækstrate man oplevede i Vestindien og så i U.S.A.'s sydstater. Som nævnt i indledningen til kapitlet havde U.S.A. et stadigt stigende antal slaver, uden indførsel af betydning (2). Engerman peger på, at "The major difference in population growth patterns between the West Indies and the British Isles was mainly due to differential mortality; in explaining the U.S. - West Indian differences the fertility are more important." (3). I U.S.A. oplevede man nemlig et fødselsoverskud på omkring 20 - 30 %, skabt ved en fertilitet på omkring 50 %. Til forklaring på denne tilsyneladende meget høje summariske fertilitet skriver han: "Could it be that we have an explanation for lower West Indian fertility based upon the survival, rather than the destruction, of the traditions of the enslaved?" (5). Ud fra den estimering af dødeligheden jeg har foretaget, ser det dog også ud til, at Sydstaterne på dette område har ligget betydeligt bedre end Dansk Vestindien. Den nødvendige konklusion må blive, at den overflyttede afrikanske population fandt bedre mulighed for ekspansion og tilpasning på de relativt små amerikanske bomuldsproducerende plantager, end i Vestindiens samlebånsagtige sukkerproduktion (6).

(1) S.L. Engerman: Some Economic and Demographic Comparisons of Slavery in the United States and the British West Indies, i "Economic History Review", vol. 29, 1976. (2) U.S.A. havde i perioden fra 1500 til 1870 (ca.) en total import af slaver på omkring 600000, mens slavepopulationen i 1825 lå på ca. 1.750.000 i Sydstaterne (se Fogel & Engerman op.cit. p. 14f og p. 29). Andre opgiver talene til h.h.v. ca. 500.000 og 4.500.000 (Kuczynski: Population Movement, London 1936, citeret efter P. Jacobsen: Slavehandel, Demografi og Epidemiologi (ms.), Århus 1982, p. 11). (3) Engerman op.cit. p. 272. (4) sst. p. 270f. (5) sst. p. 274. Som exempel anfører han den længere lactationsperiode blandt slaver i Vestindien, der som bekendt nedsætter fertiliteten. (6) Fogel & Engerman op. cit. bd. I, p. 22 anfører et gennemsnitligt slavehold på omkring 13 i Virginia og Maryland, mod de knap 70 på St. Croix.

KAPITEL V. SLAVEPOPULATIONENS "HUSSTAND"s STRUKTUR

I kapitlerne III og IV har vi fået mangeartede oplysninger, om det man kunne kalde slavepopulationens fremtrædelsesform. Dens alderssammensætning, kønsfordeling, hvordan populationen formerede sig, og hvordan den døde. Oplysningerne bygger undertiden på et relativt løst grundlag; men oftest var vi dog i stand til at stykke nogenlunde brugbart materiale sammen. Det er da heller ikke så underligt, idet de der foranledigede tilvejebringelsen af materiet - øvrigheden og plantageejerne - havde en ofte umiddelbar økonomisk interesse for slavebestandens sammensætning og udvikling.

Helt anderledes stiller det sig, når vi i dette kapitel skal prøve at udfylde det tomrum, der ligger mellem en slaves fødsel og død. Hvordan udformede en slavetilværelse sig i det 19. århundrede.

5.1. De trykte kilder om dagliglivet.

Faktum er, at vi ikke ved det! - Slaverne selv har, af let forståelige grunde, ikke efterladt sig noget skriftligt vidnesbyrd om livet på plantagerne, og de skriftlige kilder, vi har af hvid oprindelse, stammer fra tiden før attenhundrede (1).

Blandt de mest interessante af disse kilder kan nævnes "En Allmindelig Beskrivelse om alle Danske, Americanske eller West-Jndiske Ey-lande" af J.L. Carstens fra ca. 1740 (2), der inddeler nogenrene i fire klasser: 1) frinegre, 2) husslaver, 3) markslaver og 4) bortløbne slaver. Herudover finder der "Blandede Anmærkninger Samlede Paa og Over Ejlandet St. Croix i America" af Schimmelmans læge I.C. Schmidt, som forfattere tilsyneladende har tilvejebragt under ophold på plantagen "la Princess". (3), fra 1788. Skal man tro ham, var livet som slave måske ikke så slemt endda! (?) blandt andet anfører Schmidt at "De frugtsommelige negerinder have her, især på la Princess, to måneder fri før deres nedkomst ... og ligesåmeget tid giver man dem efter fødslen." (4), en oplysning der nok skal tages med visse forbehold (5). En anden bidragsyder er skolemester Hans West's "Bidrag til Beskrivelse over St. Croix" fra 1793 (6), hvor han bl.a. opstiller et regnskab for en slaves indtjeningsmuligheder ved 'allowancer' og på anden måde. Ud fra disse opgivelser, der nok kan tale at blive kaldt overdrevne, kan

(1) Som nævnt under litteraturdiskussionen finder der en række artikler og småskrifter fra tiden efter århundredskiftet; men disse omhandler udelukkende slavepopulationens demografiske faktorer, og ikke dens levevilkår. (2) Trykt i "Danske Magazin", 8. rk., bd. 3, 1967-70, se specielt siderne 218-29. (3) Trykt i "Samleren" nr. 39-43, se specielt pp. 203-5, 214-15, 239-45 og 259-61. (4) sst. p. 259f. (5) Man skal være opmærksom på, at de Schimmelmanske plantager var mønsterplantager. (6) Se specielt pp. 57-89 og 137-39.

det beregnes, at ved fuldstændig asketisk levevis kan en markslave omkring attenhundrede tjene til sin frihed på omkring 30 år (1). Skolemesteren føler sig desuden kaldet til at slå fast, at "negernes tilstand ikke er så ulykkelig, undertrykt, umenneskelig o.s.v. som den anses for at være." (2), hvilket han bl.a. bygger på den belastning markslaverne udsættes for, idet "... hakken, sat på enden af et skaft, virker for det meste i faldet ved sin egen tynde." (3), og dermed gør arbejdsbyrden lettere end den gravning og tærskning de danske landarbejdere udsattes for. Ovenstående skulle give et fingerpeg om bogens kildemæssige værdi. Det sidste bidrag jeg vil nævne, stammer fra allerhøjeste sted: Regeringsråd (generalguvernør fra 1814) P.L. Oxholm's disput i anledning af nogle artikler indrykkede i "Politiske og Physiske Magazin" i 1797. Hans svar "De Danske Vestindiske Øers Tilstand i Henseende til Population, Cultur og Finance-Forfatning" også fra 1797, kom dog primært til at dreje sig om det sidste emne; men undervejs gør Oxholm sig nogle bemærkelsesværdige tanker angående årsagerne til misforholdet mellem fødsler og dødsfald. "Aarsagerne søger jeg (Oxholm m.a.) i det svære arbejde, som fruentimmerne maae deeltage udi..." (4), altså en skærende kontrast til Hans West's rosenrøde betragtninger over, hvor let slavearbejdet var.

Jeg vil tillade mig at nøjes med at henvise til ovennævnte værkers beskrivelse af arbejdets art, husholdning, levevis m.m., og ønsker ikke at komme nærmere ind på de oplysninger, der måtte kunne samles ud fra dem. Primært fordi vi ikke har nogen garanti for, at forholdene var uændrede op igennem det 18. og 19. århundrede, sekundært ud fra den betragtning, at materialets kildemæssige værdi lader meget tilbage at ønske.

Tilbage er igen det tællingerne berører, hvilket i hovedsagen vil sige slavernes civilstand, og tildels boligforhold. Generelt vil jeg stadig forsøge en relatering til de forhold, der er behandlet i foregående kapitler.

5.2. Familiestruktur.

Louis Rothe skriver i 1847, at "Paa St. Croix har indtil de sidste aar denne mangel (på ægteskaber m.a.) været næsten total. - Egteskaber vare indtil 1840 næsten ukjendt mellem de til slavebefolkningen henhørende." og videre, at en årsag til det "... uheldige forhold mellem fødsler og dødsfald ... er manglen på lov-

(1) Se West ømførte værk p. 72ff. Beregningen er naturligvis afhængig af slavens handelsværdi. Jeg har kalkuleret med i gennemsnit 300 Rdr. v. C. (2) sst. p. 97. (3) sst. p. 63. (4) Oxholm anførte værk p. 57.

Tabel 5.1. Slavepopulationens familiestruktur. 1804 og 1846.

	1804	1846
gift i % ^a	3.6	6.3
samlevende i % ^{a+b}	24.5	24.4
antal familier	3109	2356
adskilte par i %	7.5	
slaver per familie	7.1	6.5
ialt med ægteskabelige relationer, i %	35.6	30.7 ^c

Kilde: app. I og III

Anm.: a) Opgives som antal par i 1804, størrelserne er derfor for-dobledet ved beregningen

b) Samlevende i 1846 = (antallet af familier) x 2 ÷ antal gifte

c) Eksklusiv adskilte par, for hvem der ikke findes opgivel-ser

lige ægteskaber og et ordnet familieliv." (1). Det er rigtigt, at slaverne ikke var meget for at gifte sig; men det forhindrede dem tilsyneladende ikke i at leve "et ordnet familieliv". Tabel 5.1., der bygger på oplysninger fra 1804-statistikken og folketællingen 1846, viser, at i 1804 levede omkring 35 % af populationen i en eller anden form for parforhold, og heraf de ca. 28 % på samme plantage. I 1846 er dette tal steget til omkring 31 %, en stigning der skyldes fordoblingen af antallet af gifte.

Sammenligner vi disse tal med tilsvarende fra et dansk landdistrikt omkring 1800, og samtidig går ud fra, at antallet af ikke-viede par her har været ubetydeligt (2), viser der sig ikke den store forskel, fx. Rothe ventede (3).

Tog Rothe fejl når han mente, at slaverne hovedsageligt levede uden faste parforhold, viser det sig til gengæld, at han havde ret i det sidste synspunkt, at overskuddet af døde over fødte kunne søges forklaret ud fra familiestrukturen.

Der er næppe tvivl om, at Rothe var af den opfattelse, at et "ordnet familieliv" ville løse, hvad man i datiden troede, var det største problem - spørgsmålet om den lave fertilitet.

Som nedenstående korrelationskoefficienter (Tabel 5.2.) viser, er der dog ingen bemærkelsesværdig sammenhæng mellem andelen af slaver levende i familier og så fertiliteten. Den naturlige til-vækst antyder dog en positiv sammenhæng, og kigger vi længere ned i tabellen, kommer forklaringen. Jo flere slaver der levede under

(1) Rothe op.cit. p. 10f. (2) Om trolovelsernes svindende betydning og ophævelsen af disse som kirkelig handling, se Johansen: be-folkningsudvikling op.cit. p. 80f. (3) Jvf. samme p. 190, bilag IV kan vi regne med en vielseshyppighed på omkring 38 %.

Tabel 5.2. Korrelationskoefficienter slaver med ægteskabelige relationer i pct.. 1804. Kvarterniveau.

slaver med ægteskabelige relationer i %,	r	r^2
summariske fertilitet i o/oo	.12	.01
naturlig tilvækst i o/oo	.30	.09
summariske dødelighed, 0 til 1-årige i o/oo	÷.38	.14
- - - , 1 til 5-årige i o/oo	÷.81	.66
- - - i o/oo	÷.42	.18

Kilde: app. I

familiemæssige forhold, desto lavere var dødeligheden ! At det specielt var børn mellem 1 og 5 år, der nød godt af familielivet - og ikke de helt spæde - skyldes ganske givet dødelighedsfaktorer, som et stabilt familiemiljø ikke har haft indflydelse på. Som vi tidligere har set, var barnet særligt utsat de første leveuger. Er denne periode først overstået, er der næppe tvivl om, at omhyggelig pasning og pleje har været medvirkende til at øge barnets overlevelsesmuligheder. Nu må det dog ikke glemmes, at den aldersgruppe, der må formodes primært at have dannet rekruteringsgrundlag for pardannelsen, samtidig havde en af de laveste dødeligheder, hvilket kan forrykke det totale billede.

V
0
med
mø
tid!

At forholdene var uændrede i 1846, antyder fornævnte opgørelse over antallet af overlevende børn per moder. Det er ikke muligt at opgøre tallene for alle levende i familiemæssige relationer, - oplysningerne kan kun differentieres på gifte og ugifte. Det har dog næppe betydet noget for barnets tarv, om forældrene var gift eller blot samlevende, så en almindelig generalisering turde være mulig.

Tabel 5.3. Antal overlevende børn per moder fordelt efter oprindelse og civilstand, aldersgruppen 15 - 59 år. 1846.

moderens op-	rindelse og	civilstand	antal mødre med						gennemsnit-
			0	1	2	3	4	5+	
overlevende børn									lige antal
									børn
creoler, ugift	2340	842	588	302	221	254			1.12
- , gift	136	77	59	47	23	54			1.76
afrikanere, ugift	119	35	10	31	8	7			1.06 ^a
- , gift	21	2	3	1	1	0			0.54 ^a

Kilde: app. III

Anm.: a) Man skal være opmærksom på, at tallene for 'afrikanere' rammes meget hårdt af aldersbegrænsningen, jvf. 3.2.3.

Ud fra ovenstående er det klart, at gifte (creoler), og dermed formodentlig også samlevende jvf. ovenstående, havde langt flere overlevende børn per moder i den behandlede aldersgruppe end ugifte ditto. Dette kan naturligvis skyldes en højere fertilitet, og

vi ved da også fra 1804-statistikken, at den summariske fertilitet for gifte lå på omkring 39 o/oo (ikke korrigert) mod en summarisk fertilitet total på 25 o/oo (ikke korrigert). Her skal man blot være opmærksom på, at den gifte del af slavepopulationen udgjorde en aldersmæssig skæv fordeling, og at den totale fertilitet bygger på hele populationen (1). 1846-folketællingen viser dog ikke en højere fertilitet blandt gifte, idet korrelationskoefficienten mellem børn under 1 år og gifte i pct. er så svag som 0.07.

At leve i en familie har derfor formodentlig betydet øgede overlevelseschancer for børnene. Om en aktiv indsats for øget pardannelse i slavepopulationen så kunne have bragt antallet af slaver levende i familielignende relationer op over de ca. 30 pct. er nok tvivlsomt, idet disse 30 pct. øges til over 40 pct. ved fradragelse af de 0 til 15-årige, og til over 50 pct. hvis også de fra 50 år og opefter fratrækkes (2). Det vil sige, at halvdelen af alle voksne i den fertile aldersgruppe lever i et fast parforhold, en andel det næppe ville have været muligt at øge.

5.3. Slaveagre og slavehuse.

Som vores eneste kilde fra det 19. århundrede giver 1804-statistikken nogle få oplysninger om dels slavernes boliger, dels de agre der var udlagt til deres brug. Herudover findes en række plantage kort: Tre fra de Schimmelmanske plantager 'La Grange' og 'La Princess', der primært viser den skematiske opdeling af plantagens lodder og bygninger (3), og to mere interessante kort fra 1779 - formodentlig tegnet af samme person - over plantagen 'Bethlehem' og 'Judith Fancy' (4).

Bilag II viser, hvorledes 'Judith Fancy' i Dronningens kvarter har arvendt sit areal. Det skraverede felt angiver slavernes lodder, og hvis arealangivelserne på kortet er korrekte tyder det på, at en ikke ringe del af plantagens areal stod til rådighed for slaverne. Et forsigtigt gæt vil være omkring 10 pct., hvilket i så fald skulle svare til omkring 30 tdr. land, ud af plantagens knap 300 tdr. land (5) i 1804. Går vi i stedet ud fra, at plantagen i

(1) Da vi ikke kender den aldersbetingede fertilitet for gifte vs. ugifte mødre, er det ikke muligt at op löse størrelserne i mere sammenlignlige værdier. (2) Disse beregninger er naturligvis afhængige af, at pardannelsen under 15 år og over 50 år er ubetydelig. Specielt for den sidste gruppens vedkommende er denne forudsætning tvivlsom. (3) Dagn op.cit. p. 62, 72 og 73. (4) Se Vibæk op.cit. p. 136 og Inge M. Antonsen: Plantagen Bethlehem på St. Croix i det 18. århundrede, i "Nationalmuseets Arbejdsmark", Kbh. 1968, p. 113. Plantagekortet over 'Bethlehem' er signeret F.C. von Meley, og kortet over 'Judith Fancy' udviser samme struktur; men er dog noget mere primitivt. Årstalsammenfaldet antyder, at der kan være tale om samme kunstner. (5) Tallene er baseret på opgørelsen i 1804-statistikken, hvor 'Judith Fancy' rådede over 393.5 agre eller acres.

Tabel 5.4. Agrenes anvendelse og fordeling. 1804.

Kvarter	agre totalt	heraf sla-veagre	slaveagre i %	slaver/ager	sukker i %
Compagniet	5130	113	2.20	18.1	40.8
Dronningen	7832	232	2.96	17.9	57.3
Kongen	4966	169	3.40	14.7	61.8
Nordside B	3217	59	1.83	21.0	49.9
Prinsen	7654	176	2.30	22.8	51.8
West Ende	6597	237	3.59	14.6	53.2
Nordside A	4877	119	2.44	19.9	51.3
Øst Ende A	5195	100	1.92	16.9	37.3
Øst Ende B	3602	42	1.17	16.0	13.7
Total	49068	1246	2.54	17.7	49.5

Kilde: app. I

1779 kun omfattede de ca. 100 tdr. land, der hørte til en standart plantage (1), bliver slavernes andel omkring 10 tdr. land, hvilket virker nok så rimeligt. I 1804-statistikken findes der for samme plantage opgivet 2.25 agre (ca. 1.5 tdr. land) udlagt til slaverne. Dette helt klare fald peger på et af de problemer slavepopulationen havde at slås med.

5.3.1. Lodderne.

På planterne opererede man nemlig med to typer slaveforplejning. Enten kunne der være udlagt så rigelig (og god) jord til slavernes brug, at disse blev selvforsynende. Den anden mulighed var forplejning på planterens bekostning. Disse to yderformer har næppe eksisteret fuldtud, der har snarere været tale om kompromis løsninger. Problemet der nu opstår er, at i perioder med stigende jordpriser (og sukkerpriser) har mange plantere kunnet se deres fordel i at overtage slavernes forplejning, for derved at øge antallet af dyrkbare agre. Det er forventeligt, at dette skift fra delvis selvforplejning, til uddeling af fødevarer (primært mel), har betydet en alvorlig forringelse af kostens næringsværdi. Værst stillede situationen sig dog for slaverne, når økonomien blev udsat for et tilbageslag (hvilket ofte indtraf under længere fredsperioder mellem de europæiske stormagter (2)), idet planteren nu kunne se en fordel i, at skære ned på kosten uden samtidig at øge slavernes muligheder for selvforplejning (3).

En sådan situation ser typisk ud til at være opstået for slaverne på 'Judith Fancy' (4).

Som tabel 5.4. viser, ser der ud til at være en nøje sammen-

(1) Vibæk op.cit. p. 90. (2) Se Sveistrup op.cit. pp. 96-101. (3) Oplysningerne stammer generelt fra Vibæk op.cit. p. 139f. (4) 'Judith Fancy' har dog det suverænt laveste antal slaveagre i Dronningens kvarter, både absolut og per slave.

Tabel 5.5. Slavehusenes beliggenhed og beboere. 1804.

Kvarter	slavehusenes beliggenhed i % på høj grund	lav grund	uoplyst ^a	slaver/ slavehus ^b	familier/ slavehus ^b
Compagniet	55.9	11.8	32.3	2.4	0.32
Dronningen	29.2	9.1	61.7	2.3	0.35
Kongen	24.5	11.7	63.8	2.4	0.32
Nordside B	16.1	9.9	74.0	2.8	0.46
Prinsen	25.7	16.1	58.2	2.8	0.38
West Ende	11.5	14.8	73.7	2.7	0.36
Nordside A	19.4	3.7	76.9	2.9	0.42
Øst Ende A	50.0	10.2	39.8	3.5	0.51
Øst Ende B	55.7	14.2	30.1	3.1	0.48
Total	27.9	12.2	59.9	2.7	0.38

Kilde: app. I *Le gusser røgges uagt da at give luft og stoppe far vænd
= bodes sundhed, + dat gørde, have sund var
unmøre at dyrke!*
Anm.: a) Se kommentarer i afsnit 2.2.1. ad 14
b) Se kommentarer i afsnit 2.2.1. ad 12

hæng mellem slaveagrenes andel og sukkeropdyrkningens andel af det totale antal agre ($r = .76$). De typisk lavt sukkeropdyrkede områder - Øst Ende kvartererne, Nordside lit. B og Compagniets kvarter - udviser samtidig den laveste andel slaveagre, og omvendt ligger kvarterer som Dronningens, Kongens og Nordside lit. A med en høj andel sukkeropdyrkning, samtidig med en relativ stor andel slaveagre. Prinsens og West Ende kvarter falder dog noget udenfor billedet.

Nu skal man ikke lade sig forlede af disse tal til at tro, at sukkerkvartererne generelt benyttede selvforsyning frem for kosttilskud. Som næstsidste kolonne viser, var det snarere det modsatte der var tilfældet. Tendensen er, at jo mere sukker der dyrkes, desto flere slaver må deles om de agre, der stilles til rådighed (r er dog så svag som .27). For hele øen gælder det, at der findes ca. 18 slaver per ager, hvilket svarer til ca. 200 m² per slave.

Fra Jamaica findes der undersøgelser, der tyder på en gennemsnitlig husholdningsstørrelse på tre personer totalt, mens husholdninger med børn typisk lå fra fire til syv personer (1). En sådan husholdning ville altså generelt råde over omkring 1/6 tdr. land til at dække sit fødevarer forbrug. Hertil kommer, at det utvivlsomt ikke har været plantagens bedste landbrugsjord, der blev udlagt til slavelodder.

5.3.2. Boligen.

Et væsentligt problem forbundet med tabel 5.5.'s oplysninger er, at vi ikke ved, hvilke retningslinier eller hvilke overvejelser der har ligget bag klassifikationerne 'høj' og 'lav' grund.

(1) Higman op.cit. p. 159, tabel 31.

Tabel 5.6. Korrelationskoefficienter slavehusenes beliggenhed.
1804. Kvarterniveau.

slavehusenes beliggenhed i pct. på,	r		
	høj grund	lav grund	uoplyst
sukkeropdyrkning i %	.75	.11	.73
dødelighed 0 til 1-årige, o/oo	.91	.03	.87
- 1 - 5-årige, o/oo	.03	.31	.03
- total , o/oo	.16	.08	.13

Kilde: app. I

Der tænkes formodentlig ikke på bjerge og slugter - det viser talene fra Compagniets- og Nordside kvartererne, hvor angivelsen 'høj grund' er knyttet til et typisk fladt område (Compagniets kvarter), mens de to bjerggrige kvarterer på øens nordside ikke udviser noget særligt karakteristika m.h.t. 'høj grund'. Taget i betragtning, at kommissionen har fundet det værd at indsamle oplysningerne, må det have haft betydning, enten hvor stor del af huse der lå højt vs. lavt, eller måske snarere højt og/eller lavt vs. fladt (uoplyst). Repræsenterer 'højt' en relativ stejl skråning - evt. en klippeside - og 'lavt' et sumpet og fugtigt område - måske på bredden af et større vandløb, udgør 1804-statistikkens klassificering de arealer, der har været mindre velegnede til dyrkning. Restgruppen skulle dermed være rimelig god grund, med bedre dyrkningsmuligheder.

Ser vi på korrelationskoefficienterne i tabel 5.6., bliver det muligt at underbygge ovenstående ræsonnement. Det fremgår, at stor sukkeropdyrkningsgrad hænger sammen med meget få slavehuse på 'høj grund', og en stor del i fladt terræn (uoplyst), og vice versa for lav sukkeropdyrkningsgrad. Fra tidligere ved vi, at det specielt var det store lavland midt på øen, der blev benyttet til sukkerrør, hvilket igen vil sige, at slavelodderne med rimelig sandsynlighed kan formodes at have ligget fortrinsvis i fladt terræn (1). Dermed har vi også forklaringen på den store andel 'uoplyst', og hvad dette begreb har dækket over.

Dødeligheden viser kun for en enkelt aldersgruppe, de 0 til 1-årige, signifikant sammenhæng med slavehusenes placering i terrænet. Ud fra korrelationskoefficienterne betyder det tilsyneladende en ganske afgørende forskel for spædbarnets overlevelseschancer, om det fødes i et højtliggende eller et fladt område. En forklaring herpå kan muligvis søges i afgrøden, idet sukkeropdyrkningens graden som sagt havde en negativ sammenhæng med 'høj grund', og samtidig har en ligeså høj negativ sammenhæng med spædbørnsdø-

(1) Cf. figur 3.2. og figur 4.1.

Intressante
hverdags-
mønster
højt-
spadshøj-
i ujægt-
og sand-
muse?

deligheden ($r = \pm .75$). Hvad der så primært har den afgørende indflydelse, høj sukkeropdyrkninggrad eller slavelodderne placeret i fladt terræn, er desværre ikke til at afgøre. Rimeligvis er der nok tale om en kombination af begge faktorer. Den totale dødelighed følger, dog med meget svage korrelationer, det billede vi så i tabel 4.6., hvor det blev vist, at dødeligheden steg i takt med øget sukkeropdyrkning.

5.4. Sammenfatning.

Slavetilværelsen i Dansk Vestindien har af let forståelige grunde ikke efterladt sig de store spor i litteraturen. Hertil kommer, at de oplysninger der er til rådighed, for langt hovedpartens vedkommende stammer fra tiden før attenhundrede, og samtidig ikke er i besiddelse af den store kildeværdi (1). I dette kapitel har jeg derfor koncentreret mig udelukkende om det, de forskellige tællinger kan oplyse, hvilket igen vil sige slavernes civilstandsstruktur og hverdagens ydre rammer.

1. Det vil være forkert at bideholde opfattelsen af slaverne som værende ikke-pardannende og ikke-familieskabende. Ganske vist lå vielseshyppigheden gennem hele perioden på et meget lavt niveau; men tilgengæld fandtes en stor gruppe af 'papirløse' ægteskaber. Lægges disse grupper sammen, finder vi, at knap en trediedel af slavepopulationen levede under familiemæssige former, hvilket ikke er ret meget lavere end tilsvarende danske tal.

2. Samtidig hermed viser det sig, at graden af familiedannelse i slavepopulationen ikke havde nogen afgørende indflydelse på den summariske fertilitet. Hvad der derimod var afgørende, var den sænkning af dødeligheden for specielt småbørn, der fulgte med. Som et resultat heraf kan der spores en øget naturlig tilvækst i takt med øget familiedannelse. Denne konklusion understreges samtidig af det faktum, at gifte (creol) kvinder havde flere overlevende børn end ugifte.

3. Forplejningen i St. Croix' landdistrikter afhæng i høj grad af, hvor megen jord hver enkelt slave/slavefamilie rådede over. Generelt kunne en familie disponere over et stykke land på størrelse med en moderne parcelhusgrund; men størrelsen af slavelodderne var igen afhængig af de økonomiske forhold, plantagen fungerede under. Tilsyneladende havde slaverne mindre jord til rådighed i takt med en øget sukkeropdyrkning.

4. Det er måske i nok så høj grad jordens - og boligens - placering, der har været afgørende for slaverne. Måske har slaverne i de tunge sukkerproducerende områder haft mindre jord til rådighed; men

(1) Som kilder til datidens syn på slaveriet er de tilgengæld uovertrufne.

*proust
grund
og
bølg
la'rum
samme
stad!*

denne jord har sandsynligvis haft en større landbrugsværdi i og med placeringen i fladt terræn.

5. Som en funktion af ovenstående faktorer - det er desværre ikke muligt at afgøre, hvilke der har haft den mest afgørende indflydelse - finder vi en meget lav børnedødelighed i områder med slavehusene placeret i fladt terræn, og i områder med høj sukkeropdyrkninggrad. Den summariske dødelighed ser derimod ud til at være stigende i takt med de her berørte faktorer.

Ud fra ovenstående og resultaterne fra foregående kapitel er det svært at pege på, hvad myndighederne/planterne kunne have gjort for at forbedre slavepopulationens 'overlevelseschance'. Deciderede 'slave-breeding farms' med omhyggelig børnepasning, gode forplejningsmuligheder, et veludbygget sunshedssystem etc., ville under alle omstændigheder støde mod planternes kortsigtede økonomiske interesser (1). Sålænge sukkeret - og dermed de store, arbejdskraftintensive plantager - udgjorde hovedhjørnestenen i St. Croix' økonomi, ville en omlægning a lá de amerikanske sydstaters familiedrevne brug, med meget små slavebesætninger, ikke kunne lade sig gøre.

(1) Se Fogel & Engerman op.cit. p. 78ff.

KAPITEL VI. KONKLUSION

Når det i indledningen anføres, at det er muligt at betragte St. Croix' landdistrikter som eksponent for de øvrige slavesamfund i Caraibien, er der naturligvis tale om en simplificering.

Som vi har set, fandtes der store regionale forskelle på selv så relativt en lille ø som St. Croix, og det er klart, at en samlet undersøgelse for hele det vestindiske slavesamfund vil afsløre tilsvarende regionale afvigelser (1). Dette anfægter dog ikke det totale udviklingsbillede repræsenteret ved en stadig faldende slavepopulation, primært forårsaget ved et overskud af dødsfald 6-ver fødsler.

Curtin har forsøgt at give en samlet udviklingsmodel til forklaring af disse forskelligartede linier (2). For ham at se må hovedårsagen til overskuddet af døde overfor fødsler søges i det Atlantiske slavesystems forsyningssituations. Set fra et plantersynspunkt var omkostningerne i forbindelse med indkøb af (fortrinsvis mandlige) afrikanske slaver, lavere end de omkostninger der blev påført ved en maksimering af fødselstallet og 'opdrætningen' af en selvforsynende creolslavepopulation. Resultatet heraf, mener Curtin, bliver, at "Since newly arrived slaves had very high mortality rates for people in the prime of life, we can assume that morbidity rates were correspondingly high. This had a large (...) influence on per-capita births among migrants." (3). Videre anfører han den sammenhæng, der dermed skulle opstå i forbindelse med graden af økonomisk vækst i det pågældende slavesamfund. Jo mere vækst desto større andel afrikanere, og desto lavere (ofte negativ) naturlig tilvækst. Omvendt skulle et slavesamfund, hvor udviklingen mere eller mindre er sat i stå, over en tidsperiode begynde at importere færre slaver, med deraf følgende mere gunstige rater for befolkningstilvæksten. Som bevis for sin model peger Curtin på de britiske kolonier, og den udvikling disse har gennemløbet (4).

At sammenhængen ikke er så befriende simpel som Curtin anfører skulle fremgå af det faktum, at St. Croix selv 45 år efter opbremsningen af den massive slaveimport oplever en stadig faldende slavepopulation. Det er også særdeles tvivlsomt, om afrikanerne har spillet en så stor rolle for væksten, som Curtin mener, i det mindste hvad angår St. Croix' landdistrikter.

(1) Den engelske koloni Barbados fx. oplevede gennem hele den første halvdel af det nittende århundrede en positiv naturlig tilvækst. Se Higman op.cit. p. 136. (2) P.D. Curtin: Epidemiology and the Slave Trade, i "Political Science Quarterly", vol. 83, 1968, specielt pp. 214-16. (3) sst. p. 215. (4) sst. p. 215f.

For året 1804, hvor vi kan lave de mest meningsfyldte sammenligninger, har både fertiliteten og den naturlige tilvækst positiv korrelation med afrikanernes procentvise andel af populationen ($r = hhv. .21$ og $.13$). Går vi til året 1846, hvor hele populationen i den fertile alder i praksis udgøres af creoler, er der kun sket en meget beskeden forbedring i den naturlige tilvækst, og denne ligger stadig på et negativt niveau.

Higman peger på, at Curtin ikke har været opmærksom på de forskelle, der er opstået som følge af de varierende afgrøder fra område til område. Generelt udviser de enkelte plantager på Jamaica - og de britiske kolonier i det hele taget - dårlig overensstemmelse med Curtin's model, hvor hovedafgrøden har været sukker, mens bomulds og kaffeproducerende områder i højere grad følger den skitserede udviklingsmodel (1).

På grund af St. Croix' særdeles ensidige produktion - med sukkeret som monokultur - kan der kun gisnes om, hvad en mere varieret produktion kunne have medført af forandringer for slavepopulationen. Som vi har set, ligger det dog klart, at arbejdet med sukkeret medførte en stærk formindskelse af overlevelseschancerne, et forhold der i lige så høj grad gjorde sig gældende for Jamaica (2).

Sammenholder vi dette med den helt klare sænkning af spædbørnsdødeligheden (de 0 til 1-årige), der fulgte med øget sukkeropdyrkingsgrad ($r = \div .76$ for 1804) samtidig med en øget summarisk fertilitet ($r = .63$ for 1804), tyder meget på, at det var arbejdets art og karakter - og mindre de demografiske faktorer - der var hovedårsagen til den negative naturlige tilvækst. Vi skal her huske på, at kønsfordelingen i 1804 bl.a. var repræsenteret ved et stort overskud af mænd på sukkerplantagerne, og dette medførte altså ikke - som Curtin ville hævde - en sænkning af fertiliteten, tværtimod.

Umiddelbart forekommer det da også indlysende, at hårdt fysisk arbejde primært vil betyde en belastning for helbredstilstanden, og måske først derefter medføre en forringelse af reproduktionsmulighederne. Dette stemmer da også godt overens med fastlæggelsen af både dødeligheden og fertiliteten på højere niveauer end hidtil antaget, hvilket (uanset de anklager de anklager der måtte kunne rettes mod kildematerialets udsagnskraft) betyder, at overlevelseschancen i St. Croix' landdistrikter - og dermed formodentlig

(1) Higman op.cit. p. 134f. (2) sst. p. 124. (3) Dog vil jeg stadig mene, at H.C. Johansen har anslået sine værdier lovligt højt, specielt hvad angår antallet af levendefødte børn per kvinde. Med inddragelse af dødfødsler, aborter og svangerskabcafrydelser i øvrigt ville Johansens tal medføre op mod 10 graviditeter i gennemsnit per kvinde.

det meste af Caraibien - lå væsentligt under, hvad der fx. gjorde sig gældende for et dansk landdistrikt omkring 1800. Samtidig hermed har fertiliteten i slavepopulationen ikke afgivet synderligt fra tilsvarende danske værdier.

Et udtryk for sukkerets storforbrug af menneskeliv kan vi få på Jamaica, hvor dødeligheden per 1000 slaver i perioden 1829-32 i sukkerproduktion lå på omkring 35, mens fx. en dyrkningskombination af kaffe og allehåndte medførte en dødelighed på under 20 per 1000 slaver (1). Tilsvarende har vi også set, hvorledes dødeligheden i de amerikanske sydstater - med en produktion af fortrinsvis bomuld - må have ligget under Vestindien.

I denne forbindelse var det dog snarere den særdeles høje fertilitet, der klart afveg fra selv de mest optimistiske beregninger foretaget for Caraibien. Hermed være ikke sagt, at i det mindste St. Croix' landbefolkning ikke var næsten fuldt så fertil som populationssammensætningen kunne retfærdiggøre. Den forbedring af den naturlige tilvækst man fra myndighedernes (og plantageejernes) side forsøgte at opnå, skulle, for at kunne få den mest effektive gennemslagskraft, have taget sit udgangspunkt i en generel sænkning af dødeligheden.

Ser vi på overlevelseskurven for slaverne sammenholdt med tilsvarende for Danmark, er det indlysende, at selvom spædbørnsdødeligheden lå på et højt niveau på St. Croix, med omkring 20 pct. døde af en fødselsårgang inden 1-års fødselsdagen, er det ikke her vi finder den markante afgelse fra Danmarks Denne gruppe har altså ikke i særlig høj grad været medvirkende til fødselsunderskuddet. Ovenikøbet er det blevet antydet, at en andret placering af boligen (hvilket igen måske ville betyde en generel bortflytning fra de dårlige jorde, - en tendens der klart kan følges op i gennem århundredet, efterhånden som slaverne koncentreres på de store sukkerplantager) kunne have haft afgørende indflydelse på spædbørnsdødeligheden. Det kan altså ikke udelukkes, at slavepopulationen i denne aldersklasse havde en potentiel større overlevelseschance end deres jævnaldrende i Danmark.

Allerede for den næste aldersgruppe og helt frem til ca. 40 års alderen tegner der sig et helt andet billede, og det er utvivlsomt her, vi skal finde hovedårsagen til den negative befolknings tilvækst. Denne del af slavepopulationen oplevede ikke, på samme måde som fx. Danmark, en stabilisering af dødeligheden; men forte satte - med beskedent nedsat tempo - i et stadigt fald. Tager vi

(1) Higman op.cit. p. 123.

nu i betragtning, at slavepopulationen i St. Croix' landdistrikter samtidig var aldersmæssigt koncentreret i denne gruppe af de mellem 10 og 50-årige, der let udgjorde over totrediedele af den samlede befolkning, betyder det, at tendensen til en overdødelighed oven i købet forstærkes.

Hvad er det da, der har forårsaget denne til stadighed alt for høje dødelighed blandt relativt unge mennesker? - For børnene var det tilsyneladende afgørende om de levede under familielignende relationer; og det er måske spørgsmålet, om man ikke derigennem kunne øge overlevelseschancerne. Problemet er bare, at slaverne på ingen måde kan siges at have et lavt pardannelsesniveau, og som påpeget ville det ikke være sandsynligt, at dette niveau kunne have været høvet.

Igen må vi derfor afvise en demografisk forklaring, og istedet pege på slavernes beskæftigelse. Dette understreges endvidere af dødeligheds erfaringerne for den ældre del af populationen, hvor det igen ser ud til, at overlevelseschancen for en slave ikke har afviget overvældende fra tilsvarende aldersgrupper i Danmark. Det vil altså sige, at hvis (!) en slave har nået 'pensionsalderen' - og dermed er blevet sat til lettere arbejde udenfor sukkerproduktionen - har han ikke været utsat for nogen markant overdødelighed.

Nu ville det jo have været interessant, hvis vi havde haft en række plantager uden væsentlig sukkerproduktion, og samtidig med et væsentligt slavehold, at sammenligne med. De fandtes blot ikke på St. Croix. Tendensen går helt klart i retning af, at jo mindre sukker der dyrkes, desto færre - eller slet ingen - slaver beskæftiges der. De allerede referede resultater fra Jamaica og USA synes dog at bekræfte tesen om sukkerdyrkningens uheldige indflydelse på dødeligheds erfaringerne for den arbejdsduelige del af slavepopulationen.

For plantagejere og myndigheder har der altså eksisteret et i følge sagens natur uløseligt problem, fra den dag den første slave og det første sukkerrør havde holdt sit indtog på de Dansk Vestindiske Øer. Sukkerproduktion var, som vi har set, tilsyneladende fuldstændig afhængig af slavearbejdskraften, og denne var samtidig ude af stand til at klare den hårde belastning sukkerdyrkningen medførte. Uanset på hvilken måde, og med hvilke midler, populationen var sammensat, ville det aldrig have kunnet lade sig gøre at opbygge et balanceret forhold mellem produktion og arbejdskraft. over-
trodat

Var slaveriet ikke blevet ophevet i 1848, havde det blot været et spørgsmål om tid inden sukkerproduktionen og dermed slaveplan-

tagerne var kolapset på grund af mangel på arbejdskraft.

I dag findes der ingen sukkerplantager i det tidlige Dansk Vestindien, - og heller ingen slaver !

Jesper Bering Asmussen

Århus

december 1982

APPENDIX I - IV.

APPENDIX I

UDDRAG AF 1804-

STATISTIKKEN

Byens ej medtalt!

APPENDIX I												
UDDRAG AF 1804- STATISTIKKEN Byens ejendom!												
		COMPAGNIET	DROUNINGER	KONGEREN	NORSIDE	PRINSEN	WEST ENDE	NORDSIDE F.	ØST ENDE F.	ØST ENDE R.	SUMMA	
SLAVER TOTALT		2049	4153	2476	1217	3988	3456	2373	1692	672	22076	
AF HANKON		1048	2124	1283	631	2189	1853	1216	922	335	11601	
AF HUNKON		1001	2029	1193	586	1799	1603	1157	770	337	10475	
INDFOOTE		1153	2423	1257	559	1938	1949	1142	721	394	11530	
AFRIKANERE		896	1730	1225	653	2050	1507	1231	971	278	10546	
SAND ELLER ULSYNELAEDENDE ALDER	AF HANKON	UNDER 5 ÅR	68	195	113	50	188	190	128	81	45	
		FRA 5 TIL 10	71	191	99	61	192	158	98	67	33	
		- 10 - 20	161	305	201	91	350	284	183	141	74	
		- 20 - 30	260	433	309	158	535	449	264	247	56	
		- 30 - 40	244	384	238	97	423	336	219	207	64	
		- 40 - 50	126	295	168	90	265	222	150	107	37	
		- 50 - 60	73	190	84	51	125	128	113	56	13	
		OVER 60 ÅR	44	120	74	37	100	87	57	42	14	
		UNDER 5 ÅR	84	199	107	68	181	174	128	69	50	
		FRA 5 TIL 10	73	172	95	43	148	131	108	47	25	
FÆTTERFOR- BINDERER	AF HUNKON	- 10 - 20	111	272	157	87	219	236	160	113	57	
		- 20 - 30	239	447	285	162	467	413	266	218	78	
		- 30 - 40	219	344	182	96	318	272	184	139	71	
		- 40 - 50	126	265	151	72	198	154	152	78	32	
		- 50 - 60	93	192	118	33	164	129	111	57	13	
		OVER 60 ÅR	57	149	95	21	115	92	52	23	16	
		ANTAL PAR	71	102	30	23	53	79	30	11	2	
		FODT	3	13	1	2	4	7	1	0	0	
		ANTAL PAR	195	521	299	176	490	380	312	232	103	
		FODT	46	89	47	27	99	95	73	37	9	
FOOT TOTALT		49	102	48	29	103	102	74	37	9	553	
	ADSKILTE PAR	AF HANKON	43	136	102	16	208	130	65	28	16	744
DODE	AF HUNKON	AF HUNKON	76	204	98	30	193	135	108	27	30	901
		DEDFODTE	8	17	9	5	6	7	4	6	0	62
		UNDER 1 ÅR	16	12	4	1	12	8	10	8	3	74
		FRA 1 TIL 5	3	8	8	3	2	7	1	5	1	38
		- 5 - 10	2	4	2	0	1	2	1	3	0	15
		- 10 - 20	4	4	4	2	4	4	2	3	1	28
		- 20 - 30	1	14	5	1	24	4	5	3	0	57
		OVER 30 ÅR	23	45	35	8	42	38	11	7	5	214
		DEDFODTE	2	3	3	3	6	2	2	1	0	22
		UNDER 1 ÅR	3	11	1	3	4	9	4	4	0	39
DODE TOTALT	AF HUNKON	FRA 1 TIL 5	4	7	4	1	4	6	7	3	0	36
		- 5 - 10	0	3	2	0	1	2	2	1	0	11
		- 10 - 20	0	5	6	0	3	2	3	4	0	23
		- 20 - 30	5	7	11	3	13	2	3	1	1	46
		OVER 30 ÅR	14	25	20	11	31	25	11	12	2	157
		85	164	111	41	153	118	66	61	13	815	
ANTAL NEGERHUSE		844	1790	1023	434	1423	1260	805	479	221	8279	
PLANTIGERS VILKÅR		2091 3/4	4486 1/2	3068	1605 1/2	4727 1/4	3370	2503 1/4	1938	493	24283 1/4	
HOLDENDE I DE NEGERHUSE		113	395 1/4	168 1/2	58 1/2	175 1/2	237	119	100	42	1245 3/4	
AGRE TOTAL		5729 3/4	7831 1/2	4065 1/2	3216 3/4	7654	6594 1/2	4876 1/2	5495	3602	49668 1/4	
NEGERHUSENEKS HEDD GULD		472	523	257	70	366	145	156	201	122	2312	
BEVÆGELSENDE LIV GULD		100	162	120	43	229	187	88	49	31	1009	
NEGREG MARKEN		1002	1844	1076	694	1895	1476	1168	932	322	10416	
I SYGEHUSSET		24	47	33	19	41	42	31	51	141	302	

APPENDIX II. Matriklen for St. Croix

91

KVARTER	OPDØRKNING				ALDERSFØRDELING				SAMLEDE POPULATION				ØDEDE				MÅND PR. 100 KVINDE		MORTALITET % 1804
	ASRE TOTAL		AGRE SLUK KER %		1-16 ÅR		FRA 17 ÅR		MÆND		KVIN DER		FOOT		MÆND		KVIN DER		
	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		

ÅR : 1804

COMPAGNIET	5759	2178	38	296	236	774	807	1070	1043	2113	44	40	33	73	103	21	35
DRONNINGEN	7767	4505	58	672	564	1523	1529	2195	2093	4288	98	84	71	155	105	23	37
KONGEN	5740	3073	56	332	316	981	947	1313	1263	2576	52	62	55	117	104	20	55
NORDSIDE B	3454	1721	50	183	128	448	452	631	580	1211	24	15	19	34	109	20	28
PRINSEN	7700	4789	62	669	494	1576	1341	2245	1835	4080	92	80	57	131	122	23	33
WEST ENDE	6696	3462	51	562	473	1298	1124	1860	1597	3457	103	64	46	110	103	30	32
NORDSIDE A	5791	2546	49	373	319	905	858	1278	1177	2455	66	26	32	58	109	27	24
ØST ENDE A	6047	1926	32	239	178	721	663	960	841	1801	40	37	28	65	114	22	27
ØST ENDE B	4265	407	10	167	136	235	290	402	426	828	18	13	5	18	94	22	22
SUMMA	52319	24547	47	3493	2844	8461	8011	11991	10853	22809	537	421	340	761	110	24	33

ÅR : 1805

COMPAGNIET	5759	2076	36	291	251	754	810	1045	1061	2106	36	33	30	66	98	17	30
DRONNINGEN	7834	4231	54	603	517	1553	1490	2156	2037	4193	82	48	29	77	106	20	18
KONGEN	5739	3133	58	362	333	943	933	1305	1266	2571	52	48	37	85	103	20	33
NORDSIDE B	3453	1619	47	185	133	445	445	630	578	1208	23	12	16	28	109	19	23
PRINSEN	7701	4685	61	679	500	1608	1389	2287	1889	4176	84	61	45	106	121	20	26
WEST ENDE	6762	3294	49	587	490	1266	1128	1853	1618	3471	88	44	34	78	115	25	23
NORDSIDE A	5725	2383	47	369	347	878	833	1247	1180	2427	50	27	28	55	106	21	23
ØST ENDE A	6047	1892	31	216	165	693	659	909	774	1683	30	16	18	34	117	18	21
ØST ENDE B	4265	420	10	146	118	221	2597	367	377	744	20	6	6	12	97	27	16
SUMMA	52387	23733	45	3438	2884	8361	7896	11799	10780	22579	465	295	243	538	109	21	24

ÅR : 1815

COMPAGNIET	5759	1722	30	304	253	644	664	947	917	1864	36	30	40	70	103	19	37
DRONNINGEN	7983	41046	51	668	615	1310	1434	1978	2049	4027	55	75	73	148	97	14	37
UGLEN	5790	2722	52	378	301	755	789	1133	1090	2223	27	50	43	93	104	12	41
NORDSIDE B	3453	1350	39	166	136	413	384	579	540	1119	21	29	18	47	107	19	42
PRINSEN	7625	4313	57	660	583	1394	1327	2054	1890	3944	74	67	43	111	109	19	28
WEST ENDE	6762	3110	46	433	445	1145	1099	1578	1544	3122	29	57	31	82	102	9	26
NORDSIDE A	5725	2313	45	348	374	794	766	1142	1140	2282	45	35	16	51	100	20	22
ØST ENDE A	6047	1272	21	181	190	548	512	729	732	1461	24	25	25	50	100	16	34
ØST ENDE B	4265	525	12	128	105	181	232	309	337	646	3	9	4	13	92	5	20
SUMMA	52209	21373	41	3266	3502	7184	7237	10450	10239	20689	314	371	293	664	102	15	32

ÅR : 1825

COMPAGNIET	5299	1779	34	219	222	496	534	715	756	1471	34	43	17	60	95	23	41
DRONNINGEN	7974	4205	53	582	580	1123	1411	1705	1491	3696	97	42	46	88	86	26	23
KONGEN	5046	2864	57	292	246	696	722	988	968	1956	34	28	34	62	102	17	31
NORDSIDE B	3380	1366	40	150	131	344	302	494	433	927	14	15	10	25	114	15	27
PRINSEN	7589	4795	63	616	541	1267	1328	1883	1869	3752	70	70	55	125	101	19	34
WEST ENDE	6769	3698	55	463	453	963	975	1426	1428	2854	66	42	34	76	100	23	27
NORDSIDE A	5006	2832	57	362	351	727	750	1089	1101	2190	30	25	41	66	99	23	30
ØST ENDE A	5930	1163	20	197	171	433	462	630	633	1263	23	24	19	43	100	18	34
ØST ENDE B	4005	515	13	87	59	113	141	193	200	393	5	3	5	8	97	13	21
SUMMA	50948	23217	46	2931	2741	6192	6625	9123	9379	18502	393	292	261	553	97	21	30

APPENDIX II Matriklen for St. Croix

92

KVARTER	OPDVRKNING				ALDERSFØDELING				SAMLEDE POPULATION				DØDE				PR.							
	ASRE		AGRE		1-16 ÅR		FRA 17 ÅR		MÆND		KVINDE		TOTAL		FØDT		MÆND		KVINDE		TOTAL		100 KVANDER	
	TOTAL	SLX	KER	SLX	%	DRENGE	PIGER	MÆND	KVINDE	MÆND	KVINDE	TOTAL	FØDT	MÆND	KVINDE	MÆND	KVINDE	TOTAL	FØDT	MÆND	KVINDE	TOTAL	MØRTUDET	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.		
ÅR : 1835																								
COMPAGNIET	5301	1409	27	224	222	502	526	726	748	1474	40	25	22	47	97	27	32							
DRONNINGEN	7078	3741	53	479	557	1140	1288	1619	1839	3458	86	58	62	118	88	25	34							
KONGEN	5047	2430	48	234	234	688	672	922	906	1828	34	35	29	64	102	19	35							
NORDSIDE B	3380	896	27	113	115	288	258	401	373	774	21	8	9	17	108	27	22							
PRINSEN	7616	4357	57	482	478	1228	1301	1710	1779	3489	92	64	56	120	96	26	34							
WEST ENDE	6768	3111	46	327	294	916	990	1243	1284	2527	54	43	43	86	97	21	34							
NORDSIDE A	5004	2392	48	308	342	699	749	1007	1091	2098	72	43	22	65	92	34	30							
ØST ENDE A	5952	1062	18	241	224	342	345	583	589	1152	22	24	19	43	102	19	37							
ØST ENDE B	4003	547	14	48	42	141	137	189	179	368	7	9	3	12	106	19	32							
SUMMA	57039	19945	39	2456	2502	5944	6266	8400	8768	17168	482	295	279	574	96	28	33							
ÅR : 1841																								
COMPAGNIET	5301	1476	28	255	207	570	524	765	731	1496	39	38	37	75	105	26	50							
DRONNINGEN	7975	4153	52	453	507	1076	1193	1529	1700	3229	88	51	61	112	90	27	35							
KONGEN	5947	2755	46	215	231	658	675	873	906	1779	42	37	28	65	96	24	37							
NORDSIDE B	3380	1135	34	123	110	280	273	403	383	786	27	10	13	23	105	34	30							
PRINSEN	7616	5087	67	475	464	1162	1276	1637	1740	3377	102	54	42	96	94	30	28							
WEST ENDE	6768	3627	54	308	327	841	923	1149	1250	2399	58	40	34	74	92	24	31							
NORDSIDE A	5004	2576	51	298	345	612	680	910	1025	1935	59	36	32	68	89	30	36							
ØST ENDE A	5952	1969	33	111	124	300	319	411	443	854	29	23	22	45	93	34	53							
ØST ENDE B	4003	581	15	57	40	118	124	169	164	333	12	4	1	5	103	36	15							
SUMMA	57946	23359	45	2289	2355	5557	5987	7846	8342	16188	456	293	270	563	94	28	35							
ÅR : 1846																								
COMPAGNIET	5321	1505	28	190	151	419	441	609	592	1201	30	18	22	40	103	25	33							
DRONNINGEN	7959	4251	53	412	436	1017	1140	1429	1576	3005	86	65	48	113	91	29	38							
JGEN	5047	2587	51	204	210	601	633	805	843	1648	46	42	22	64	95	28	38							
NORDSIDE B	3381	1068	32	98	104	256	260	351	364	718	21	13	13	26	97	29	36							
PRINSEN	7617	4985	65	469	465	1108	1209	1577	1674	3257	88	55	50	105	94	27	32							
WEST ENDE	6768	3354	50	256	287	750	820	1006	1107	2113	53	30	35	65	91	25	31							
NORDSIDE A	5004	2494	50	312	337	564	661	876	998	1874	59	36	28	64	88	31	34							
ØST ENDE A	5952	1172	20	90	93	298	295	388	388	776	25	11	9	20	100	32	26							
ØST ENDE B	4003	562	14	58	45	128	121	186	166	352	12	8	10	18	112	34	57							
SUMMA	57094	21958	43	2089	2128	5741	5580	7230	7708	14938	420	278	237	575	94	28	35							
ÅR : 1847																								
COMPAGNIET	5321	1509	28	186	154	414	438	600	592	1192	32	24	20	44	101	27	37							
DRONNINGEN	7884	4232	54	407	442	902	1119	1309	1561	2870	61	54	51	108	84	21	38							
KONGEN	5047	2577	57	211	207	578	612	789	819	1608	22	36	29	65	96	14	44							
NORDSIDE B	3456	1080	31	95	108	259	262	354	370	724	13	5	10	15	96	18	21							
PRINSEN	7617	5015	66	433	451	1129	1222	1562	1673	3235	50	67	61	128	93	15	40							
WEST ENDE	6768	3346	49	273	277	742	799	1015	1076	2091	38	37	29	66	94	18	32							
NORDSIDE A	5004	2489	50	290	314	567	666	857	980	1837	45	28	40	68	87	24	37							
ØST ENDE A	5952	1162	20	91	98	298	288	387	386	773	21	14	17	31	100	27	40							
ØST ENDE B	4003	562	14	58	47	222	117	280	1641	1471	9	11	6	17	170	20	39							
SUMMA	57031	21972	43	2041	2098	5709	5523	7153	7621	14774	291	276	266	572	94	20	37							

CREOLER

AFRIKANERE

MÆNDE	KVINDER										KVINDER										
	ANTAL OVERLEVENDE BØRN										ANTAL OVERLEVENDE BØRN										
UGIFT		GIFT (2.)								UGIFT		GIFT (2.)								UGIFT	
		0	1	2	3	4	5+			0	1	2	3	4	5+				0	1	2
		3.	3.	3.	3.	3.	3.			3.	3.	3.	3.	3.	3.				3.	3.	3.
568	8	5	4	7	15	38	37	50	37	55	54	7	88	46	36	19			2.	GIFT	
39	1	1	3	2	6	7	6	5	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2.	GIFT	
607	9	6	7	9	17	44	44	56	42	62	55	67	88	46	36	19			0	TOTAL	
337	9	4	5	10	2	9	11	20	21	18	29	58	49	50	34	16			0	TOTAL	
576	2	1	2	1	3	4	9	10	10	10	10	10	10	10	10	10			0	TOTAL	
53	3	4	1	3	6	6	7	8	9	9	6								0	TOTAL	
22	1	3	2	5	3	3	3	1	1	1	1								0	TOTAL	
13	1	3	2	1	2	3	1												0	TOTAL	
29	2	2	1	6	5	9	3												0	TOTAL	
570	18	8	14	19	14	29	35	45	43	38	46	52	49	50	34	16			0	TOTAL	
21																			0	TOTAL	
14	1	1	1	2	5	3	2	7		1	1								0	TOTAL	
9																			0	TOTAL	
3																			0	TOTAL	
5																			0	TOTAL	
4																			0	TOTAL	
56	1	1	0	6	5	9	6	12	11	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL	
566	19	9	14	25	19	38	41	57	51	41	48	52	49	50	34	16			0	TOTAL	
1173	28	15	21	34	35	32	35	113	96	103	103	119	137	96	70	35			0	TOTAL	
33	7	3	6	9	3	2	2		1									0	TOTAL		
3	0	0	1	1	0	1	0		0									0	TOTAL		
36	7	3	7	10	3	3	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL		
10	4	2	3																0	TOTAL	
2																			0	TOTAL	
2																			0	TOTAL	
4																			0	TOTAL	
2																			0	TOTAL	
0																			0	TOTAL	
20	4	3	6	2	1	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL	
2																			0	TOTAL	
0																			0	TOTAL	
3	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL	
23	4	4	6	2	2	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL	
59	11	7	13	12	5	5	0	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL	
1232	30	22	34	46	41	87	85	117	95	104	103	110	137	96	70	35	11	0	0	TOTAL	

ANM.: 1. ALDERSGRUPPER : 1. BØRN OPFØRT SOM 1-ÅRIGE

1 - 4 " " " 2, 3 OG 4 ÅR
70 + FRA 70 ÅR OG OPEFTER

2. GIFT : EXCL. ENKESTAND

3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPEFTER

4. MØLLER : INDIKT

CREOLER

AFRIKANERE

MÆND	KVINDER										KVINDER											
	ANTAL OVERLEVENDE BORN										ANTAL OVERLEVENDE BORN											
UGIFT	GIFT (2.)					GIFT (2.)					UGIFT	GIFT (2.)					GIFT (2.)					
	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3		0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4
1282	11	10	16	9	58	86	121	114	106	96	122	15	130	107	82	49	1282	11	10	16	9	58
107	1	4	9	11	20	14	19	12	11	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1389	12	11	20	38	69	106	135	133	118	107	126	146	130	107	82	49	1389	12	11	20	38	69
921	7	9	12	26	27	37	36	45	30	46	100	160	138	108	91	49	921	7	9	12	26	27
200	5	5	10	11	17	9	17	33	30	25	34	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
130	5	4	8	7	12	10	21	14	21	19	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
79	4	3	6	3	7	9	11	13	14	8	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
59	1	5	3	4	6	11	12	8	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
57	1	2	6	3	11	8	10	2	2	3.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1440	23	26	41	57	77	86	105	123	103	103	145	164	138	108	91	49	1440	23	26	41	57	77
25	1	1	1	3	6	4	2	2	3	3.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	1	1	4	1	3	2	4	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	1	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	3	1	2	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
78	2	2	1	11	8	13	11	12	7	5	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1518	25	28	42	68	85	99	116	135	110	108	147	168	138	108	91	49	1518	25	28	42	68	85
2907	37	39	62	106	154	205	257	268	228	215	273	314	268	215	173	98	2907	37	39	62	106	154
66	8	12	8	12	7	6	7	3	3	3.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
70	8	12	8	12	10	9	7	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	1	6	10	5	4	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	3	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	0	2	3	3	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
60	7	10	17	11	7	7	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	0	1	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
76	7	11	18	13	9	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
136	15	23	26	25	19	14	7	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3043	52	62	88	131	173	219	258	271	232	215	273	314	268	215	173	98	3043	52	62	88	131	173

- ANM. : 1. ALDERSGRUPPER : - 1 BORN OPFØRT SOM 1-ÅRIGE
       1 - 4   "   "   "   2, 3 OG 4 ÅR
       70 +   FRA 70 ÅR OG OPFØTER
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ : FRA 5 BØRN OG OPFØTER
4. FAMILIER : INCL. GIFTDE

CREOLER

AFRIKANERE

MÅND	KVINDER										KVINDER												
	ANTAL OVERLEVENDE BORN										ANTAL OVERLEVENDE BORN												
	UGIFT					GIFT (2.)					UGIFT					GIFT (2.)							
	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	
691	6	6	7	17	20	42	81	71	84	69	64	60	55	52	18	0	0	0	0	0	0	0	
55	0	3	1	5	7	8	7	8	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
746	6	9	8	22	27	50	88	79	61	77	70	64	60	55	52	18	0	0	0	0	0	0	0
461	7	3	10	5	13	18	25	39	22	13	49	77	58	59	48	15	0	0	0	0	0	0	0
104	2	1	3	6	5	14	13	15	18	13	11	3											
71	1	4	2	3	6	3	13	15	12	7	5												
38	2	3	4	1	1	5	6	7	7	2													
30	1	2	2	3	4	10	3	5															
27	1	1	4	3	5	7	4	2															
731	13	12	22	21	31	40	74	83	66	35	65	80	58	59	48	15	0	0	0	0	0	0	0
23																							
9																							
12																							
6																							
1																							
4																							
55	0	1	2	6	6	9	10	8	4	4	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
786	13	13	24	27	37	58	84	91	70	39	68	82	58	59	48	15	0	0	0	0	0	0	0
1532	19	22	32	49	64	108	172	170	131	116	138	146	118	114	100	33	0	0	0	0	0	0	0
71	3	8	13	11	12	13	9	2															
6	0	0	3	1	2	0	0	0															
77	3	8	16	12	14	13	9	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
35	7	8	10	5	2	1	1	1															
8		2	5	1																			
12	3	2	4	2																			
1																							
0																							
57	10	12	19	9	2	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4																							
0																							
2																							
0																							
0																							
6	0	0	3	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
63	10	13	22	9	4	3	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
140	13	20	38	21	18	16	11	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1672	32	42	80	70	82	124	133	174	131	116	138	146	118	114	100	33	33	33	33	33	33	33	33

- ANM.: 1. ALDERSGRUPPER : - 1 BØRN OPFØRT SOM 1-ÅRIGE
       1 - 4   "   "   "   " 2, 3 OG 4 ÅR
       70 +   FRA 70 ÅR OG OPFØRT
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPFØRT
4. FAMILIER : INCL. GIFTE

CREOLER

AFRIKANERE

MÅND	KVINDER															KVINDER															
	ANTAL OVERLEVENDE BØRN															ANTAL OVERLEVENDE BØRN															
	UGIFT					GIFT (2.)					UGIFT					GIFT (2.)					UGIFT					GIFT (2.)					
	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	
294	1	4	5	11	13	18	20	36	27	21	32	27	30	14	6	14	6	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
16	1	0	1	0	0	1	2	6	1	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
313	2	4	6	11	12	19	22	42	28	24	34	32	27	30	14	6	14	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
206		2	1	2	4	13	7	6	7	25	28	30	42	24	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51	1	2	1	3	9	4	8	9	10	4	3	4	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	1	2	1	1	5	1	5	3	4	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12		1	2	1	1	2	4	2	2	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	1	2	1	1	2	3	2	2	2	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16		1	1	2	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
321	0	2	6	5	7	15	37	21	22	22	40	32	30	42	24	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11		1	1	1	1	1	1	2	2	1	4	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5		1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3		2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	0	2	0	2	1	4	3	7	1	10	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	4	6	7	8	19	40	28	32	41	33	30	42	24	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
666	2	8	12	18	20	38	62	70	51	56	75	65	57	72	38	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	5	4	6	11	9	3	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
41	5	5	6	11	9	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	3	1	3	2	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	4	3	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
38	10	3	7	4	7	4	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	10	3	8	4	7	4	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
80	15	8	14	15	16	7	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
746	17	16	26	33	36	45	65	72	57	56	75	65	57	72	38	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- ANM.: 1. ALDERSGRUPPER: - 1 BØRN OFFERT SOM 1-ÅRIGE
       1 - 4   "   "   "   "   " 2, 3 OG 4 AR
       70 +   FRA 70 ÅR OG OPEFTER
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPEFTER
4. FAMILIER : INCL. GIFT

CREOLE

AFRIKANERE

ANM.: I. ALDERSGRUPPER : - 1 BØRN OPFØRT SOM 1-ÅRIGE
1 - 4 " " " 2, 3 OG 4 ÅR
70 + FRA 70 ÅR OG OPERFTER

2. GIFT : EXCL. ENKESTAND

3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG ØPFTER

4. FAMILIER : INCL. GIFT

CREOLER

AFRIKANERE

ALDER ÅR	MÆNDE					KVINDER					MÆNDE					KVINDER					
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	
887	2	9	2	0	23	20	70	79	80	82	55	6	7	12	4	5	0	0	83	85	89
48	3	0	5	1	6	7	12	4	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
935	5	9	25	24	26	62	94	74	84	85	99	83	85	89	66	25	0	0	0	0	0
677	11	5	11	10	16	15	32	49	35	45	60	96	88	92	83	29	0	0	0	0	0
127	3	1	5	5	9	13	9	13	23	25	19	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
87	1	4	7	7	5	12	10	13	15	9	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
52	1	2	2	3	2	5	5	8	12	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
37	1	2	2	3	5	11	8	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1017	19	13	29	28	38	57	75	100	92	93	82	99	88	92	83	29	0	0	0	0	0
16	0	2	3	2	3	2	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	0	3	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8	0	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
52	1	1	3	5	3	11	12	12	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1073	20	14	32	33	41	68	87	112	96	97	82	99	88	92	83	29	0	0	0	0	0
2008	25	23	57	57	67	130	181	186	180	182	181	182	173	181	149	52	0	0	0	0	0
105	5	3	16	17	33	19	4	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
112	5	3	18	18	35	20	5	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	3	2	3	6	9	3	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	3	1	3	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	4	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
67	6	6	8	12	19	7	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
75	7	8	9	15	21	8	7	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
187	12	11	27	31	36	28	12	9	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
205	57	34	84	88	123	158	193	195	181	182	181	181	181	181	181	181	181	181	181	181	181

- TM.: 1. ALDERSGRUPPER : - 1 BØRN OPFORT SOM 1-ÅRIGE
       1-4 " " 2, 3 OG 4 ÅR
       70+ FRA 70 ÅR OG OPEFTER
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPEFTER
4. FAMILIER : INCL. GIFTE

CREOLER

AFRIKANERE

MÆNDE	KVINDER										KVINDER										
	ANTAL OVERLEVENDE BORN										ANTAL OVERLEVENDE BORN										
UGIFT	GIFT (2.)					GIFT (2.)					UGIFT	GIFT (2.)					GIFT (2.)				
	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4		0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
TOTAL FAMILIER : 257	(4-)																				
744	5	3	12	21	27	49	61	49	52	87	0	95	86	77	32	0	1	2	3	4	5
59	2	1	0	8	8	4	10	9	7	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
803	7	4	12	26	29	51	59	70	58	91	70	95	86	77	32	0	1	2	3	4	5
584	7	4	6	8	11	9	13	18	19	25	49	102	100	98	71	44	0	1	2	3	4
111	1	3	3	6	7	11	12	19	24	21	4										
75	1	2																			
52	2	1	4	3	4	3	12	8	9	5	1										
29	1	2																			
33																					
884	11	11	15	12	35	35	64	62	68	75	77	106	100	98	71	44	0	1	2	3	4
20	1	1	2	2	2	2	4	2	2	2	2										
12	2	2																			
12	1	2																			
7																					
4																					
12																					
67	3	2	4	8	8	10	10	9	8	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
957	14	13	19	20	43	45	74	71	76	78	79	106	100	98	71	44	0	1	2	3	4
1754	21	17	31	416	72	76	133	141	132	136	170	176	195	184	142	76	0	1	2	3	4
78	11	4	8	15	16	4	10	5	5												
15	0	0	2	6	4	1	1	1	0												
93	11	4	10	21	20	5	11	6	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	9	5	3	5	1	5	4	1													
12	2	2	2	1																	
6																					
2																					
3																					
59	11	11	6	2	8	7	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5																					
0																					
7	0	1	1	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
66	11	12	6	4	9	8	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
150	22	16	22	27	24	14	10	9	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1913	43	33	53	73	96	60	152	160	138	126	170	176	195	184	148	76	0	1	2	3	4

ANM.: 1. ALDERSGRUPPER : - 1 BØRN OPFØRT SOM 1-ÅRIGE

1-4 " " " 2, 3 OG 4 ÅR

70+ FRA 70 ÅR OG OPFØTER

2. GIFT : EXCL. ENKESTAND

3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPFØTER

4. FAMILIER : INCL. GIFT

CREOLER

AFRIKANERE

MÆNDE	KVINDER													KVINDER												
	ANTAL OVERLEVENDE BORN													ANTAL OVERLEVENDE BORN												
UGIFT													GIFT (2.)													UGIFT
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
349	1	2	3	11	9	24	32	35	18	44	53	10	19	21	24	21	19	21	24	13	14	15	16	17	18	19
36	2	2	3	2	2	5	2	9	3	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
385	3	4	6	13	11	29	34	44	21	49	54	40	19	21	24	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
220	4	1	4	6	1	5	11	14	7	16	18	40	26	40	18	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
43	1	2	2	5	5	8	3	8	5	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	1	1	4	1	1	3	4	6	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	1	1	2	1	1	8	4	3	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	1	1	1	1	2	5	3	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NTAL FAMILIER : 87	13	5	4	8	15	6	17	37	35	20	28	27	44	26	40	18	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8
(4.)	1	1	1	1	3	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	3	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	22	0	0	2	0	1	3	6	2	1	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	361	5	4	8	17	7	20	43	37	21	33	29	44	26	40	18	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8
	746	8	8	14	30	18	49	77	81	42	82	83	84	45	61	42	22	13	14	15	16	17	18	19	20	21
	16	1	1	4	7	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	17	2	1	4	7	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	20	4	2	7	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	6	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	33	6	6	12	7	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	57	8	7	17	14	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	797	16	15	31	44	20	57	78	81	42	82	83	84	45	61	42	22	13	14	15	16	17	18	19	20	21

- ANM.: 1. ALDERSGRUPPER : - 1 BØRN OPFØRT SOM 1 ÅRIGE
       1 - 4   "   "   "   " 2, 3 OG 4 ÅR
       70 +   FRA 70 ÅR OG OPEFTER
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPEFTER
4. FAMILIER : INCL. GIFT

CREOLER

AFRIKANERE

MÅND	KVINDER										KVINDER										
	ANTAL OVERLEVENDE BORN										ANTAL OVERLEVENDE BORN										
UGIFT					GIFT (2.)					UGIFT					GIFT (2.)						
	0	1	2	3	4	5+	TOTAL	0	1	2	3	4	5+	TOTAL	0	1	2	3	4	5+	
155	1	1	2	5	7	16	13	5	15	19	4	18	21	12	6	UGIFT					
5	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2. GIFT					
160	0	1	1	2	5	8	17	14	5	15	20	15	18	21	12	6	TOTAL				
87	1	2	1	2	1	4	8	7	8	12	10	11	15	5							
20	1	1	1	1	4	4	4	6	3												
21	1	1	1	1	4	2	9	3													
6																					
4																					
6																					
144	1	1	2	3	3	7	4	13	14	22	18	15	10	11	15	5	TOTAL				
2																					
0																					
—																					
0																					
2																					
5	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
140	1	1	2	3	4	7	5	14	15	23	18	15	10	11	15	5	TOTAL				
300	1	2	3	5	9	15	22	28	20	38	38	30	28	32	27	11	TOTAL				
17	3	5	3	4	2																
3	1	2	0	0	0																
20	4	0	7	3	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	2		2	2	1																
3	1		2																		
1			1																		
0			1																		
3	1		1																		
15	4	0	7	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1																					
0																					
0																					
0																					
17	5	0	7	3	2																
37	9	0	14	6	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
346	10	2	17	11	15	17	22	28	20	38	38	30	28	32	27	11	11	11	11	11	11

NTAL FAMILIER : 54

(41.)

- ANM.: 1. ALDERSGRUPPER : * 1 BØRN OPFØRT SOM 1-ÅRIGE
 1 - 4 " " " 2, 3 OG 4 ÅR
 70 + FRA 70 ÅR OG OPFØRER
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BØRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPFØRER
4. FAMILIER : INCL. GIFTE

CREOLER

AFRIKANERE

MÅND	KVINDER										KVINDER									
	ANTAL OVERLEVENDE BORN										ANTAL OVERLEVENDE BORN									
	UGIFT					GIFT (2.)					UGIFT					GIFT (2.)				
	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	3.	TOTAL
	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+	3.	TOTAL
6705	37	43	84	36	210	378	528	578	524	534	677	384	665	590	471	224	461FT	0	2.	GIFT
435	13	10	22	31	40	61	66	71	50	49	20	2	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
6840	50	53	106	167	250	439	594	649	596	603	697	686	665	590	471	224	0	0	0	TOTAL
4482	57	31	61	87	98	117	177	244	215	236	431	735	640	625	507	227	0	0	0	TOTAL
902	15	16	28	43	52	71	80	125	141	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	TOTAL
651	18	18	30	31	48	55	87	105	107	101	53	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
354	17	12	23	19	25	39	65	58	68	20	10	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
249	5	10	13	15	24	32	60	46	30	13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
277	8	3	12	23	37	61	64	49	18	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
6918	114	90	167	218	284	375	533	625	579	522	645	766	640	626	507	227	0	0	0	TOTAL
149	2	4	7	12	13	27	23	24	15	14	9	8	4	4	4	4	4	4	4	TOTAL
90	4	4	5	6	5	13	14	14	14	14	9	8	4	4	4	4	4	4	4	TOTAL
66	2	4	1	7	4	9	10	8	7	10	4	4	4	4	4	4	4	4	4	TOTAL
46	1	1	4	3	9	10	9	7	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	TOTAL
23																				TOTAL
541																				TOTAL
428	8	15	16	46	44	68	68	71	38	36	11	9.	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
7346	122	103	183	264	328	443	601	696	617	558	658	775	640	626	507	227	0	0	0	TOTAL
14186	172	153	289	431	578	882	1195	1345	1213	1161	1351	1461	1305	1216	978	457	0	0	0	TOTAL
536	52	45	88	97	124	69	45	22	11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
60	3	3	12	13	14	9	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
616	55	48	100	112	138	78	48	25	11	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
246	42	33	52	45	32	21	15	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
79	18	9	17	12	10	1	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
52	10	8	15	8	6	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
48	4	6	7	14	6	6	6	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
19	1	3	7	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
16	2	3	4	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
460	77	62	102	84	59	35	25	10	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
28		3	4	6	7	4	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
5	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	TOTAL
48	2	5	13	6	15	5	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
508	79	67	115	90	72	40	28	11	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
1124	134	115	215	202	210	118	76	14	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TOTAL
15310	306	271	504	633	788	1000	1271	1381	1227	1165	1351	1461	1305	1216	978	457	0	0	0	TOTAL

- ANM.: 1. ALDERSGRUPPER: " 1 BØRN OPFORT SOM 1-ÅRIGE
 1 - 4 " " " " 2, 3 OG 4 BR
 70 + FRA 70 ÅR OG OEFTER
2. GIFT : EXCL. ENKESTAND
3. OVERLEVENDE BYRN : 5+ FRA 5 BØRN OG OPERER
4. FAMILIER : INCL. GIFTDE

APPENDIX IV PRÆSTEINDBERETNINGER 1/10 - 1845 TIL 1/10 - 1846. DØDE

103

KVARTELR		COM-PAGNI-ET	DRON-NIN-GEN	KON-GEN	NORD-SIDE LIT.B	PRIN-SEN	WEST ENOE	NORD-SIDE LIT.A	ØST ENOE LIT.A	ØST ENOE LIT.B	TOTAL					
KON	ALDER	A	%	A	%	A	%	A	%	A	%	A	%	A	%	
MÆND	0 - 1 ÅR	3	21.4	17	30.9	8	25.0	0	0	16	34.8	1	9.1	9	31.0	
	1 - 4 -	3	21.4	8	14.5	3	9.4	2	25.0	6	13.0	4	36.4	3	10.3	
	5 - 9 -	1	7.1	3	5.5	1	3.1	1	12.5	3	6.5	0	0	0	1	
	10 - 19 -	0	0	2	3.6	0	0	0	0	3	6.5	1	9.1	1	3.4	
	20 - 29 -	0	0	1	1.8	6	18.8	1	12.5	0	0	0	0	0	0	
	30 - 39 -	1	7.1	4	7.3	4	12.5	1	12.5	5	10.9	2	18.2	2	6.9	
	40 - 49 -	1	7.1	7	12.7	3	9.4	1	12.5	6	13.0	2	18.2	1	3.4	
	50 - 59 -	2	14.3	7	12.7	3	9.4	1	12.5	5	10.9	1	9.1	7	24.1	
	60 +	3	21.4	6	10.9	4	12.5	1	12.5	2	4.3	0	0	6	20.7	
	SUM	-	14	100	55	100	32	100	8	100	46	100	11	100	29	100
KVINDER	0 - 1 ÅR	3	11.1	12	26.1	4	13.3	0	0	9	20.9	1	5.6	8	32.0	
	1 - 4 -	3	11.1	5	10.9	8	26.7	0	0	13	30.2	3	16.7	4	16.0	
	5 - 9 -	4	14.8	1	2.2	3	10.0	0	0	0	0	1	5.6	0	0	0
	10 - 19 -	1	3.7	0	0	3	10.0	0	0	4	9.3	1	5.6	0	0	0
	20 - 29 -	0	0	4	8.7	5	16.7	1	33.3	2	4.7	2	11.1	2	8.0	1
	30 - 39 -	4	14.8	1	2.2	2	6.7	0	0	1	2.3	1	5.6	1	4.0	0
	40 - 49 -	3	11.1	7	15.2	0	0	0	0	2	4.7	2	11.1	3	12.0	0
	50 - 59 -	3	11.1	7	15.2	2	6.7	0	0	6	14.0	2	11.1	0	0	1
	60 +	6	22.2	9	19.6	3	10.0	2	66.7	6	14.0	5	21.8	7	28.0	3
	SUM	-	27	100	46	100	30	100	3	100	43	100	18	100	25	100
TOTAL	0 - 1 ÅR	6	14.6	29	28.7	12	19.4	0	0	25	28.1	2	6.9	17	31.5	
	1 - 4 -	6	14.6	13	12.9	11	17.7	2	18.2	19	21.3	7	24.1	7	13.0	
	5 - 9 -	5	12.2	4	4.0	4	6.5	1	9.1	3	3.4	1	3.4	0	0	1
	10 - 19 -	1	2.4	2	2.0	3	4.8	0	0	7	7.9	2	6.9	1	1.9	0
	20 - 29 -	0	0	5	5.0	11	17.7	2	18.2	2	2.2	2	6.9	2	3.7	1
	30 - 39 -	5	12.2	5	5.0	6	9.7	1	9.1	6	6.7	3	10.3	3	5.6	0
	40 - 49 -	4	9.8	14	13.9	3	4.8	1	9.1	8	9.0	4	13.8	4	7.4	3
	50 - 59 -	5	12.2	14	13.9	5	8.1	1	9.1	11	12.4	3	10.3	7	13.0	1
	60 +	9	22.0	15	14.9	7	11.3	3	27.3	8	9.0	5	17.2	13	24.1	5
	SUM	-	41	100	101	100	62	100	11	100	89	100	29	100	91	100

1) INCL. BEGRAVEDE OPPFORT SOM 12 MDR.

A) ABSOLUTTE TAL.

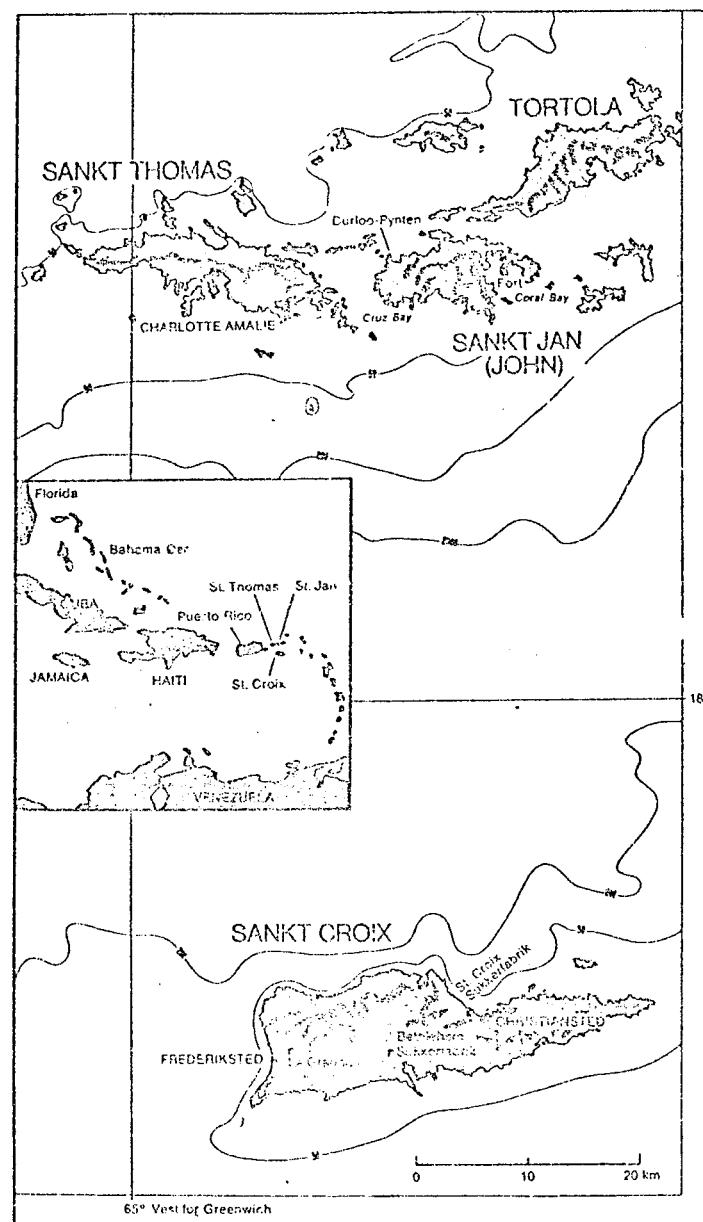
ALDER VED DØD	TIL 1 MÅNEDER	1 - 2 MÅNEDER	2 - 3 MÅNEDER	3 - 4 MÅNEDER	0 - 1 MÅNED
ANTAL DØDE SPÆDBØRN	12	11	3	1	27
% AF DØDE 0 - 1 ÅR	12	11	3	1	27

ALDER VED DØD	TIL 2 MÅNEDER	2 - 4 MÅNEDER	4 - 6 MÅNEDER	6 - 8 MÅNEDER	8 - 10 MÅNEDER	10 - 12 MÅNEDER	0 - 1 ÅR
ANTAL DØDE SPÆDBØRN	28	30	17	3	9	12	99
% AF DØDE 0 - 1 ÅR	28	30	17	3	9	12	100

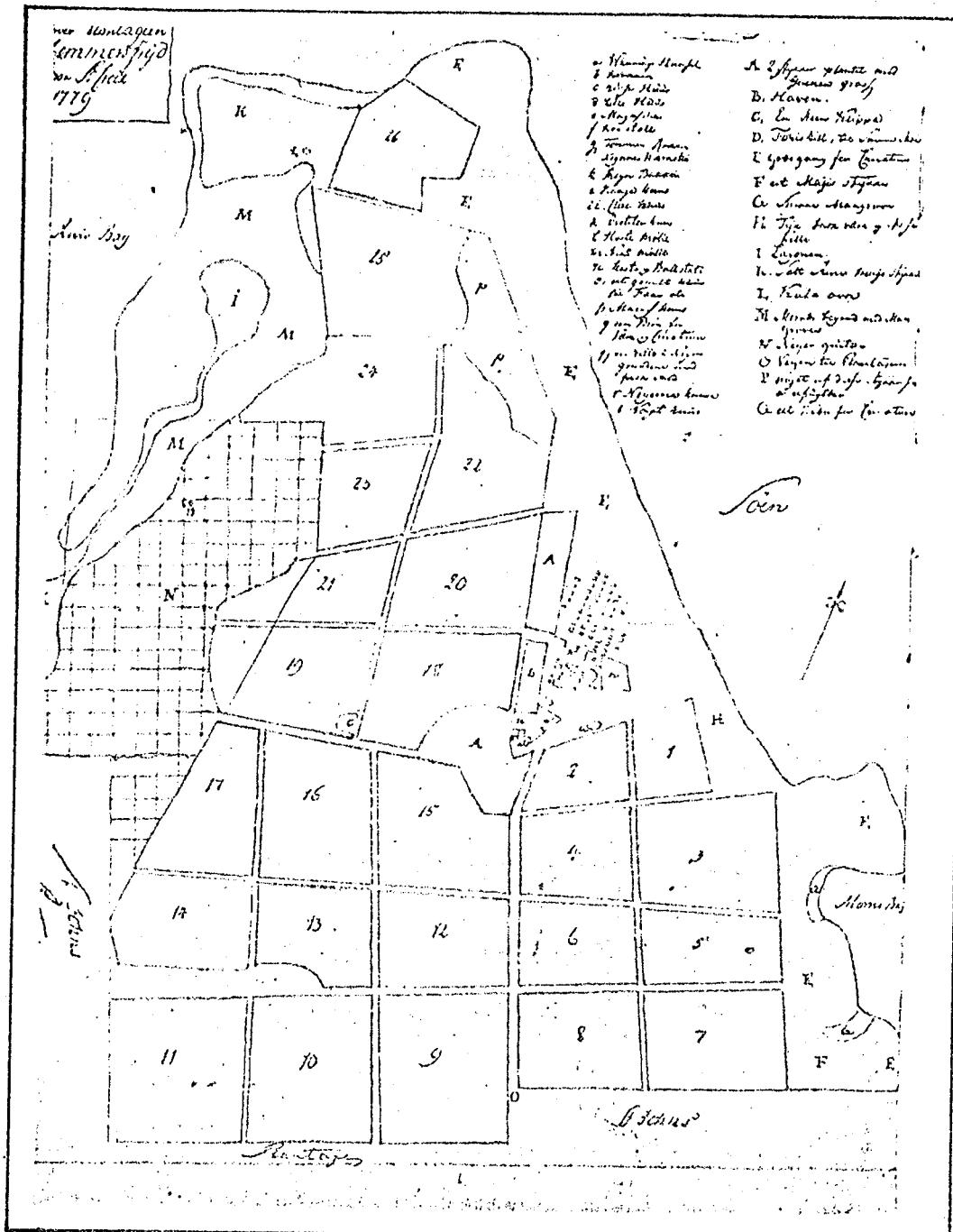
BILAG I - VI

Bilag I De Dansk Vestindiske Øer og deres indbyrdes beliggenhed. (Efter Hornby op.cit. p. 287).

Bilag II Kort over plantagen 'Hemmersfryd' (senere Judith Fancy) på St. Croix 1779. (Efter Vibæk op.cit. p. 136).

N (det skraverede område) betegner slavernes lodder.

	Fra 1 Aar til 10 Aar.			Fra 11 til 20 Aar.			Fra 21 til 30 Aar.			Fra 31 til 40 Aar.						
	Mænd.	Døbd.	Mændfion.		Døvindelion.		Mændfion.		Døvindelion.		Mændfion.					
			Gift.	Ugift.	Gift.	Ugift.	Entz.	Gift.	Ugift.	Entz.						
Den St. Croix:																
i Byen Christianssted:																
Frie	462	511	...	356	...	2	374	...	22	367	1	54	342	5	43	167
Slaver	197	233	...	146	...	...	230	...	1	97	...	...	235	...	3	70
	659	744	...	502	...	2	604	...	23	464	1	54	577	5	46	237
i Byen Frederikssted:																
Frie	188	195	...	118	...	8	185	...	7	119	...	17	149	1	25	57
Slaver	86	95	...	81	...	...	92	...	1	54	...	4	90	...	2	41
	274	290	...	199	...	3	277	...	8	173	...	21	239	1	27	98
Tilsammen Frie i Byerne	650	706	...	474	...	5	559	...	29	486	1	71	491	6	68	221
Tilsammen Slaver i Byerne	283	328	...	227	...	...	322	...	2	151	...	4	325	...	5	111
Hele Befolknningen i Byerne	933	1034	...	701	...	5	881	...	31	637	1	75	816	6	73	335
paa Landet:																
Frie	129	117	...	93	...	1	94	...	4	139	1	20	82	2	23	85
Slaver	1756	1910	...	1440	...	...	1366	2	42	1708	4	43	1703	...	69	1441
Tilsammen paa Landet	1885	2027	...	1533	...	1	1460	2	46	1847	5	63	1785	2	92	1526
paa hele Den:																
Frie	779	823	...	567	...	6	653	...	33	625	2	91	573	8	91	309
Slaver	2039	2238	...	1667	...	...	1688	2	44	1859	4	47	2028	...	74	1552
Hele Befolknningen paa St. Croix..	2818	3061	...	2234	...	6	2341	2	77	2484	6	138	2601	8	165	1861
Den St. Thomas:																
i Byen Charlotte Amalie:																
Frie	874	907	2	718	...	17	974	1	52	698	1	131	890	31	116	403
Slaver	258	293	...	325	...	...	410	...	4	282	...	...	522	...	1	125
	1132	1200	2	1043	...	17	1384	1	56	970	1	131	1412	31	117	528
paa Landet:																
Frie	39	57	...	32	...	...	50	...	4	42	...	13	35	1	20	43
Slaver	240	271	1	224	...	2	174	...	14	229	...	8	207	...	24	198
	279	328	1	256	...	2	224	...	18	271	...	21	242	1	44	241
paa hele Den:																
Frie	913	964	2	750	...	17	1024	1	56	730	1	144	925	32	136	446
Slaver	498	564	1	549	...	2	584	...	19	611	...	8	729	...	25	323
Hele Befolknningen paa St. Thomas..	1411	1528	3	1299	...	19	1603	1	74	1241	1	152	1654	32	161	769

Tabel over Folkemængden efter Alder, Sæm og ægteskabelig

A.	Fra 31 til 40 Åar.						Fra 41 til 50 Åar.						Fra 51 til 60 Åar.						Fra 61 til 70 Åar.					
	Mandsion.			Dvindelion.			Mandsion.			Dvindelion.			Mandsion.			Dvindelion.			Mandsion.			Dvindelion.		
	Gift.	Ugift.	Etm.	Gift.	Ugift.	Etc.	Gift.	Ugift.	Etm.	Gift.	Ugift.	Etc.	Gift.	Ugift.	Etm.	Gift.	Ugift.	Etc.	Gift.	Ugift.	Etm.	Gift.	Ugift.	Etc.
5	43	167	9	56	235	22	39	88	8	28	219	33	37	27	7	30	129	48	18	25	5	7	103	43
...	3	70	...	1	140	1	3	50	...	6	164	1	3	22	1	1	76	4	3	4	1	...	29	1
5	46	237	9	57	405	23	42	138	8	34	383	34	40	49	8	31	205	52	21	29	6	7	132	41
1	25	57	3	28	92	8	13	35	3	9	61	17	11	16	4	8	64	15	7	7	3	7	44	17
...	2	41	...	...	76	...	2	21	...	1	43	4	3	8	...	2	22	...	...	6	...	...	8	1
1	27	98	3	28	168	8	15	56	3	10	104	21	14	24	4	10	86	15	7	13	3	7	52	18
6	68	224	12	84	357	30	52	123	11	37	280	50	48	43	11	38	193	63	25	32	8	14	117	69
...	5	111	...	1	216	1	5	71	...	7	207	5	6	30	1	3	98	4	3	10	1	...	37	2
6	73	335	12	85	573	31	57	191	11	41	487	55	54	73	12	41	291	67	28	42	9	14	184	52
2	23	85	3	17	74	9	18	45	1	17	45	4	9	17	3	12	31	7	4	10	3	6	9	5
...	69	1441	8	49	1336	9	62	1024	22	70	1065	17	45	571	9	36	734	26	22	233	7	14	399	26
2	92	1526	11	66	1410	18	90	1039	23	87	1110	21	54	588	12	48	765	33	26	243	10	20	318	31
8	91	309	15	101	431	39	70	168	12	54	825	54	57	60	14	50	224	70	29	42	11	20	156	65
74	1552	8	50	1552	10	67	1095	22	77	1272	22	51	601	10	39	632	30	25	243	8	14	316	28	
8	165	1861	23	151	1983	49	137	1263	34	131	1597	76	108	661	24	89	1056	100	54	285	19	34	502	93
31	116	403	12	103	549	63	58	180	7	48	381	123	62	81	18	35	227	84	28	47	13	12	93	3
...	1	125	...	3	203	...	1	35	1	3	184	2	1	15	...	2	74	1	...	6	...	...	28	
31	117	528	12	106	852	63	59	215	8	51	565	125	63	96	13	37	301	85	28	53	13	12	121	3
1	20	43	2	9	18	3	13	29	...	7	28	4	12	8	3	3	17	6	4	2	4	2	4	
...	24	198	1	17	203	8	20	130	1	23	136	11	10	55	...	11	74	7	10	26	1	9	32	
1	41	241	3	26	221	11	33	159	1	30	163	15	22	63	3	14	91	13	14	28	5	11	96	
32	136	446	14	112	537	66	71	209	7	55	409	127	74	89	16	33	244	90	32	49	17	14	97	4
...	25	323	1	20	506	8	21	165	2	26	320	13	11	70	...	13	148	8	10	32	1	9	63	
32	161	769	15	132	1073	74	92	374	9	81	729	140	85	159	16	51	392	98	42	81	18	23	157	5

Ug paa de Dansk-Vestindiske Øer, den 1te. October 1855.

Fra 71 til 80 Åar.				Fra 81 til 90 Åar.				Fra 91 til 100 Åar.				Over 100 Åar.				%	
År.	Døndelion.	Mandlion.	Døndelion.	År.	Døndelion.	Mandlion.	Døndelion.	År.	Døndelion.	Mandlion.	Døndelion.	År.	Døndelion.	Mandlion.	Døndelion.		
Erl.	Gift.	Ugift.	Entz.	Erl.	Gift.	Ugift.	Erl.	Erl.	Gift.	Ugift.	Erl.	Erl.	Gift.	Ugift.	Erl.	Erl.	
2	3	45	27	1	1	2	2	15	7	1	1	...	...	4	1	...	165
...	...	5	1	...	...	...	...	2	...	...	...	...	...	...	...	...	13
2	3	50	28	1	1	2	2	17	7	1	1	...	...	4	1	...	178
1	1	13	6	...	...	...	...	6	1	...	...	...	...	1	...	...	64
...	...	2	1	...	...	...	...	...	1	...	...	...	1	...	...	...	8
1	1	15	7	...	...	...	...	6	2	...	...	...	...	2	...	...	72
3	4	58	33	1	1	2	2	21	8	1	1	...	...	5	1	...	320
...	...	7	2	...	...	...	...	2	1	...	...	...	...	1	...	...	21
3	4	65	35	1	1	2	2	23	9	1	1	...	...	6	1	...	250
1	...	10	5	...	1	...	...	3	...	...	...	...	...	...	...	...	50
4	7	94	10	...	8	...	...	16	3	...	1	...	...	3	2	1	249
5	7	104	15	...	9	...	...	19	3	...	1	...	...	3	2	1	208
4	4	68	38	1	2	2	2	24	8	1	1	...	...	5	1	...	288
4	7	101	12	...	8	...	...	18	4	...	1	...	...	4	2	1	270
8	11	169	50	1	10	2	2	42	12	1	2	...	...	9	3	1	558
2	1	40	27	...	5	...	...	7	7	...	...	...	...	4	4	...	322
...	...	6	1	...	1	...	...	3	...	...	...	...	1	1	1	1	7
2	1	46	28	...	6	...	...	10	7	...	...	...	...	5	5	...	329
...	1	2	1	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	55
2	1	6	1	...	1	...	...	8	3	1	2	...	1	1	...	...	82
2	2	8	2	...	1	...	...	8	3	1	2	...	1	1	...	...	137
2	2	42	28	...	5	...	...	7	7	...	...	...	...	4	4	...	377
2	1	12	2	...	2	...	...	11	3	1	2	...	1	2	1	...	89
4	3	54	30	...	7	...	...	18	10	1	2	...	1	6	5	...	466

Bilag IV Folketælling 1841

	Familiernes Antal.	Indtil 1 År.		Mellem 1 og 3 År.		Mellem 3 og 5 År.		Mellem 5 og 10 År.		Mellem 10 og 15 År.	
		Mandt.	Dvt.	Mandt.	Dvt.	Mandt.	Dvt.	Mandt.	Dvt.	Mandt.	Mdlt.
Den St. Croix:											
i Byen Christiansted:											
Friar	870	8	16	81	97	89	82	219	232	"	212
Slaver	445	5	4	49	46	37	33	44	37	"	12
	1315	13	20	130	143	126	115	263	269	"	254
i Byen Frederikssted:											
Friar	497	25	14	45	57	47	32	116	105	"	80
Slaver	261	8	13	11	15	6	25	33	33	"	26
	758	33	27	56	72	53	57	149	138	"	106
Tilsammen Friar i Byerne	1367	33	30	126	154	136	114	335	337	"	292
Tilsammen Slaver i Byerne	706	13	17	60	61	43	58	77	70	"	68
Hele Befolknlingen i Byerne	2073	46	47	186	215	179	172	412	407	"	360
paa Landet:											
Friar	148	16	22	26	34	26	24	46	51	"	38
Slaver	1961	249	287	377	378	260	293	699	762	"	765
	2109	265	309	103	412	286	317	745	816	"	803
paa hele Den:											
Friar	1515	49	52	152	158	162	138	381	391	"	330
Slaver	2667	262	301	437	439	303	351	776	832	"	833
Hele Befolkningen paa St. Croix..	4182	311	356	589	627	465	489	1157	1223	"	1163
Den St. Thomas:											
i Byen Charlotte Amalie:											
Friar	1872	101	96	187	185	192	191	411	417	"	357
Slaver	502	21	26	38	58	35	42	69	101	"	182
	2374	125	122	225	243	227	233	480	521	"	479
paa Landet:											
Friar	72	2	7	1	14	14	9	12	21	"	26
Slaver	452	36	23	28	35	36	49	108	122	"	102
	524	38	30	29	49	50	58	120	143	"	122
paa hele Den:											
Friar	1944	103	103	188	199	206	200	423	438	"	407
Slaver	951	60	49	66	93	71	91	177	226	"	191
Hele Befolkningen paa St. Thomas	2896	163	152	254	292	277	291	600	664	"	601

Bilag IV fort.

XVIII. Tabel over Folkenængden efter Alder, Kion og ægtfæl

M. år.	Mellem 10 og 15 År.						Mellem 15 og 20 År.						Mellem 20 og 25 År.						Mellem 25 og 30					
	Mandsk.:			Dvindelst.:			Mandsk.:			Dvindelst.:			Mandsk.:			Dvindelst.:			Mandsk.:			Dvi-		
	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.	gft.	ugift.	Etm.
232	"	212	"	"	265	"	"	186	"	"	221	"	20	118	"	"	185	"	10	120	2	16	1	
37	"	42	"	"	69	"	"	74	"	"	128	"	"	49	"	2	74	"	"	32	"	"	"	
269	"	254	"	"	334	"	"	260	"	"	349	"	20	167	"	2	259	"	10	152	2	16	2	
105	"	80	"	"	102	"	"	51	"	3	99	"	5	49	"	19	94	"	18	57	"	18	"	
33	"	26	"	"	26	"	"	30	"	1	39	"	"	20	"	2	29	"	"	21	1	3	"	
148	"	106	"	"	128	"	"	81	"	4	138	"	5	69	"	21	123	"	18	78	1	21	1	
437	"	292	"	"	367	"	"	237	"	3	320	"	25	167	"	19	279	"	28	177	2	31	2	
70	"	68	"	"	95	"	"	104	"	1	167	"	"	69	"	4	103	"	"	53	1	3	1	
107	"	360	"	"	462	"	"	341	"	4	487	"	25	236	"	23	882	"	28	230	3	37	3	
51	"	38	"	"	36	"	"	58	"	3	41	"	1	105	"	7	45	1	14	71	"	16	"	
762	"	765	"	"	785	"	"	699	"	"	685	"	4	660	"	3	615	"	8	657	1	9	6	
816	"	803	"	"	821	"	"	757	"	3	726	"	5	765	"	10	660	1	22	728	1	25	7	
891	"	830	"	"	403	"	"	295	"	6	361	"	26	272	"	26	324	1	42	248	2	50	2	
832	"	833	"	"	880	"	"	803	"	1	852	"	4	729	"	7	718	"	6	710	2	12	6	
223	"	1163	"	"	1283	"	"	1098	"	7	1213	"	30	1001	"	33	1042	1	50	958	4	62	10	
417	"	387	"	"	436	"	1	295	"	17	479	2	14	395	"	42	503	9	37	317	2	89	45	
74	"	92	"	"	100	"	"	113	"	1	149	1	1	91	"	"	165	"	2	84	"	1	17	
721	"	479	"	"	536	"	1	408	"	18	628	3	15	396	"	42	670	9	39	401	2	81	67	
21	"	26	"	"	15	"	"	20	"	"	15	"	"	19	"	2	17	"	5	23	"	5	1	
22	"	102	"	"	101	"	1	105	"	"	92	"	7	83	"	10	78	"	10	96	"	6	7	
39	"	122	"	"	116	"	1	125	"	"	107	"	7	102	"	12	95	"	15	119	"	11	9	
28	"	407	"	"	451	"	1	315	"	17	494	2	14	324	"	44	522	9	42	340	2	85	51	
26	"	191	"	"	201	"	1	218	"	1	211	1	8	174	"	10	243	"	12	180	"	7	21	
41	"	601	"	"	652	"	2	533	"	18	735	3	22	498	"	54	765	9	54	520	2	92	76	

paa de danss-vestindiske Øer, den 1re October 1841.

30 og 35 Åar.			Mellem 35 og 40 Åar.						Mellem 40 og 45 Åar.						Mellem 45 og 50 Åar.							
	Øvndesion.		Mændion.			Øvndesion.			Mændion.			Øvndesion.			Mændion.			Øvndesion.				
n.	gft.	ugift.	Ent.	gft.	ugift.	Ent.	gft.	ugift.	Ent.	gft.	ugift.	Ent.	gft.	ugift.	Ent.	gft.	ugift.	Ent.	gft.	ugift.	Ent.	
1	27	136	4	30	66	3	35	127	14	20	47	8	27	135	12	16	28	2	21	91		
"	50	"	"	23	"	"	62	"	"	1	16	"	3	53	2	2	10	"	2	40		
1	27	186	4	30	89	8	35	189	14	21	63	8	30	168	14	18	38	2	26	131		
	20	51	2	16	32	3	21	63	4	10	13	4	7	39	4	4	14	"	10	51		
1	22	"	1	16	4	1	23	1	2	8	"	"	15	"	4	4	8	"	"	16		
	21	73	2	17	48	4	22	91	5	12	21	4	7	54	4	8	22	"	10	67		
1	47	187	6	46	98	6	56	195	18	30	60	12	34	174	16	20	42	2	34	112		
1	72	"	1	39	1	1	85	1	3	24	"	3	68	2	6	18	"	2	56			
1	48	259	6	47	137	7	57	280	19	33	84	12	37	242	18	26	60	2	36	198		
	15	38	"	17	41	"	14	48	4	15	28	1	11	17	3	8	21	1	11	33		
2	16	792	1	27	691	1	25	666	2	38	584	1	26	547	2	35	464	3	12	410		
2	31	830	1	44	732	1	39	714	6	53	612	2	37	561	5	43	485	4	23	473		
	3	62	225	6	63	139	6	70	213	22	15	88	13	45	191	19	28	63	3	45	175	
3	17	864	1	28	730	2	26	751	3	11	608	1	29	615	4	41	482	3	14	196		
3	79	1089	7	91	869	8	96	991	25	86	696	11	74	806	23	69	545	6	59	671		
	5	46	258	22	53	177	4	47	337	31	14	97	7	31	165	47	37	71	6	27	209	
"	110	1	"	58	"	1	135	"	"	14	1	1	70	1	"	15	"	1	79			
5	46	368	23	53	235	4	48	472	34	44	111	8	32	235	48	37	86	6	28	288		
2	4	19	"	4	9	"	9	11	1	10	10	"	6	10	5	3	7	"	4	6		
2	16	87	"	14	79	2	21	61	1	19	69	1	15	79	7	9	42	3	9	46		
2	20	106	"	18	83	2	30	72	2	29	79	1	21	89	12	12	49	3	13	52		
7	50	277	22	57	186	4	66	848	85	54	107	7	37	175	52	40	78	6	31	215		
7	16	197	1	14	137	2	22	193	1	19	83	2	16	149	8	9	57	3	10	125		
7	66	474	23	71	823	6	78	544	36	28	190	9	53	321	60	49	135	9	11	310		

Fortsættelse af Tabel XVIII.

Den St. Croix:	Mellem 65 og 70 Aar.						Mellem 70 og 75 Aar.						Mellem 75 og 80					
	Mandsion.			Dvindelion.			Mandsion.			Dvindelion.			Mandsion.			Dvindelion.		
	ølst.	uglst.	Eltm.	ølst.	uglst.	Ente.	ølst.	uglst.	Eltm.	ølst.	uglst.	Ente.	ølst.	uglst.	Eltm.	ølst.	uglst.	Eltm.
i Byen Christianssted:																		
Frie	4	9	4	9	49	15	4	10	8	5	30	17	3	3	2	3		
Slaver	"	3	"	"	10	"	1	"	"	"	6	"	"	1	"	"		
	4	12	4	9	59	15	5	10	8	5	36	17	3	4	2	3		
i Byen Frederikssted:																		
Frie	6	7	1	2	23	8	"	8	"	2	8	5	1	"	"	1		
Slaver	"	3	"	1	6	"	"	"	"	"	"	"	1	1	"	"		
	6	10	1	3	29	8	"	3	"	2	8	5	2	1	"	1		
Tilsammen Frie i Byerne	10	16	5	11	72	23	4	18	8	7	38	22	4	3	2	4		
Tilsammen Slaver i Byerne	"	6	"	1	16	"	1	"	"	"	6	"	1	2	"	"		
Hele Befolkningen i Byerne	10	22	5	12	88	23	5	18	8	7	44	22	5	5	2	4		
paa Landet:																		
Frie	3	3	"	2	10	1	2	1	"	3	2	2	1	1	"	"		
Slaver	15	110	3	4	170	4	6	46	1	3	80	1	3	25	"	2		
Tilsammen paa Landet	18	113	3	6	180	5	8	47	1	6	82	3	4	26	"	2		
paa hele Den:																		
Frie	13	19	5	18	82	24	6	14	8	10	40	21	5	4	2	4		
Slaver	15	116	3	5	186	4	7	46	1	3	86	1	4	27	"	2		
Hele Befolkningen paa St. Croix	28	135	8	18	268	28	13	60	4	13	126	25	9	31	2	6		
Den St. Thomas:																		
i Byen Charlotte Amalie:																		
Frie	5	18	5	5	54	36	6	6	3	2	16	7	3	2	"	1		
Slaver	"	2	"	"	7	"	"	1	"	"	5	"	1	"	"			
	5	15	5	5	61	36	6	7	3	2	21	7	3	3	"	1		
paa Landet:																		
Frie	3	2	2	"	2	3	"	"	"	"	3	3	"	1	"	"		
Slaver	2	11	"	"	9	3	2	3	1	"	14	3	"	"	"	"		
	5	13	2	"	11	6	2	3	1	"	17	6	"	1	"	"		
paa hele Den:																		
Frie	8	15	7	5	56	39	6	6	3	2	19	10	3	3	"	1		
Slaver	2	13	"	"	16	3	2	4	1	"	19	3	"	1	"	"		
Hele Befolkningen paa St. Thomas	10	28	7	5	72	42	8	10	4	2	38	13	3	4	"	1		

Bilag IV fort.

Mellem 75 og 80 Åar.					Mellem 80 og 85 Åar.					Mellem 85 og 90 Åar.					Mellem 90 og 95 Åar.				
Mandsion.			Dvindelse.		Mandsion.			Dvindelse.		Mandsion.			Dvindelse.		Mandsion.			Dvindelse.	
År.	Ugift.	Elev.	Gift.	Ugift.	Elev.	Gift.	Ugift.	Elev.	Gift.	Ugift.	Elev.	Gift.	Ugift.	Elev.	Gift.	Ugift.	Elev.	Gift.	Ugift.
3	2	3	16	8	2	1	"	1	20	7	1	"	"	"	2	4	"	"	"
1	"	"	3	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"
4	2	3	19	8	2	1	"	1	20	7	1	1	"	"	2	4	"	"	"
"	"	1	9	2	"	"	"	"	7	1	"	"	"	"	1	1	"	"	"
1	"	1	"	1	"	1	"	"	"	"	2	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	1	10	2	"	1	"	"	7	1	"	"	"	2	"	1	1	"	"
3	2	4	25	10	2	1	"	1	27	8	1	"	"	3	5	"	"	"	"
2	"	"	4	"	"	1	"	"	"	"	1	2	"	"	"	"	"	"	"
5	2	4	29	10	2	2	"	1	27	8	1	1	2	"	3	6	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	1	8	"	"	"	"	3	1	"	1	"	"	"	"	"	"	"
25	"	2	48	4	1	10	"	"	27	"	"	1	1	"	11	1	"	1	"
26	"	2	49	7	1	10	"	"	30	1	"	2	1	"	11	1	"	1	"
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
4	2	4	26	18	2	1	"	1	30	9	-1	1	"	"	2	5	"	"	"
27	"	2	52	4	1	11	"	"	27	"	"	2	3	"	11	1	"	1	"
31	2	6	78	17	3	12	"	1	57	9	1	3	3	"	14	6	"	1	"
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
3	2	"	1	18	8	"	2	3	1	3	3	"	1	"	"	7	5	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	1	1	"	"	"	"	8	"	"	"	"
3	8	"	1	18	8	"	2	3	1	4	4	"	1	"	"	10	5	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"
"	"	"	"	"	5	1	"	3	"	4	1	"	1	"	"	2	"	"	"
1	"	"	"	"	5	2	"	3	"	5	1	"	1	"	"	2	"	"	"
3	3	"	1	18	9	"	2	3	1	4	3	"	1	"	"	7	5	"	"
1	"	"	"	"	6	1	"	3	"	5	2	"	1	"	"	5	"	"	"
3	4	"	1	23	10	"	5	3	1	9	5	"	2	"	"	12	5	"	"

Bilag IV fort.

UNITED STATES PATENT AND TRADEMARK OFFICE

PÅ DE DANSK-VESTMÆSKE ØER, DEN 1. OCTOBER 1846.

Bilag V

Folketælling 1846

Bilag VI Korrelationkoefficientens (r) fordeling.

Tabulerede værdi = r_{α} , den største værdi af r således at $\Pr(R < r) \leq \alpha$.

n	$\alpha = .10$	$\alpha = .05$	$\alpha = .025$	$\alpha = .01$	$\alpha = .005$
4	-.8000	-.8000			
5	-.7000	-.8000	-.9000	-.9000	
6	-.6000	-.7714	-.8286	-.8857	-.9429
7	-.5357	-.6786	-.7450	-.8571	-.8929
8	-.5000	-.6190	-.7143	-.8095	-.8571
9	-.4667	-.5833	-.6833	-.7667	-.8167
10	-.4424	-.5515	-.6364	-.7333	-.7818
11	-.4182	-.5273	-.6091	-.7000	-.7455
12	-.3986	-.4965	-.5804	-.6713	-.7273
13	-.3791	-.4780	-.5549	-.6429	-.6978
14	-.3626	-.4593	-.5341	-.6220	-.6747
15	-.3500	-.4429	-.5179	-.6000	-.6536
16	-.3382	-.4265	-.5000	-.5824	-.6324
17	-.3260	-.4118	-.4853	-.5637	-.6152
18	-.3148	-.3994	-.4716	-.5480	-.5975
19	-.3070	-.3895	-.4579	-.5333	-.5825
20	-.2977	-.3789	-.4451	-.5203	-.5684
21	-.2909	-.3688	-.4351	-.5078	-.5545
22	-.2829	-.3597	-.4241	-.4963	-.5426
23	-.2767	-.3518	-.4150	-.4852	-.5306
24	-.2704	-.3435	-.4061	-.4748	-.5200
25	-.2646	-.3362	-.3977	-.4654	-.5100
26	-.2588	-.3299	-.3894	-.4564	-.5002
27	-.2540	-.3236	-.3822	-.4481	-.4915
28	-.2490	-.3175	-.3749	-.4401	-.4828
29	-.2443	-.3113	-.3685	-.4320	-.4744
30	-.2400	-.3059	-.3620	-.4251	-.4665

Litteraturfortegnelse.

Ud over de i litteraturfortegnelsen anførte værker er der blevet anvendt en række opslagsværker og håndbøger, såsom Dansk Biografisk Leksikon, bibliografier, Danmarks historier, diverse leksika etc., for hvilke der ikke vil blive opgivet bibliografiske data.

G.W. Alexander: Om den Moralske Forpligtelse til og det Hensigtsmæssige af Strax og Fuldstændigt at Ophæve Slaveriet i De Dansk-Vestindiske Colonier. Kbh. 1843.

I.M. Antonsen: Plantagen Bethlehem på St. Croix i det 18. århundrede, i "Nationalmuseets Arbejdsmark". Kbh. 1968.

A.F. Bergsøe: Den Danske Stats Statistik, bd. IV. Kbh. 1853

J.O. Bro-Jørgensen: Dansk Vestindien Indtil 1755, Kolonisation og Kompagnistyre, bd. 1 i "Vore Gamle Tropiskolonier" (red.) J. Brøndsted. Kbh. 1966.

J.L. Carstens: En Almindelig Beskrivelse om alle Danske, American-ske eller West-Jndiske Ey-lande, i "Danske Magazin", 8. rk. 3. bd. Kbh. 1967-70 (1740).

M. Craton: Searching for the Invisible Man. Slaves and Plantation Lives in Jamaica. Harvard University Press 1978.

- Anmeldt af S.L. Engerman, i "American History Review", vol. 83:2, p. 1375f.

P.D. Curtin: Epidemiology and the Slave Trade, i "Political Science Quarterly", vol. 83, 1968.

C.N. David: Efterskrift til S.C. Sarauw (se denne), i "Nyt Stats-oekonomisk Archiv", nr. 1. Kbh. 1841-43.

Chr. Degn: Die Schimmelmanns im Atlantische Dreieckshandel. Gewinn und Gewissen. Neumünster 1974.

S.L. Engerman: Some Economic and Demographic Comparisons of Slavery in the United States and the British West Indies, i "Economic History Review", vol. 29. 1976.

R.W. Fogel & S.L. Engerman: Time on the Cross, bd. I-II. London 1974.

- Anmeldt af P.H. Wood, i "American History Review", vol. 80:2 p. 1394f.

L. Fogtmann: Kongelige Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve for Danmark og Norge. Kbh. 1786-1918. Diverse årgange.

A.V.K. Frederiksen: Familierekonstitution. Kbh. 1976.

Fugl: Om Negerslaveriet i Vestindien, i "Juridisk Tidsskrift", nr. 24. Kbh. 1835.

O.K. Geil: En indføring i den praktiske statistik. Kbh. 1975.

M. Green-Pedersen: Negcrlovsgivningen i Dansk Vestindien. Århus 1, 1973 (utrykt speciale ÅU).

Sv.E. Green-Pedersen: Slave Demography in the Danish West Indies and the Abolition of the Danish Slave Trade, i "The Abolition of the Atlantic Slave Trade - Origins and Effects in Europe, Africa and the Americas", (red.) D. Eltis & J. Walvin. Madison University of Wisconsin Press 1981.

- The History of the Danish Negro Slave Trade 1733-1807, i "La Traite des Noirs". Paris 1976.
- The Scope and Structure of the Danish Negro Slave Trade, i "Scandinavia Economic History Review", vol. XIX. 1971.
- Negro Slavery and Christianity, i "Transactions of the Historical Society of Ghana", bd. 15. Legon 1974.

- Th. Hansen: Slavernes Øer. Kbh. 1970.
- B.W. Higman: Slave Population and Economy in Jamaica 1807-34. Cambridge 1979 (1976).
- Anmeldt af W.A. Green, i "American History Review", vol. 82:2 p. 1104.
  - Anmeldt af D. Lowenthal, i "Economic History Review", vol. 31, p. 169f.
- O. Hornby: Kolonierne i Vestindien, i "Danmarks historie udenfor Danmark", bd. 1-5, Politikens Forlag. Kbh. 1980.
- P. Jacobsen: Slavehandel, Demografi og Epidemiologi. Århus 1982 (ms. AU).
- H.C. Johansen: Slave Demography of the Danish West Indian Islands, i "Scandinavian Economic History Review", vol. XXIX:1. 1981.
- Befolkningsudvikling og befolkningsstruktur i det 18. århundrede. Odense 1975.
  - The Reality behind the Demographic Arguments to Abolish the Danish Slave Trade, i "The Abolition of the Atlantic Slave Trade - Origins and Effects in Europe, Africa and the Americas", (red.) D. Eltis & J. Walvin. Madison University of Wisconsin Press 1981.
  - Videregående statistik for historikere. Odense 1976.
- H. Knap: Danish Anti-Slavery Literature before 1792. Århus 1975 (ms. AU).
- E. Lawaetz: Free Coulered in St. Croix 1744-1816. Christiansted 1978.
- H. Lawaetz: Brødrevenighedens mission i Dansk Vestindien 1769-1848. Kbh. 1902.
- Peter von Scholten. Vestindiske tidsbilleder fra den sidste generel guvernørs dage. Kbh. 1940.
- P.C. Matthiessen: Befolkingens vækst. Kbh. 1979 (1965).
- E. Olsen: Statistik for historikere. Kbh. 1976.
- P.L. Oxholm: De Danske Vestindiske Øers Tilstand i Henseende til Population, Cultur og Finance-Forfatning. Kbh. 1797.
- A Report from Govenor General P.L. Oxholm to the Royl Westindian Chamber in Copenhagen, (red.) E. Lawaetz. Christiansted 1877 (1816).
- L. Rothe: Om Populationsforholdene i de Danske Vestindiske Colonier og fornemlig på St. Croix. Kbh. 1847 (utrykt håndskrift i Rigsarkivet).
- S.C. Sarauw: Om Fødsels og Dødsforholdene i Slavepopulationen på de Dansk-Vestindiske Øer, i "Nyt Statsoeconomisk Archiv", nr. 1. Kbh. 1841-43.
- J.H. Schou & J.L.A. Kolderup-Rosenvinge: Chronologisk Register over de Kongelige Forordninger og Abne Breve, samt andre trykte Anordninger, som fra År 1670 ere udkomne. Kbh. 1795-1849, diverse årgange.
- I.C. Schmidt: Blandede Anmærkninger, Samlede på og over Ejlandet St. Croix i America, i "Samleren", nr. 39-43. Kbh. 1788.
- R.B. Sheridan: Sweet malefactor: The social cost of slavery and sugar in Jamaica and Cuba 1807-54, i "Economic History Review", vol. 29. 1976.
- Mortality and the Medical Treatment of Slaves in the British West Indies, i "Race and Slavery in the Western Hemisphere: Quantitative Studies", (red.) Engerman & Genovese. Princeton 1975.

F. Skrubbeltang: Dansk Vestindien 1848-80, Politiske Brydninger og Social Uro, bd. 3 i "Vore Gamle Tropekolonier", (red.) J. Brøndsted. Kbh. 1966.

Statistisk Årbog: 1977, Danmark.

Statistiske Meddelelser: 1. rk., 1. bd., 12. hft. (folketællingen 1846). Kbh. 1852.

Statistisk Tabelværk: I rk., 6. bd. (folketællingen 1835). Kbh. 1841.

- I rk., 10. bd. (folketællingen 1841). Kbh. 1846.

P.P. Sveistrup: Bidrag til de Tidligere Dansk-Vestindiske Øers Økonomiske Historie, med særlig Henblik på Sukkerproduktionen og Sukkerhandlen. Særtryk af "Nationaløkonomisk Tidsskrift". Kbh. 1942.

A.J. Therkelsen: Medicinsk Statistik. Kbh. 1979 (1974).

J. Vibæk: Dansk Vestindien 1755-1848; Vestindiens Storhedstid, bd. 2 i "Vore Gamle Tropekolonier", (red.) J. Brøndsted. Kbh. 1966.

H. West: Bidrag til Beskrivelse over St. Croix. Kbh. 1793.

Utrykt kildemateriale.

Alt det i specialet benyttede utrykte kildemateriale befinder sig i Rigsarkivet.

1. Vestindiske Reviderede Regnskaber

Matriklen for St. Croix

Landet (henvisning til mikrofilmnumre i parantes)

1804 (S. 12.541-42), 1805 (S. 12.542), 1815 (S. 12.542-43),
1825 (S. 12. 545), 1835 (S. 12.547-48), 1841 (S. 12.550), 1846
(S. 12.551) og 1847 (S. 12.551)

2. Vestindiske Folketællinger

St. Croix

Landet

1846

3. Vestindien

Generaltoldkammeret

Dokumenter vedrørende slavhandelskommissionen 1783-1806
1804-Statistikken

4. Vestindisk Lokalarkiv

Præsteindberetninger

St. Croix

Indberetninger over døde 1826, 1841-47

1845 og 1846